

บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่
บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

นายสนั่นศักดิ์ สมทอง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**The Roles of Community Development Volunteers in Promoting Democracy in
the Area of Baan Khlong Bon, Koh Yao Yai Sub-district, Koh Yao District,
Phang Nga Province**

Mr. Sanunsak Sontong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Political and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย
ในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว
จังหวัดพังงา

ชื่อและนามสกุล นายสนั่นศักดิ์ สมทอง

วิชาเอก การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรจนพล

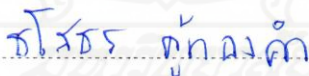
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรจนพล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ชัยสิทธิ์ ตู้องค์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่
บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
ผู้ศึกษา นายสนั่นศักดิ์ สมทอง รหัสนักศึกษา 2608000515 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวัดัญช์ โรจนพล **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา (2) ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา (3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไป เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือในการศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) อาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนมีบทบาทในการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มุ่งดำเนินการให้กลอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยม โดยมีการประสานงานทั้งภายนอกหมู่บ้านและภายในหมู่บ้าน มีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน มีการสร้างแรงจูงใจแก่ประชาชน และมีการสร้างเครือข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล (2) ปัญหา อุปสรรคของอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน คือ จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอ อาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตย การขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชน อีกทั้งเครือข่ายยังไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตย (3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ดังนี้ เพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่เป็น 6-10 คน ฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตย การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะหรือความร่วมมือของประชาชนผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยมากขึ้น

คำสำคัญ อาสาพัฒนาชุมชน บทบาท การเสริมสร้างประชาธิปไตย บ้านคลองบอน จังหวัดพังงา

Independent Study title: The Roles of Community Development Volunteers in Promoting Democracy in the Area of Baan Khlong Bon, Koh Yao Yai Sub-district, Koh Yao District, Phang Nga Province

Author: Mr. Sanunsak Sontong; **ID:** 2608000515; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Warnwaluncha Rojanapol, Assistant Professor;

Academic year: 2018

Abstract

The objectives of this research was to study (1) the roles of community development volunteers in promoting democracy in the area of Baan Khlong Bon, Koh Yao Yai Sub-district, Koh Yao District, Phang Nga Province, (2) problems and obstacles of the roles of community development volunteers in promoting democracy in the area of Baan Khlong Bon, Koh Yao Yai Sub-district, Koh Yao District, Phang Nga Province, (3) suggesting solutions to problems and developing the roles of community development volunteers in promoting democracy in the area of Baan Khlong Bon, Koh Yao Yai Sub-district, Koh Yao District, Phang Nga Province.

This study is a qualitative research. The 5 population of this study were the groups of community development volunteers, local politicians, local governors, provincial government officers, and general public, who were selected by a purposive sampling method in a total of 15 people. The research instruments used in this study were interview forms and descriptive data analysis.

The study results indicated as follows: (1) Community development volunteers in Baan Khlong Bon had the roles in promoting democracy with aims to be implemented to cover three components including knowledge dissemination, organizing campaign activities and values creation. The coordination was conducted both inside and outside the village. The implementations were done by providing information and creating motivation to the public, creating a network for promoting democracy at various levels including provincial level, district level, and sub-district level. (2) Problems and obstacles of community development volunteers in Baan Khlong Bon were the insufficient number of community development volunteers in the area, the lack of knowledge and understanding in promoting democracy of community development volunteers, the lack of public awareness or the lack of public cooperation as well as the ignorance in the importance of promoting democracy of the network. (3) Suggesting solutions to problems as well as developing the roles of community development volunteers in promoting democracy in the area of Baan Khlong Bon were as follows: The number of community development volunteers in the area should be increased to 6-10 people. And there should have training for knowledge about promoting democracy, public awareness or public cooperation through media or activities, including applying lessons learned about achieving success, or mutual problem solving between community development volunteers and the network in order to urge the network to realize the importance of promoting democracy.

Keywords: Community Development Volunteers, Roles, Promoting Democracy, Baan Khlong Bon, Phang Nga Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ การสนับสนุน และการให้ความร่วมมือจาก ข้าราชการส่วนภูมิภาคในระดับอำเภอ อาสาพัฒนา ชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น นักปกครองท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบล เกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสาขารัฐศาสตร์ทุกท่าน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้คำแนะนำช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัยช์ โรจนพล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ให้ ข้อคิด คำแนะนำ คำชี้แนะ ให้กำลังใจ วิพากษ์วิจารณ์ ปรับปรุงแก้ไขงานชิ้นนี้มาโดยตลอด ระยะเวลาการศึกษาจนเสร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธโรธร ผู้ทรงคำ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ทำให้งานชิ้น นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเกิดองค์ความรู้ใหม่ตาม แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและจรโลงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยพลังของชุมชน ตามแนวคิดประชาธิปไตยและแนวคิดการเสริมสร้างประชาธิปไตย เพื่อความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ต่อไป

สนั่นศักดิ์ สมทอง
กันยายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและอาสาพัฒนาชุมชน	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร	21
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	27
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย	35
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตย	52
สภาพทั่วไปของบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	77
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	77
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การวิเคราะห์ข้อมูล	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้าน คลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	81
ตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	113
ตอนที่ 3 ศึกษาเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อ การเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	135
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	156
สรุปการศึกษา	157
อภิปรายผล	162
ข้อเสนอแนะ	169
บรรณานุกรม	172
ภาคผนวก	183
แบบสัมภาษณ์	184
ประวัติผู้ศึกษา	189

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 พีรีดูอาห์ (ขอพร)	62
ภาพที่ 2.2 พีรีชอลาวาด	62
ภาพที่ 2.3 อ่าวหินกอง	64
ภาพที่ 2.4 เกาะกำหลาด	64

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และมีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่เพียงรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยระดับชาติ และไม่เชื่อมโยงกับประชาธิปไตยชุมชน ระบบราชการที่รวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางที่ไม่เข้าใจความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชน การขาดข้อมูลความรู้ และขาดการใช้เหตุผล นำไปสู่การพัฒนาการเมืองที่ด้อยพัฒนา และปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ มากมาย (ประเวศ วะสี, 2550, น. 10) หลังจากนั้นประเทศไทยก็พยายามเปลี่ยนแปลงรูปแบบและหลักการของรัฐธรรมนูญให้เป็นรัฐธรรมนูญที่จำกัดอำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น เห็นได้จากการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้มีการยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ รัฐต้องให้การศึกษากับประชาชนและเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้รัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่เน้นบทบาทของภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยยึดหลักการมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย และวิถีประชาธิปไตย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชน ตระหนัก ให้ความสำคัญ เกิดจิตสำนึก และมีความรู้

ความเข้าใจในประชาธิปไตยอย่างรอบด้าน ตลอดจนนำหลักการของประชาธิปไตยไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

อาสาพัฒนาชุมชน ถือเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทอย่างมากในท้องถิ่นหรือชุมชน เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนทางการเมืองการปกครอง มุ่งเน้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้สภาพปัญหาหมู่บ้านตนเอง วางแผนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ฉะนั้น อาสาพัฒนาชุมชนจะเข้าไปมีบทบาทที่สำคัญในทุกเรื่องที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งเรื่องการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น การใช้สิทธิและเสรีภาพด้วยความเป็นธรรม การจัดกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ประชาธิปไตย การใช้สติปัญญาในการเลือกตั้ง การส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้ง การจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา การทำประชาคมหมู่บ้าน การมีวิถีประชาธิปไตย เป็นต้น

บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็น 1 ใน 4 หมู่บ้านในพื้นที่ของความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้สุดของตำบลเกาะยาวใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 4,470 ไร่ มีครัวเรือนจำนวน 128 ครัวเรือน และมีประชากรจำนวน 503 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว, 2562) และจากสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 427 คน ได้มีผู้ออกมาใช้สิทธิ 337 คน คิดเป็นร้อยละ 78.92 ของประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา (สำนักทะเบียนอำเภอเกาะยาว, 2562) ข้อมูลสถิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประชากรในพื้นที่บ้านคลองบอนมีส่วนร่วมในการสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี นอกจากนี้หมู่บ้านยังได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่น (จังหวัดพังงา) ประจำปี 2561 จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหมู่บ้านในการเป็นแบบอย่างของหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่ และพื้นที่อื่น ๆ แต่สภาพทางสังคมของหมู่บ้านยังประสบปัญหาประชาชนขาดจิตสำนึกและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ส่งผลให้หมู่บ้านเกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งปัญหาด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น การขาดความร่วมมือในการแสดงออกซึ่งสิทธิในการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การขาดความรู้ในเรื่องบทบาทและหน้าที่ที่พึงมีตามระบอบประชาธิปไตย การยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ เศรษฐกิจชุมชนขาดการพัฒนา เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ควรได้รับการแก้ไขและเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนอย่างเร่งด่วน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือ อาสาพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาด้านการเมือง การปกครอง ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านเศรษฐกิจ และจากที่กล่าวมาข้างต้นถือว่าบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนเป็นบทบาทที่สำคัญ หากอาสาพัฒนาชุมชนในชุมชนใดแสดงบทบาทที่โดดเด่น มีศักยภาพ สามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ ก็จะทำให้ประชาธิปไตยมีความเป็นวิถีการมากกว่ารูปแบบมากขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย รวมทั้งปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตย ตลอดจนแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

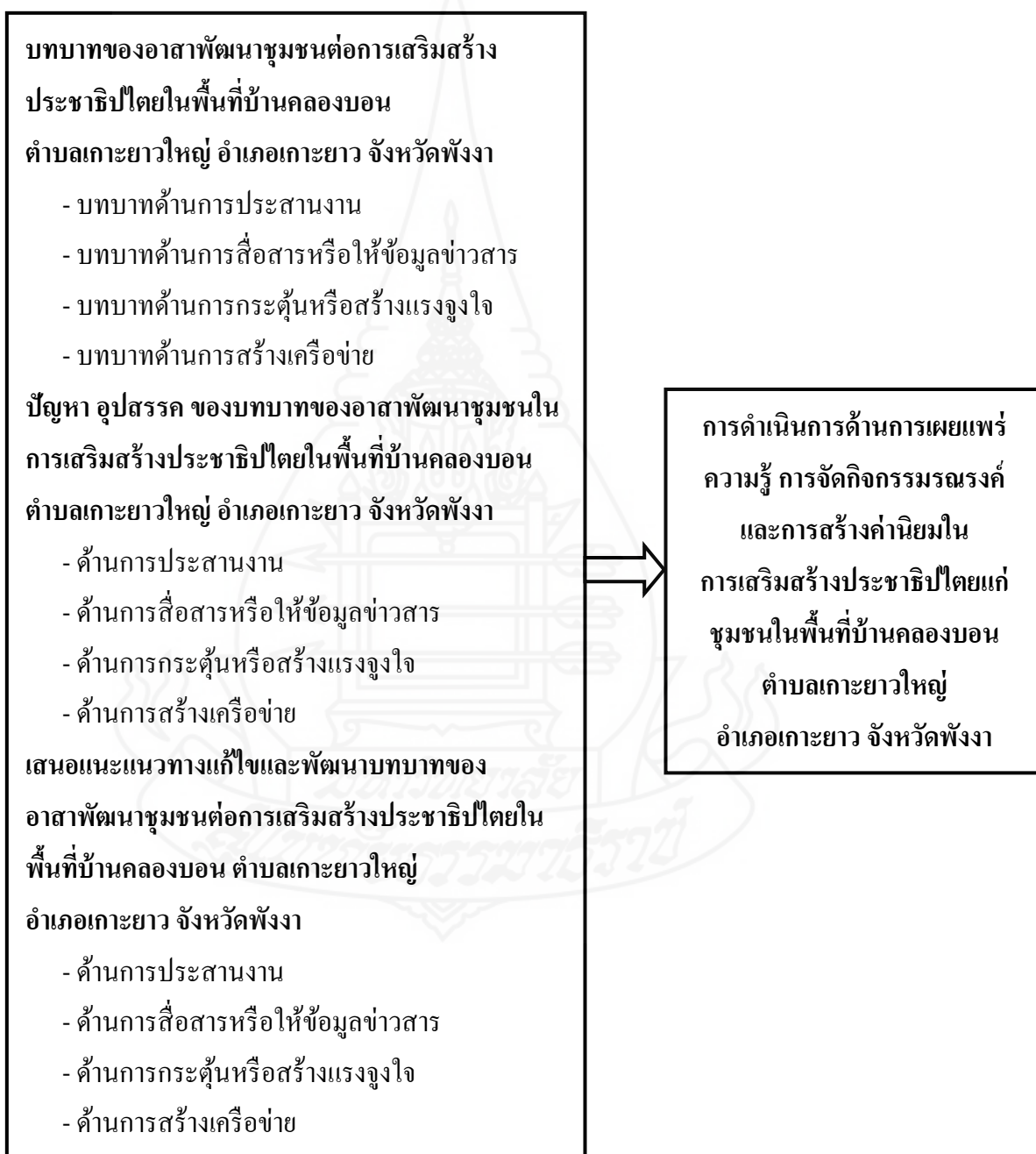
2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.3 เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โดยผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าจากเอกสารตำรา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ศึกษาตามกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษารั้งนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านประชากรจำนวนทั้งสิ้น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักรปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไป ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่

4.1.1 กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน ได้แก่ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ รวม 5 คน

4.1.2 กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน

4.1.3 กลุ่มนักรปกครองท้องถิ่น ได้แก่ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน

4.1.4 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ พัฒนาการอำเภอเกาะยาว 1 คน และบรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว 1 คน

4.1.5 กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 4 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากเวทีประชาคม

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบไปด้วย บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ตลอดจนแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในเขตพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาในช่วงระยะเวลาการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ห้วงระยะเวลาการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2561 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 - 30 กันยายน 2561)

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **บทบาท** หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของอาสาพัฒนาชุมชนที่ได้แสดงออกในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

5.2 **อาสาพัฒนาชุมชน** หมายถึง อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555

5.3 **การเสริมสร้างประชาธิปไตย** หมายถึง การดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

5.4 **ประชาชน** หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

6.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

6.3 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โดยผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าจากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิด และแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและอาสาพัฒนาชุมชน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตย
6. สภาพทั่วไปของบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและอาสาพัฒนาชุมชน

1.1 ความหมายของการพัฒนา

ทงศ์ศักดิ์ คุ้ม ไข่น้ำ (2540, น. 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การพัฒนา” หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งความเจริญเติบโตที่มั่นคงในความสามารถของระบบ โดยการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ ให้บรรลุความสำเร็จที่ก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, น. 1) ได้กล่าวว่า “การพัฒนา” คือ การเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิม โดยมีการกระทำอย่างมีระบบ เสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Means) เพื่อให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ก้าวไปสู่ผล (Ends) ของกิจกรรมต่าง ๆ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2526, น. 94-95) ได้อธิบายว่า “การพัฒนา” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการปฏิบัติไว้ว่า ในความหมายของการวางแผนเป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายจาก “ความด้อยพัฒนา” (Underdevelopment) ให้หลุดพ้นจากความยากจนหรือเป็นการ หามาตรการให้

หลุดพ้นความทุกข์ยากที่ไม่พึงปรารถนาสำหรับความหมายในเชิงปฏิบัติ หมายถึง การชักชวนหรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นความพยายามที่กระทำเพื่อตั้งใจกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมของประชากรเป้าหมาย โดยโครงการที่วางขึ้นเพื่อปฏิบัติการให้บรรลุผลตามเป้าหมายด้วยกลวิธีการทำงานต่าง ๆ

เจลิยว บุรีภักดี (2520, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนา” หมายถึง การแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงประสงค์และการไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า หรือการพัฒนาเป็นการแก้ปัญหาและการทำให้บรรลุเป้าหมายนั่นเอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523, น. 5) ได้อธิบายว่า “การพัฒนา” คือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) ซึ่งทิศทางที่กำหนดย่อมจะต้องเป็นสิ่งที่ดีสำหรับกลุ่มชนหรือชุมชนที่สร้างขึ้น การพัฒนาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นขั้นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถูกพอกพูนด้วยค่านิยมของชุมชนนั้น

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “การพัฒนา” หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาทำให้ชุมชนเจริญเติบโตอย่างมั่นคง โดยการเปลี่ยนแปลงเป็นผลจากการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนที่ถูกพอกพูนด้วยค่านิยมของชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่การกำหนดทิศทางของชุมชน

1.2 ความหมายของชุมชน

จิรวัดน์ นิจนตร (2528, น. 2) ได้กล่าวไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง หน่วยงานทางสังคมขนาดหนึ่ง ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นกลุ่มก้อนอาศัยอยู่ในอาณาเขตเดียวกัน มีประวัติความเป็นมาและสภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกส่วนใหญ่ได้

ประดิษฐ์ มัชฌิมา (2522, น. 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” คือ กลุ่มชนที่มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีการใช้ประโยชน์ทางบริการทางสังคมร่วมกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523, น. 6) ได้อธิบายว่า “ชุมชน” คือ องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและมวลสมาชิกสามารถบรรลุถึง ความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2525, น. 3) ได้กล่าวว่า “ชุมชน” คือ พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคน และหมายความรวมถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น โดยมีความสนใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชูชาติ พ่วงสมจิตต์ (2540, น. 31) ได้กล่าวว่า “ชุมชน” คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะเป็นสังคมขนาดเล็ก โดยบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีระเบียบทางสังคมของตน

อุทมพร จามรมาน (2536, น. 8) ได้อธิบายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคม ที่มีอาณาเขตบริเวณพื้นที่ครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง มีประชากรหลากหลาย ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ คนรวย และคนจน ที่ต่างมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน มีความสนใจแตกต่างกันหรือ คล้ายคลึงกัน

ศิริวัตร บุญประสบ (2541, น. 13) ได้กล่าวว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัย อยู่ร่วมกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และความเชื่อถือในทางเดียวกัน มีความสามัคคีร่วม แแรงร่วมใจกัน ทำกิจกรรมอันหนึ่งอันใดให้สำเร็จลุล่วงร่วมกันได้

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยร่วมกัน ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน มีความสนใจวัตถุประสงค์เป้าหมายเดียวกัน และมีการใช้ประโยชน์ทางบริการสังคม ร่วมกัน

1.3 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2527, น. 148) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหมู่บ้านด้วยการกระทำร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนเพื่อให้หมู่บ้านเป็นหน่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศชาติ ได้อย่างมั่นคงด้วยการใช้ทรัพยากรส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนั่นเอง และถ้าหากว่าชุมชนขาดสิ่งใดสิ่ง หนึ่งที่จำเป็นแก่การเปลี่ยนแปลงแล้ว ฝ่ายรัฐหรือเอกชนจะช่วยจัดหาสิ่งจำเป็นที่ขาดแคลนนั่นได้

วิทยากร เชียงกุล (2527, น. 17-18) ได้ให้อธิบายว่า “การพัฒนาชุมชน” ใน ความหมายที่กว้าง คือ การพัฒนาสังคม เพราะการพัฒนาที่แท้จริงนั้นจะต้องทำทั้งสังคมไม่ใช่ทำ เฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่ง และการพัฒนาที่แท้จริง หมายถึง การทำให้ชีวิตคุณภาพชีวิต สภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัณญา ตัณญาวิวัฒน์ (2523, น. 10) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นสภาพที่ไม่พึง ปรารถนา ไปสู่เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ นั่นคือสภาพที่พึงปรารถนาที่ดงามหรือเจริญ กล่าวคือ เป็น

การจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชนจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนา อันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ และได้สรุปว่า “การพัฒนาชุมชน” ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยมีการวางแผนนั่นเอง”

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2524, น. 8) ได้อธิบายไว้ว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการร่วมกำลังระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติ และเพื่อให้ประชาชนสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

A. Dunham (1958, pp. 3) ได้อธิบายไว้ว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง การร่วมมือประสานกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น และดำเนินไปในทิศทางที่ตนต้องการ โดยในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือ ประสานกำลังกันของประชาชนในชุมชนนั้นให้ช่วยตนเองก่อน

Miniclier (1956, pp. 3) ได้กล่าวว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง ขบวนการทางสังคมซึ่งประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการก่อตั้งกลุ่มและวางแผนการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากองค์การภาครัฐ หรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ

ปรีชา กลิ่นรัตน์ (2520, น. 385) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเอง หากประชาชนไม่ริเริ่มก็ให้ใช้วิธีการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้ได้การตอบสนองจากประชาชนอย่างจริงจัง

นิรุฒ ไชยกุล (2522, น. 1) อธิตอธิบายกิจกรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล สรุปก็คือ การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่นำเอาบริการของรัฐผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนให้ดีขึ้น

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นหรือให้เจริญขึ้นทุกด้าน ๆ โดยเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนา อันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.4 หลักการของการพัฒนาชุมชน

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, น. 3) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า เป็นการดำเนินงานที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชน โดยเริ่มจากการค้นหาปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่ใช่คนภายนอกชุมชนมาชี้เป้าให้ และได้สรุปหลักการของการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1.4.1 หลักความร่วมมือของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจด้วยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์

1.4.2 หลักการแสวงหาผู้นำ โดยเน้นในเรื่องการค้นหาผู้นำและพัฒนาคุณลักษณะของ ผู้นำให้เกิดขึ้นภายในชุมชน มีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือการให้ประชาชนและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

1.4.3 หลักการทำงานกับกลุ่ม โดยมุ่งสร้างและพัฒนาองค์การหรือสถาบันต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน

1.4.4 หลักการสมทบ เป็นวิธีการดำเนินงานเพื่อการแบ่งเบาภาระการเงินของรัฐบาล เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชน

1.4.5 หลักการประสานงาน การพัฒนาชุมชนไม่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยลำพัง จะต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เฉพาะในกิจกรรมด้านต่าง ๆ

1.4.6 หลักความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนและดูแลรักษาต่อไป

1.4.7 หลักการขยายผล การพัฒนาชุมชนจะต้องมีการขยายผลการดำเนินงานไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ได้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523, น. 90-91) ได้สรุปหลักการของการพัฒนาชุมชน ไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักการช่วยตนเอง เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนในการช่วยเหลือตนเอง การได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกให้อยู่ในขอบเขตที่จะทำให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้เท่านั้น

2. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนทุกคน

3. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในการทำงานลงมือปฏิบัติงานที่ได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง

4. หลักการใช้ประโยชน์จากผู้นำชุมชน เพราะผู้นำชุมชนเป็นบุคคลในท้องถิ่นที่เป็นที่เคารพนับถือและไว้วางใจของประชาชน โดยจะมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของประชาชนในชุมชน

5. หลักความเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน เพราะบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน และอาจมีขนบธรรมเนียม ประเพณีของตนเองที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันจากชุมชนอื่น ผู้นำที่พัฒนาชุมชนจะต้องเข้าไปแทรกแซงเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดทีละน้อย โดยให้ประชาชนกระตือรือร้นน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกอะไรเลย

6. หลักการประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ได้ดำเนินการไปสู่เป้าประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานอย่างไรบ้าง ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

1.5 แนวทางพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

พิทยา ว่องกุล (2540, น. 132) ได้เสนอแนวคิดชุมชนอาชีพ โดย ซึ่งเป็นแนวทางพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน ภายใต้หลักการอาชีพโดยชุมชน 3 ประการ ดังนี้

1.5.1 อธิปไตยทางเศรษฐกิจ โดยชุมชนสามารถรวมตัวกันพัฒนาการเกษตรแบบพึ่งตนเอง ธุรกิจชุมชน อุตสาหกรรมชุมชน องค์กรเงินทุนชุมชน หรือธนาคารชุมชนของตนขึ้นมาได้ อธิปไตยทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองอย่างครบวงจร จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จะช่วยให้ชุมชนเป็นอิสระจากการครอบงำทางเศรษฐกิจจากภายนอกและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ก่อให้เกิดโครงสร้างทางวัฒนธรรมและการเมืองของชุมชนขึ้นมา พร้อมกับอำนาจอธิปไตยของตนในการตัดสินใจพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกันกับชุมชนอื่น ก่อให้เกิดความหลากหลายทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันของชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

1.5.2 อธิปไตยทางการปกครอง ยึดหลักการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะป็นองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง หรือองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเอง องค์กรเหล่านี้ควรมีสิทธิอำนาจในการปกครองตนเองหรือการดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยไม่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลางก็ได้หากไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนบนหลักการปกครองตนเองเพื่อชุมชน

1.5.3 อธิปไตยในความเป็นเจ้าของธรรมชาติ โดยรัฐส่วนกลางไม่อาจยึดถือว่าเป็นทรัพยากรของแผ่นดิน รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีไม่อาจให้สัมปทาน จัดสรรที่ทำกินหรืออนุมัติ

โครงการใดในทางธุรกิจขนาดใหญ่ได้ หากไม่ได้รับความยินยอมจากประชาชน ในทางตรงกันข้าม ชุมชนก็มีสิทธิปกครองตนเองภายใต้การตรวจสอบของรัฐบาล โดยประชาชนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ในกรณีที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้องหรือทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รัฐบาลก็มีอำนาจในการยับยั้งได้เช่นกัน ดังนั้น การพัฒนาด้านใดที่สำคัญชุมชนจะเป็นฝ่ายเสนอขึ้นสู่การพัฒนาและอนุมัติงบประมาณจากรัฐ รวมไปถึงชุมชนมีสิทธิเรียกร้องให้รัฐสภาร่างกฎหมายตามความต้องการของชุมชน หากเป็นไปได้ในลักษณะนี้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการจะเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่จากการเป็นเจ้านายผู้กำกับทุกสิ่งอย่าง มาเป็นผู้ตรวจสอบ กลั่นกรอง ที่ปรึกษา แนะนำ และเป็นผู้บริการแก่ประชาชน

1.6 ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน

ปกรณ์ ปริยากร (2532, น. 5) ได้อธิบายไว้ว่า ปรัชญาพื้นฐานในการพัฒนานั้น เป็นปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1.6.1 บุคคลแต่ละคนย่อมมีศักดิ์ศรีและเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ดังนั้น นอกจากจะมีสิทธิที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้หนึ่งแล้ว ยังมีสิทธิที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการอีกด้วย

1.6.2 บุคคลแต่ละคนหากได้รับโอกาส ย่อมสามารถที่จะเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และความประพฤติ รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นไป

1.6.3 บุคคลแต่ละคนมีพลังความคิดริเริ่ม มีความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ หากได้รับการกระตุ้นและพัฒนา พลังความสามารถเหล่านี้จะเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ประโยชน์ได้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534, น. 5) ได้กล่าวถึงปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาชุมชนมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนาต้องการความยุติธรรมที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคม (Social Justice) โดยต้องการอยู่ในสังคมด้วยความสุขกาย สบายใจ (Social Satisfaction) และต้องการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (Social Acceptability)

2. การพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญกับตัวบุคคลว่าเป็นทรัพยากร (Human Resources) ที่มีความสำคัญที่สุดในความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งปวงและเชื่ออย่างแน่วแน่นว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล หากมีโอกาสและมีผู้แนะนำ

1.7 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, น. 51-56) การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนากลุ่มคนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และการพัฒนาคนให้มีความสุข ดังนี้

1.7.1 การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ คือ การทำให้ประชาชนในชุมชน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมบางอย่าง โดยมีจิตสำนึกร่วมกัน มีความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการบริหารจัดการเดียวกัน มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งการรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สามารถบริหารจัดการกระจายกันได้ แต่ต้องสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ และอาจมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยต่าง ๆ ซึ่งชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้มีลักษณะ ดังนี้

1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Learning) โดยสมาชิกเรียนรู้กันเป็นกลุ่ม มีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ การสั่งสมความรู้ และการสร้างความรู้

2) มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) โดยผู้นำชุมชนนั้นจะต้องเป็นนักประสานงาน นักประสานความคิดของสมาชิกทุกคน โดยเปิดโอกาสสมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งจะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างเหนียวแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

3) มีการจัดการชุมชนที่ดี (Community Management) โดยสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้นขององค์กรชุมชน และการที่สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดหาวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชน

4) มีจิตวิญญาณชุมชน (Community Spirituality) โดยสมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน มีจิตสาธารณะ เสียสละทำงานเพื่อชุมชน และมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน เช่น วัด มัสยิด เครื่องญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ เป็นต้น

5) มีจิตสำนึกชุมชน (Community Consciousness) โดยสมาชิกตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนกับบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งจะยอมรับในศักยภาพของบุคคลอื่น และยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิกด้วยกัน เป็นต้น

6) มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง โดยประชาชนในชุมชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ก่อให้เกิดการค้นหาคิดค้นวิธีการในการแก้ไขปัญหาและจัดการ โดยการรวมนั้นมีการบริหารจัดการที่ให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วม รู้สึกเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนดำเนินไปอย่างลุล่วง

7) *มีเครือข่ายชุมชน* เป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารอย่างมีกระบวนการที่นำไปสู่ผลสำเร็จ ทำให้เกิดการผนึกจิตวิญญาณและจิตสำนึกของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเพิ่มขึ้น

8) *เป็นชุมชนสงบสุข* ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีความรู้ คุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ก็จะทำให้คนและชุมชนมีความสุข

9) *เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้* โดยสมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตต่าง ๆ

10) *มีการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)* เป็นการพัฒนาชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลังลดน้อยลง

1.7.2 การพัฒนาคนให้มีความสุข

การพัฒนาชุมชนเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงาน ผู้รับผลประโยชน์ และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาชุมชนให้ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ คุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1) *การพัฒนาคนให้มีความรู้* เป็นการพัฒนาให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ มีความสามารถคิดค้นกระบวนการหรือวิธีการในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ มีความรู้ทางการเมืองการปกครองและความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์ บุคลิกภาพดี สุขภาพดี มนุษย์สัมพันธ์ดี ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น

2) *การพัฒนาคนให้มีความคุณธรรม* เป็นการพัฒนาให้คนเป็นคนดีทั้งการคิด การพูด และการประพฤติปฏิบัติ โดยเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เช่น มีความกตัญญู ขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ อดทน รู้จักพอเพียง ละเว้นอบายมุข เป็นต้น

3) *การพัฒนาคนให้มีความสุข* เป็นการพัฒนาให้คนมีความสุขสงบ ไม่มี ความเครียด จิตใจดีงาม สุขุมเยือกเย็น มีเมตตากรุณา รู้จักความพอเพียง รู้จักประมาณ มีเหตุผล เข้าใจในสังขธรรมของชีวิต มองโลกในแง่ดี มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ เป็นต้น

การพัฒนาคนให้มีครบทั้ง 3 ส่วน กล่าวคือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม และการพัฒนาคนให้มีความสุข จะส่งผลให้การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน เป็นไปอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

1.8 วิธีการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน อาจกระทำได้ 3 วิธีการ ดังนี้

1.8.1 การจัดระเบียบชุมชน เป็นกระบวนการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก ปัจเจกชนในชุมชน ระหว่างกลุ่มชนต่อกัน หรือระหว่างกลุ่มชนกับปัจเจกชนในชุมชน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523, น. 107-108)

1.8.2 การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้และศึกษาร่วมกัน ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนสามารถค้นหาและกำหนดวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยตนเอง (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2530, น. 23)

1.8.3 การดำเนินงานในลักษณะของกระบวนการ การพัฒนาชุมชนมีลักษณะประการหนึ่ง คือ เป็นกระบวนการ ดังนั้น วิธีการพัฒนาชุมชนวิธีการหนึ่งคือ การดำเนินงานที่เป็นไปในลักษณะของกระบวนการ (สนธยา พลศรี, 2545, น. 65-67)

1.9 อาสาพัฒนาชุมชน

อาสาพัฒนาชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่ส่วนช่วยให้การพัฒนาชุมชนบรรลุผลประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบล และยังสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยหรือเรื่องอื่น ๆ ในพื้นที่ได้

1.9.1 ความเป็นมาของอาสาพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 9) โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ได้เริ่มดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2512 โดยได้ทดลองดำเนินงานครั้งแรกที่จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดสกลนคร และมีขยายผลการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ดังนี้

1) ช่วงปี 2512 – 2515 คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2512 ให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบงานโครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ทดลองดำเนินงานในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดสกลนคร รวม 100 คน ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน ๆ ละ 200 บาทต่อคน

2) ช่วงปี 2515 – 2519 คณะปฏิวัติได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2515 ให้ขยายผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนออกไปทุกจังหวัด (70 จังหวัดในขณะนั้น) ตำบลละ 1 คน ได้รับค่าตอบแทนเป็นรางวัลรายปี ปีละ 1,000 บาท ทุกคน

3) ช่วงปี 2519 – 2522 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2519 ให้ขยายการดำเนินงานออกไปทุกตำบลที่เปิดเขตพัฒนาแล้ว และพิจารณาปรับค่าตอบแทนเป็นปีละ 1,000 บาท ทุกคน

4) ช่วงปี 2522 – 2525 กรมการพัฒนาชุมชน ริเริ่มโครงการฝึกอบรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น หรือโครงการสัมมนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น โดยการคัดเลือกผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 30 คน มาทำการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะ ศึกษาดูงานในสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร เข้าเยี่ยมคารวะ และรับโล่เกียรติยศจากนายกรัฐมนตรี

5) ช่วงปี 2525 – 2531 กรมการพัฒนาชุมชน ได้จัดตั้งอาสาสมัครระดับหมู่บ้าน เรียกว่า อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) และต่อมาให้คัดเลือกอาสาพัฒนาชุมชนที่เป็นสตรีเพิ่มขึ้น อีกหมู่บ้านละ 1 คน รวมเป็น อช. หมู่บ้านละ 2 คน ครอบคลุมหมู่บ้าน

6) ช่วงปี 2531 – 2532 กรมการพัฒนาชุมชน ได้ขยายการคัดเลือกผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ครอบคลุมตำบล ๆ ละ 2 คน (ชาย 1 คน หญิง 1 คน) ขยายการคัดเลือกผู้นำ อช. ดีเด่น จนครบทุกจังหวัด ๆ ละ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน เข้ารับโล่เกียรติยศตามโครงการสัมมนาผู้นำ อช. ดีเด่น และดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

7) ช่วงปี 2532 – 2542 กรมการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ อช. และผู้นำ อช. รวมตัวกันจัดตั้งเป็นชมรมอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อให้ อช. และผู้นำ อช. สามารถฝึก กำลังเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลมากยิ่งขึ้น

8) ช่วงปี 2542 – 2547 อบรมอาสาพัฒนาชุมชน ระดับเขต 12 ชมรม ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็น “สมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย” และจดทะเบียนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2542 ที่จังหวัดนครนายก และใช้ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก เป็นที่ทำการสมาคม

9) ช่วงปี 2547 – ปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินงานพัฒนาอาสาพัฒนาชุมชน โดยมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 รองรับการปฏิบัติงาน ซึ่งตามระเบียบฯ กำหนดให้มี อช. หมู่บ้านละไม่น้อยกว่า 4 คน โดยให้มีจำนวนชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และผู้นำ อช. ตำบล ๆ ละ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน ทั้งนี้ ผู้นำ อช. อาจได้รับค่าตอบแทน คนละ 500 บาท ต้องวัดปฏิบัติงาน

1.9.2 ความหมายของอาสาพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 8) ได้ให้ความหมายของอาสาพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1) **อาสาพัฒนาชุมชน** เรียกโดยย่อว่า อช. คือ อาสาสมัครของชุมชนที่ถูกคัดเลือกจากเวทีประชาคมของหมู่บ้าน หมู่บ้านละไม่น้อยกว่า 4 คน มีสัดส่วนของชายและหญิงอย่างใกล้เคียงกัน

2) **ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน** เรียกโดยย่อว่า ผู้นำ อช. คือ อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ที่ได้รับคัดเลือกจากเวทีประชาคมอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ให้เป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลละ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการประสานงาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) จากทุกหมู่บ้านในตำบล โดยได้รับค่าตอบแทน 2,000 บาทต่อคนต่อปี

1.9.3 บทบาทและหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 11) บทบาทและหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 มีดังนี้

1) กระตุ้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาโดยเป็นที่ปรึกษา แก่กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร ตลอดจนองค์กรประชาชน และกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ

3) ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน

4) เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่เวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล หรือทางราชการมอบหมาย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 11-13) นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนปรากฏเป็นผลงานเด่นชัด เป็นรูปธรรม กรมการพัฒนาชุมชนได้มอบหมายบทบาทภารกิจ 10 ประการ ดังนี้

1. การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2 ค) และข้อมูลอื่น ๆ รวมทั้งการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ กำหนดเป็นแผนงานหรือกิจกรรมหรือโครงการบรรจุในแผนชุมชน ประเมินผล เปรียบเทียบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและภาพรวมของหมู่บ้านในแต่ละปี
2. การขับเคลื่อนแผนชุมชน โดยร่วมกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้านจัดเวที ประชาคม วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาความต้องการ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาตาม ความต้องการของชุมชน
3. การขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อเผยแพร่ ความรู้ ปรากฏชาวบ้านในด้านต่างๆ ให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงเข้ามาศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติม
4. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการไปใช้สิทธิ เลือกตั้งทุกระดับ และร่วมกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยในหมู่บ้าน ตำบล
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นแกนหลักใน การวางแผนและจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ตำบล
6. การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนและทำงานโดยยึด หลัก “พึ่งตนเอง” มีวิถีชีวิต “แบบพอเพียง” ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง
7. การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยไม่เข้าไป เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกชนิด แนะนำให้ความรู้แก่บุคคลใกล้เคียงหรือคนรู้จักให้เข้าใจถึง โทษ ภัยของยาเสพติด รวมทั้งกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ตำบล
8. การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยร่วมประชุม วางแผนกับผู้นำใน การวิเคราะห์ข้อมูล และร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขปัญหให้กับครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่า เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
9. การส่งเสริมอาชีพ โดยร่วมกับหน่วยงานฝึกอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และครัวเรือนสามารถ พึ่งตนเองได้
10. การส่งเสริมทุนชุมชน โดยร่วมจัดเก็บและวิเคราะห์ทุนชุมชน สนับสนุน การนำข้อมูลทุนชุมชนมาใช้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งร่วมดำเนินงานพัฒนาทุนชุมชนในพื้นที่ ร่วมกับภาคีการพัฒนาต่าง ๆ

เมื่อได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งแล้ว อช. และผู้นำ อช. จะมีบทบาทสำคัญอยู่ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล โดยเป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์ ประสานงาน ส่งเสริม และดำเนินการพัฒนาร่วมกับประชาชน จึงทำให้เป็นผู้ที่ทราบปัญหา ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งในส่วนที่อยู่ในขีดความสามารถที่ประชาชนจะร่วมมือกันแก้ปัญหาคือความต้องการด้วยตนเอง และส่วนที่ต้องขอความร่วมมือสนับสนุนจากภายนอก

2. เป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน (พช.) ซึ่งจะเป็ นักพัฒนามืออาชีพที่มีความปรารถนาดี เป้าหมาย คือ ให้ชาวบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ก็ เป็นบุคคลภายนอกหมู่บ้าน จึงจำเป็นอย่างยั้งที่ ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจาก อช. และผู้นำ อช. ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.9.4 วัตถุประสงค์ของอาสาพัฒนาชุมชน

บุญมาก ช้างโสภา (2539, น. 26-27) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของอาสาพัฒนา ชุมชน ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อต้องการให้ประชาชนได้ตระหนักและมีจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัคร เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น
- 2) เพื่อต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ของตนเองเพิ่มมากขึ้น
- 3) เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาชนบทของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น

1.9.5 คุณลักษณะของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 11-13) ผู้นำอาสาพัฒนา ชุมชน (ผู้นำ อช.) ต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะเด่น เป็นที่ยอมรับของอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ใน ตำบล และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับ อช. ทุกคนได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวแทน เพื่อที่จะทำให้เครือข่าย อช. เจริญก้าวหน้า และร่วมกันทำงานให้สำเร็จ ให้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติ หน้าที่และอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของทีมงาน ดังนั้น คุณลักษณะของผู้นำ อช. จึงเป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมในการทำงานเพื่อประชาชนของส่วนรวม มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รักษาเกียรติของตนเอง เพื่อให้ได้รับความศรัทธาและเชื่อถือ จากประชาชน กล่าวตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ถูกชี้นำ และการทำงานด้วยความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำ จึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมกับผู้คน และสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้นำสมัยใหม่จะใช้ความสามารถเปลี่ยนความเชื่อทัศนคติของ อช. และประชาชน เพื่อให้ร่วมกันทำงานได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยการถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ้นทางด้านความคิดต่างๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้น ผู้นำ อช. ที่มีความสามารถต้องเป็นมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความสามารถที่จะทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ
2. มีความสามารถด้านทักษะการสื่อสาร
3. แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม เอื้ออาทรแก่ผู้อื่น
4. มีการโฆษณาตัวเอง ทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ
5. มีพลัง มุ่งการปฏิบัติงานให้สำเร็จ เห็นผลงาน
6. มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน
7. ทำให้การขัดแย้ง ระหว่าง อช. กับผู้นำ อช. รวมทั้งผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่และประชาชน เกิดขึ้นน้อยที่สุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร

กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) เป็นอาสาสมัครประเภทหนึ่ง ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับงานของอาสาสมัครและการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับความหมายของอาสาสมัคร องค์ประกอบอาสาสมัคร คุณลักษณะของอาสาสมัคร ประโยชน์ของอาสาสมัคร และหลักการเลือกคนในชุมชนมาทำงานอาสาสมัคร ดังนี้

2.1 ความหมายของอาสาสมัคร

คำว่า “อาสาสมัคร” มีความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534, น. 6) ได้อธิบายว่า “อาสาสมัคร” คือ ผู้ที่มีความศรัทธาในการทำงานสาธารณประโยชน์ โดยคำนึงถึงเวลาว่าง ความสามารถ และความถนัดที่ตนเองมีอยู่ เป้าหมายของงานก็เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม และแก่ผู้ประสบความเดือดร้อน โดยไม่มีค่าตอบแทนในการทำงานและมีได้ยั้งงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นอาชีพ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2528, น. 96) ได้ให้ความหมายว่า “อาสาสมัคร” หมายถึง การเสียสละอุทิศตนและสมัครใจทำประโยชน์สุขเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน

สมพร เทพสิทธิ (2541, น.1) ได้กล่าวว่า “อาสาสมัคร” หมายถึง ผู้สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงิน นอกจากนี้หมายถึงบุคคลที่เป็นรูปธรรม ยังหมายถึงจิตวิญญาณอาสาสมัครที่เป็นนามธรรมด้วย

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ และภูมิธรรม เวชยชัย (2527, น. 2) ได้ให้ความหมายว่า “อาสาสมัคร” หมายถึง การทำงานด้วยความสมัครใจและความเสียสละ โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมมากกว่าการสร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง

ปิยากร หวังมหพร (2556, น. 16-17) ได้อธิบายว่า “อาสาสมัคร” คือ บุคคลที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อาสาสมัครก่อให้เกิดการกระจายเศรษฐกิจไปสู่สังคม เนื่องจากกิจกรรมที่อาสาสมัครดำเนินการ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐหรือหน่วยงานเอกชน อาสาสมัครจึงเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ อาสาสมัครจะช่วยสร้างความแนบแน่นและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชน ช่วยพัฒนาค่านิยมของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และอาสาสมัครทำให้ได้พบเพื่อนใหม่ เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ก่อให้เกิดความมั่นใจและการยอมรับ

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “อาสาสมัคร” หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยอุทิศกำลังกาย กำลังใจ เวลา และสมัครใจทำประโยชน์สุขเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นวัตถุหรือเงินทอง แต่สิ่งที่ได้คือความสุขทางจิตใจ

2.2 องค์ประกอบของอาสาสมัคร

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2551, น. 10) งานอาสาสมัครเป็นการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ ซึ่งจากความหมายนี้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของอาสาสมัคร 4 ประการ ดังนี้

2.2.1 การเลือก (Choose) เป็นการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งใด ๆ ภายใต้อิทธิพลของจิตสำนึกที่ไร้การครอบงำ

2.2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เป็นการกระทำที่มุ่งมั่นเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคล กลุ่มคน หรือสังคมส่วนรวม

2.2.3 โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง (Without Monetary Profit) การทำงานโดยไม่ได้หวังผลรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่อาจรับเป็นรางวัลหรือค่าใช้จ่ายทดแทนที่ตนเองได้ใช้จ่ายไป แต่ก็ไม่อาจเทียบได้กับคุณค่าของสิ่งที่ได้กระทำ

2.2.4 ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (Beyond Basic Obligations) สิ่งที่ทำนั้นอยู่นอกเหนือความจำเป็น หรือสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องทำตามบทบาทหน้าที่

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2551, น. 14-15) การที่บุคคลตัดสินใจเข้ามาทำงานอาสาสมัครคนทั่วไปอาจมองว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความเอื้อเพื่อผู้แผ่ ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Altruism” โดยมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “Egoism” ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลทำอะไรหรือช่วยเหลือใครจะหวังสิ่งตอบแทนจากการกระทำของตนเองเป็นที่ตั้ง ส่วนความเอื้อเพื่อผู้แผ่หรือ Altruism นี้มีองค์ประกอบของความหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความปรารถนาที่จะให้
2. ความรู้สึกเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ไม่มีแรงจูงใจที่จะรับสิ่งใดจากสิ่งที่คุณเองกระทำเพื่อผู้อื่น

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเพื่อผู้แผ่ (Altruism) มีหลายด้านด้วยกัน เช่น การมีศีลธรรม มีความกล้าหาญ ความใส่ใจ ความเข้าใจผู้อื่น ไม่ปรารถนาที่จะเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ พึงพอใจในตนเอง รักความยุติธรรม เคารพตนเอง ใส่ใจหลักศาสนา ต้องการความใกล้ชิดลดความรู้สึกสำนึกผิด และเชื่อว่าทุกอย่างสามารถแก้ไขได้

2.3 คุณลักษณะของอาสาสมัคร

จารุพงศ์ พลเดช (อังกูณ ชาญณรงค์ วงศ์วิชัย 2559, น. 26) ลักษณะของอาสาสมัครมีดังต่อไปนี้

2.3.1 การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “เต็มใจ” งานอาสาสมัครไม่มีการบังคับหรือขู่เชิญให้ทำ แต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาที่ดีต่อบุคคลอื่น อยากเห็นบุคคลอื่นมีความสุข

2.3.2 การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “ตั้งใจ” เมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้วจะส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรือความยากลำบากอดทน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมีต้องให้ใครมาบังคับหรือขู่เชิญ

2.3.3 การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “พอใจ” พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ โดยผลงานที่ออกมาจะเป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจ ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข ความสำเร็จ ความสมหวัง เกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข

2.3.4 การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “ดีใจ” ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจตั้งใจและพอใจ และเมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ให้ปรากฏแก่สาธารณชนเป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน

2.3.5 การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “ภาคภูมิใจ” ภาคภูมิใจในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ที่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม คนเราเกิดมาไม่มีใครน่าอะไรคิดตัวมา แต่เมื่อเกิดเป็นคนแล้วก็ต้องสะสมทำความดี สร้างสรรค์ผลงาน เมื่อจากโลกใบนี้ไปแล้ว สิ่งที่เหลือก็คือ ความภาคภูมิใจของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ และภูมิธรรม เวชยชัย (2527, น. 12) ได้วิเคราะห์ถึงอุดมการณ์ของงานอาสาสมัคร จะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม มิใช่เพื่อส่วนตัว
 2. เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ อะไรก็ตามถ้าทำโดยมิใช่ความสมัครใจ หรือมีการบังคับให้ทำ ถือว่าเป็นการทำลายจิตวิญญาณของงานอาสาสมัคร
 3. เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปของสินจ้างรางวัล การทำงานต้องถือหลักว่าไม่เป็นการจ้าง ค่าตอบแทนที่ได้ควรเพียงพอแก่การยังชีพเท่านั้น
 4. เป็นการอุทิศกำลังกายกำลังใจและเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์
- การบริจาคทรัพย์มิใช่การอาสาสมัคร ถือเป็นการให้ทานมิใช่จิตวิญญาณของงานอาสาสมัคร

ปิยากร หวังมหาพร (2556, น. 25) คุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งของงานอาสาสมัคร คือ การทำงานด้วยความสมัครใจ เป็นการทำงานที่ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช่งานในอาชีพเป็นการทำเพื่อชุมชนและสังคมส่วนรวม ซึ่งอาสาสมัครถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ช่วยให้ชุมชนมีสุขภาวะที่ดี ในประเทศที่มีประชากรมีคุณภาพ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สูง ซึ่งจะนำไปสู่สภาพประชาสังคม (Civic Society) ที่ประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะในสภาวะที่ประเทศชาติมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณด้านบุคลากร

2.4 ประโยชน์ของอาสาสมัคร

องค์การสหประชาชาติ (อ้างใน ปิยากร หวังมหาพร 2556, น. 25-26) ประโยชน์ของอาสาสมัครต้องมีอย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้

2.4.1 ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ การเกิดอาสาสมัครทำให้เกิดการกระจายด้านเศรษฐกิจไปสู่ด้านสังคม เนื่องจากการทำกิจกรรมของอาสาสมัครได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงาน เอกชน การทำงานแบบอาสาสมัครจึงสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐได้

2.4.2 ประโยชน์ทางด้านสังคม อาสาสมัครช่วยเสริมสร้างความแนบแน่นและความเข้มแข็งของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชน ช่วยพัฒนาค่านิยมของความมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่จำเป็นต่อการมีเสถียรภาพของชุมชน นอกจากนี้ อาสาสมัครยังช่วยสร้างทุนทางสังคม (Social capital) อาสาสมัครเป็นการตอบสนอง

ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในขณะที่อาสาสมัครทำงานเชิงรุกทำหน้าที่ระบุปัญหาของสังคม และความต้องการของชุมชน โดยที่อาสาสมัครสามารถดำเนินการก่อนที่หน่วยงานต่าง ๆ และรัฐบาลจะเข้าไปให้บริการ การบุกเบิกของอาสาสมัครเป็นการดำเนินงานที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่อง ประเพณี กฎเกณฑ์ การคำนึงถึงผลกำไร หรือความพร้อมของทุนเบื้องต้น

2.4.3 ประโยชน์ทางด้านการพัฒนาตนเอง การเป็นอาสาสมัครทำให้ได้พบเพื่อนใหม่ เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ก่อให้เกิดความมั่นใจและการยอมรับ รวมทั้งงานอาสาสมัครยังเป็นการนำประโยชน์ไปสู่ผู้ที่ถูกกีดกันทางสังคม เช่น คนพิการ คนว่างงาน ผู้สูงอายุ คนเกษียณอายุ โดยช่วยนำบุคคลที่ถูกแบ่งแยกออกไปจากสังคมให้กลับเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกลุ่ม ทำให้บุคคลเหล่านั้น รู้สึกว่าตัวเองยังมีบทบาทอยู่ในสังคม

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2558, น. 13-14) ประโยชน์ทางด้านการพัฒนาตนเองในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครมี 9 ประการ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะจิตใจและอารมณ์มีความมั่นคงขึ้น ลดภาวะอารมณ์หมกมุ่นกับตัวเอง อาการปวดจากตากดวงผู้อื่น แก้อาการซึมเศร้า และอาการหลงตัวเอง
2. ทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สร้างนิสัยให้มีความอ่อนโยน นุ่มนวล และชอบช่วยเหลือผู้อื่น
3. ได้เรียนรู้และทักษะการทำงานใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับอาชีพการงานในอนาคต ในกรณีที่เป็นเยาวชนยังส่งผลต่อการพิจารณาจ้างงานของนายจ้างอีกด้วย
4. หลุดพ้นจากความซ้ำซากในชีวิต โดยการทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ทำหาย และเกิดความสนุก
5. พัฒนาผลการเรียนได้ดีขึ้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าการเข้าเป็นอาสาสมัครทำให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของเวลาให้ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เรียนรู้ที่จะจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม
6. ได้เพื่อนใหม่ ๆ การทำงานอาสาสมัครมักทำเป็นกลุ่ม จึงทำให้อาสาสมัครได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกัน ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะที่กว้างขึ้น
7. เรียนรู้การให้ความเคารพต่อบุคคลอื่น การทำงานอาสาสมัครส่วนหนึ่งเป็นงานให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาส ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป การเรียนรู้ในความคิดเห็น ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นย่อมส่งผลให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเคารพต่อบุคคลอื่น

8. พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง โดยการทำงานอาสาสมัครต้องอาศัย การ ตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและ ผู้รับบริการ ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำ

9. พัฒนาการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การทำงานอาสาสมัครทำให้เกิด การเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง เข้าใจปัญหาของสังคมของประเทศเป็นอย่างดี

2.5 หลักการเลือกคนในชุมชนมาทำงานอาสาสมัคร

เสาวนีย์ เสนาสุ (2529, น. 29-30) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกคนในชุมชนมาทำหน้าที่ ด้านอาสาสมัคร โดยมีหลักการสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

2.5.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในขอบเขตงานอาสาสมัครเป็นอย่างดีและต้องมีความรับผิดชอบ ผู้ที่มีความรู้ในงาน มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เอาใจใส่มุ่งมั่นในงานที่ทำจนบรรลุผลสำเร็จ บุคคลเช่นนี้อาจจะอยู่ในองค์การภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ หรืออาจเลือกคนที่มีตำแหน่งหรือคนที่อยู่ในท้องถิ่นก็ได้ ซึ่งหากได้คนในชุมชนเองก็จะเป็น การดี เพราะคนในชุมชนย่อมรู้ปัญหาของชุมชนดีที่สุด

2.5.2 เป็นผู้ที่ทราบปัญหาความต้องการของชุมชน อาสาสมัครจำเป็นต้องทราบว่า ชุมชนนั้น ๆ มีปัญหาความต้องการปัญหาอะไร เพื่อที่จะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาความต้องการ นั้นได้

2.5.3 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ งานบางอย่าง จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น หน่วยป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย หน่วยอนามัย หรือหน่วยสังคมสงเคราะห์ อาจต้องใช้ทั้งผู้มีวิชาชีพและ อาสาสมัคร ในกรณีเช่นนี้จะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีวิชาชีพและ อาสาสมัครลงไปให้เด่นชัด เพื่อที่จะได้ประสานงานกันได้เป็นอย่างดี

2.5.4 เป็นผู้นำทางการเผยแพร่ข่าวสาร มีการแถลงปัญหาความเดือดร้อนและ ความต้องการให้ประชาชนในชุมชนทราบโดยการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ ประกาศใน ที่สาธารณะ ตลอดจนการสัมภาษณ์บุคคลเป็นรายบุคคล หรือด้วยสื่ออื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

2.5.5 ผู้ที่รับผิดชอบในการคัดเลือกอาสาสมัครจะต้องเข้าใจในลักษณะของงานแต่ละ ประเภทอย่างชัดเจน ต้องทราบว่างานที่อาสาสมัครได้รับมอบหมายนั้นเป็นงานอะไร ลักษณะงาน เป็นอย่างไร มีวิธีดำเนินการอย่างไรบ้าง และต้องการได้ผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่ออาสาสมัครจะ ได้เข้าทำงานที่ตนได้รับอย่างเพียงพอ และพิจารณาตัวเองได้ว่าตนเองจะสามารถทำงานนั้น ๆ ได้ หรือไม่

2.5.6 ผู้ที่รับผิดชอบในการคัดเลือกอาสาสมัครจะต้องเลือกอาสาสมัครโดยพิจารณาจากความสามารถและความเหมาะสม บุคคลที่สนใจจะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมนั้น ควรได้รับการแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความรับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ใดควรจะทำงานอะไรจึงจะเหมาะสมที่สุด หากทำการคัดเลือกอาสาสมัครโดยไม่คำนึงถึงความสามารถแล้ว จะทำให้อาสาสมัครนั้นลำบากใจ และผู้ที่ได้รับบริการก็จะได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่เต็มที่อีกด้วย

2.5.7 ควรให้อาสาสมัครรู้สึกถึงความจำเป็นถึงข้อผูกพันที่ต้องรับผิดชอบ โดยข้อผูกพันที่กล่าวถึงได้แก่ การอุทิศเวลาทำงานของตนให้แก่ชุมชน การอุทิศพยายามที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ความตั้งใจในการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามหลักประชาธิปไตยและใช้คำแนะนำนั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมากที่สุด

หลักการทั้ง 7 ประการ จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานอาสาสมัครขึ้นในชุมชน เพื่อที่จะได้ใช้ชุมชนและทรัพยากรกำลังคนให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

การปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคน ๆ เดียว บทบาทของบุคคลจึงต้องปฏิบัติไปตามสถานภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ การแสดงพฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคลจะมีความเชื่อมโยงกับบทบาทที่พึงมีของบุคคลเป็นการแสดงให้รู้ว่าตนอยู่ในสถานภาพใด และควรมีบทบาทอย่างไร

3.1 ความหมายของบทบาท

สมเดช สิทธิพงษ์วิทยา (2544, น. 13) ได้ให้ความหมายว่า “บทบาท” หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิที่ผูกพันอยู่กับสถานภาพหรือฐานะตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ทิมมพร คุ่มวงศ์ (อ้างใน นิภาพรรณ เทียมธรรม, 2547, น. 43) ได้อธิบายไว้ว่า “บทบาท” คือ หน้าที่ของฐานะตำแหน่ง ซึ่งเมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งสิ่งทีตามมากับตำแหน่ง คือ การที่เขาต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับตำแหน่งอื่น ๆ ที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม โดยสิ่งที่ตามกับตำแหน่งเรียกว่า บทบาท

อุทัย หิรัญโต (อ้างใน ฌรินทร์ งามวงษ์, 2556, น. 8) ได้กล่าวว่า “บทบาท” เป็นหน้าที่ หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมายของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ดังนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งซึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

สุพัตรา สุภาพ (อ้างใน บุญเชิด มารศรี, 2553, น. 8) ได้อธิบายว่า “บทบาท” หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น ครูมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนนักเรียน บิดามารดามีบทบาทที่ต้องเลี้ยงบุตร เป็นต้น

ชัชชัย จันทร์สว่าง (2545, น. 24) ได้อธิบายว่า “บทบาท” คือ แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ ฐานะตำแหน่งหรือสถานภาพของแต่ละบุคคล โดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทของแต่ละบุคคลในแต่ละฐานะตำแหน่งหรือสถานภาพ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้น ๆ ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า “บทบาท” คือ การกระทำจริงของบุคคลในแต่ละฐานะตำแหน่งหรือสถานภาพในสถานการณ์นั้นๆ

สุรพล พุฒคำ (อ้างใน กิตติพงษ์ สุขสา, 2550, น. 10) ได้กล่าวว่า “บทบาทและหน้าที่” เป็นของคู่กัน ซึ่งกำหนดควบคุมกับตำแหน่งที่บุคคลนั้นๆ จะได้รับ บทบาทเป็นเงื่อนไขที่บุคคลดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องทำ รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับมาพร้อมกับตำแหน่ง ซึ่งเป็น สิทธิหน้าที่ที่จะต้องไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

วิชาญ ชิตวิมาน (2553, น. 8) อธิบายไว้ว่า “บทบาท” คือ การปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพของตน สถานภาพคือตำแหน่ง ส่วนบทบาทคือการกระทำตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพ การที่บุคคลมีบทบาทต่อสังคมและปฏิบัติตามหน้าที่ที่สังคมยอมรับมีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะทำให้การจัดระเบียบสังคมดีขึ้นเป็นการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ

พัทธา สายหู (2516, น. 68) ได้กล่าวว่า “บทบาทหน้าที่” คือ สิ่งที่เปรียบเสมือนบทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงเป็นอะไร มีบทบาทในการแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดไปจากบทก็ จะไม่สมบทบาท ซึ่งอาจถูกเปลี่ยนตัวผู้แสดง ไปเลย ดังนั้น บทบาท จึงเป็นการกระทำต่าง ๆ ที่บทได้กำหนดให้ผู้แสดงต้องกระทำราวใดที่ยังแสดงอยู่ในบทนั้น

ชูศักดิ์ ชูช่วย (อ้างใน อุบัยคิลละห์ มะยูนุ, 2556, น. 13) ได้กล่าวถึง “บทบาทของผู้นำชุมชน” ว่า “ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน” ทั้งนี้ก็ เพราะ ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงสามารถเข้าใจสภาพชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งบทบาทหน้าที่การพัฒนาชุมชนนั้นก็เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในหมู่บ้านหรือชุมชนในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สาธารณสุข และการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น

จากความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่ถูกคาดหวังหรือกำหนดให้กระทำ โดยมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ อันขึ้นอยู่กับฐานะหรือตำแหน่งทางสังคมของบุคคลเป็นตัวกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ

3.2 ลักษณะของบทบาท

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท เป็นแนวคิดแนวทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคม ที่ให้ความสนใจในเรื่องของตัวบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กันภายในสังคมเป็นลักษณะสำคัญของบทบาทที่แสดงอยู่ และเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ทิฆัมพร คุ่มวงศ์ (อ้างใน นิภาพรรณ เทียมธรรม, 2547, น. 14-15) ได้กล่าวไว้ว่า ตำแหน่งทางสังคมนั้นจะต้องมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้เสมอ เพื่อที่ให้เราแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทอย่างไรบ้าง บทบาทจึงจึงเป็นสิ่งที่ตามมากับฐานะตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเป็นเครื่องหมายกำหนดการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ โดยได้จำแนกลักษณะที่สำคัญของบทบาทเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.2.1 บทบาทที่กำหนดไว้ (Perceived Role) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทจะต้องทำอะไรบ้าง

3.2.2 บทบาทที่กระทำจริง (Actual Role) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3.2.3 บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรจะกระทำอย่างไร

ศิริชัย ไตรสารศรี (2539, น. 20) ได้สรุปถึงลักษณะบทบาทเป็น 3 ลักษณะ คือ หนึ่ง บทบาทในอุดมคติ เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นแบบฉบับสมบูรณ์ ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้ สอง บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจ เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และสาม บทบาทที่แสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกอดตัวของกลุ่มต่าง ๆ และบทบาทที่แสดงออกจริงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติก็ได้

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2526, น. 19-30) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนครองอยู่และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิดอ่าน ความรู้ ความสามารถ มุลเหตุจูงใจ ความพอใจ และการอบรมขัดเกลาทางสังคม

กรณีการ์ ทาอินทร์ (2553, น. 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทสามารถให้มุมมองได้ใน 2 ลักษณะ คือ บทบาทในลักษณะของโครงสร้าง และบทบาทในลักษณะทางสังคม ซึ่งในบทบาทที่เป็นลักษณะของ โครงสร้างนั้นคือการทำหน้าที่บทบาทตามที่ได้มีการแต่งตั้งมีกรอบแนวทางที่ได้รับมอบมาเพื่อให้ปฏิบัติตามมีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ส่วนในบทบาทที่มีลักษณะเป็นสังคมนั้นย่อมจะหมายถึงเป็นการเข้ามามีบทบาทโดยการได้รับการยอมรับจากสังคมนั้น ๆ ไม่กรอบในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแต่ได้รับการยอมรับให้ทำบทบาทนั้น ๆ

ทิตยา สุวรรณะชญ (2529, น. 42) ได้อธิบายว่า บทบาทเป็นลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด และได้แบ่งหน้าที่ออกเป็น “บทบาททางอุดมคติ” หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ควรปฏิบัติและเป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง อารมณ์ขณะแสดงบทบาท และปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง โดยได้สรุปฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้ ดังนี้

1. มีสถานภาพ อยู่จริงในสังคมและมีอยู่ก่อนจะเข้าไปดำรงตำแหน่ง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสังคมได้กำหนดฐานะตำแหน่ง และบทบาทที่ควรจะเป็น
4. ฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากการอบรมขัดเกลาทางสังคมในสังคมนั้น ๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมที่เป็นจริงของคนที่ครองฐานะตำแหน่งเพราะพฤติกรรมเป็นจริงของปฏิกริยาของคนที่ครองตำแหน่งที่มีต่อ บทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเองและของคนอื่นที่เข้าร่วมพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

อมรเทพ จันทรัดวน (2554, น. 16) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้นำชุมชน โดยสามารถแบ่งได้เป็นบทบาทภายนอกและบทบาทภายใน ดังนี้

1. บทบาทภายนอก (External) คือ บทบาทในการประสานงานกับภายนอกชุมชน คือ การศึกษา แนะนำความรู้ใหม่ ๆ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาเสนอแนะให้ประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกและบุคคลภายนอกเพื่อชิงความช่วยเหลือเข้ามาสู่ชุมชน

2. บทบาทภายใน (Internal) คือ บทบาทในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การชักจูงประชาชนให้มาร่วมมือกันในการทำงานพัฒนา ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในชุมชน

ยุกต์ (อ้างใน อุบายคิดละห์ มะยะนุ, 2556, น. 13-15) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่จากงาน การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำและได้รวบรวมบทบาทหน้าที่ของผู้นำจาก การศึกษาและวิจัยเหล่านั้นเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น บทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ยุกต์เสนอสรุปถึง บทบาทหน้าที่ของผู้นำเป็น 4 กลุ่มใหญ่ 11 บทบาทย่อย ดังนี้

1) บทบาทในการใช้อิทธิพล (Influencing People) ได้แก่

(1) บทบาทในการสร้างแรงจูงใจ (Motivating) โดยการใช้เทคนิคในการมี อิทธิพลต่อความรู้สึก ค่านิยม อันทำให้คนที่ตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานและยอมรับใน วัตถุประสงค์ของงาน ชักจูงให้บุคคลต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมทั้งการกำหนด พฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

(2) บทบาทในการประกาศเกียรติคุณและให้รางวัล (Recognizing and Rewarding) โดยการยกย่องประกาศเกียรติคุณ ให้ทราบโดยทั่วกัน และมอบรางวัลสำหรับ ผู้ปฏิบัติงานที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยมบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย การทำผลประโยชน์พิเศษ แก่องค์การ แสดงการยอมรับ และซาบซึ้งในความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

2) บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ (Building Relationship) ได้แก่

(1) บทบาทการให้การสนับสนุน (Supporting) โดยผู้นำให้ความสนใจ และแสดงความเป็นเพื่อนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงให้เห็นถึงเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจ และให้ การสนับสนุนให้ผู้ที่มีความวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน และรับฟังปัญหาต่าง ๆ พยายามส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในอาชีพ

(2) บทบาทการจัดความขัดแย้งและการสร้างทีมงาน (Managing Conflict and Team Building) เป็นการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการหาหนทางในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง ผลักดันให้มีการสร้างทีมงานและความร่วมมือและสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันขององค์การและทีมงาน

(3) บทบาทการสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการพยายามเข้าสังคม เพื่อ จะได้พบปะกับบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล และพยายามรักษามิตรภาพนั้น ไว้อย่างต่อเนื่อง โดยการไป เยี่ยมเยียน พูดคุยทางโทรศัพท์ ให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือในสิ่งที่เขาร้องขอ เข้าร่วมการประชุม ต่าง ๆ และกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ

3) บทบาทในการให้และเสาะหาข้อมูล (Giving- Seeking Information) ได้แก่

(1) บทบาทการให้ข้อมูล (Informing) เป็นการบอกให้ทราบถึงข้อมูลและผลการตัดสินใจที่จำเป็นการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา จัดหาเอกสารทางวิชาการที่จำเป็นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีในการปฏิบัติการ และวิธีการที่จะเพิ่มพูนภาพพจน์หรือชื่อเสียงที่ดีขององค์กร

(2) บทบาทในการสร้างความชัดเจน (Clarifying) เป็นสิ่งที่ผู้นำต้องสร้างความชัดเจนในภาระหน้าที่และวัตถุประสงค์ของงานต่อผู้ปฏิบัติงาน โดยมีการมอบหมายงาน ให้คำชี้แนะวิธีการทำงานและความรับผิดชอบต่องานนั้น เน้นวัตถุประสงค์ของงาน กำหนดเวลาในการทำงาน และความคาดหวังต่อผลงานให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบอย่างชัดเจน

(3) บทบาทการติดตาม (Monitoring) เป็นบทบาทในการติดตามดูแลการดำเนินการและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทำได้โดยการติดตามดูความก้าวหน้า และคุณภาพของการปฏิบัติงาน ดูความสำเร็จหรือล้มเหลวในแต่ละโครงการหรือกิจกรรม ผลจากการปฏิบัติงานติดตามและวิเคราะห์ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมองค์กรที่จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ

4) บทบาทในการตัดสินใจ (Making Decision) ได้แก่

(1) บทบาทในการแก้ปัญหา (Problem solving) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือผลของปัญหาต่องาน วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาสาเหตุและแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา จัดการแก้ปัญหา และวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น

(2) บทบาทในการวางแผนและจัดองค์การ (Planning and Organizing) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนระยะยาว และกลยุทธ์ในการปรับตัวขององค์การต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เสนอกิจกรรมทุก ขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการต่าง ๆ จัดแบ่งทรัพยากรตามลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการ ตัดสินวิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพผลผลิตและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในองค์กร

(3) บทบาทในการปรึกษาและมอบหมายงาน (Consulting and Delegating) เป็นบทบาทในการที่จะต้องถามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา กระตุ้นให้เสนอแนะวิธีการปรับปรุงเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานที่สำคัญ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง

3.3 ประเภทของบทบาท

ทิฆัมพร คุ้มวงศ์ (อ้างใน นิภาพรรณ เทียมธรรม, 2547, น. 15) จำแนกประเภทของบทบาทไว้ ดังนี้

3.3.1 บทบาทที่กำหนดโดยสังคม เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นต้องทำอะไร เช่น สังคมกำหนดว่าครูต้องมีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียน เป็นต้น

3.3.2 บทบาทที่กำหนดให้คนเป็นตัวอย่างของสังคม เช่น การพูด การแต่งกาย ความประพฤติของคนในสังคมย่อมบ่งถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนนั้น เป็นต้น

3.3.3 บทบาทที่สังคมคาดหวัง เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติอย่างไร เช่น ครูต้องมีความรู้ดี ความประพฤติดี เป็นต้น

3.3.4 บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และหน้าที่ที่กำหนด เช่น ข้าราชการพลเรือนต้องปฏิบัติตามระเบียบของข้าราชการพลเรือน เป็นต้น

3.3.5 บทบาทที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้ร่วมงานด้วยกัน คือ ผู้ดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนต้องการเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติตามความมุ่งหวังของบุคคลอื่นด้วย

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปประเภทของบทบาทได้ 3 ประเภท คือ บทบาทที่ถูกกำหนด เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้ บทบาทที่ถูกคาดหวัง เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับความคิดความนึกส่วนบุคคล หรือเป็นความคาดหวังที่ต้องให้บุคคลแสดงบทบาทสังคมโดยรวม ทั้งความคาดหวังของตนเองว่าจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร และบทบาทที่เป็นจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรืออาจไม่เป็นไปตามที่ถูกกำหนดหรือถูกคาดหวังก็ได้

3.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาท

พัชนี วรกวิน (2522, น. 36) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้การแสดงบทบาทเป็นไปด้วยความสำเร็จตามความต้องการของสังคม 4 ปัจจัย ดังนี้

3.4.1 ความต้องการ เป็นแรงจูงใจในการทำงานเพื่อสนองความต้องการของผู้แสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับขององค์กรและสังคม

3.4.2 การสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อประสานงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทได้ชัดเจนไม่คลุมเครือ

3.4.3 การคล้อยตาม เป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทของผู้แสดงไม่เกิดความขัดแย้งในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมในการปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานของกลุ่มหรือสังคม

3.4.4 **ความสามารถ** เป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทของผู้แสดงไม่เกิดความขัดแย้งในการแสดงออกมาอย่างชัดเจน เพื่อความสำเร็จของงาน

ชลพรรณ ดิมา (อ้างใน นิภาพรรณ เทียมธรรม, 2547, น. 17) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. ความคาดหวังในบทบาท เป็นบทบาทตามคาดหวังของผู้อื่น หรือเป็นบทบาทที่สถาบันองค์กร หรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

2. การรับรู้ในบทบาท เป็นการรับรู้ในบทบาทของตนว่าควรจะมีบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้

3. การยอมรับในบทบาทของบุคคล เป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังและการรับรู้ในบทบาทการยอมรับบทบาทเป็นเรื่องของความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคม เพราะบุคคลไม่ได้ยินยอมรับบทบาทเสมอไป ถ้าหากบทบาทนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดหรือแย้งกับความต้องการหรือค่านิยมของคนที่พยายามหลีกเลี่ยงบทบาท ไม่ยอมรับบทบาทนั้น ๆ การปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลซึ่งบุคคลจะแสดงบทบาทหรือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับในบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอยู่

การที่บุคคลมีบทบาทต่อสังคม และปฏิบัติหน้าที่ที่สังคมยอมรับการควบคุมเป็นสังคมให้เป็นระเบียบ บุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพที่เหมาะสม การอบรมที่ได้รับมา ความพอใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แรงจูงใจ และอื่น ๆ บทบาทในลักษณะของอาสาพัฒนาชุมชน สามารถมองได้ 2 ลักษณะ คือ ประการแรก ในลักษณะ โครงสร้าง ซึ่งเป็นบทบาทที่เป็นทางการ ได้มาจากการคัดเลือกจากเวทีประชาคมของประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ และมีการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นทางการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ได้กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน และประการที่สอง ในลักษณะทางสังคม อาสาพัฒนาชุมชนเป็นบุคคลที่คนในหมู่บ้านให้การยอมรับและสนับสนุนในการปฏิบัติงานต่าง ๆ มีความใกล้ชิดกับคนในหมู่บ้าน ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน และเป็นผู้นำทางความคิด

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

4.1 ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, น. 695) ได้ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบประชาธิปไตยที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ แต่โดยเนื้อแท้คำนี้ถูกบัญญัติมาจากภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Demokratia แปลว่า การปกครองโดยประชาชน (Government by the People)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538, น. 2) ได้อธิบายถึงความหมายของประชาธิปไตยโดยพิจารณาจากรูปศัพท์ที่ว่า “ประชาธิปไตย (Democracy) มาจากภาษากรีก Demo แปลว่า ประชาชน กับ Kratien แปลว่า การปกครอง เมื่อรวมกัน ก็แปลว่า การปกครองโดยประชาชน”

จรรยา สุภาพ (2534, น. 29) ได้กล่าวถึงความหมายของ “ประชาธิปไตย” ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการปกครองและวิถีชีวิตที่ถือเอาเสรีภาพเป็นสำคัญ
 2. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ และคำนึงถึงเสียงส่วนน้อย
 3. ความปรารถนาที่ต้องการรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเองและความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
 4. การดำรงชีวิตเพื่อความผาสุกร่วมกัน โดยมีเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นเครื่องนำทาง
 5. การเปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างมีเสรีภาพ
- อย่างไรก็ตามเมื่อประมวลความหมายของประชาธิปไตย อาจสรุปได้เป็น 3 ฐานะ

ดังนี้

1. ประชาธิปไตยในฐานะระบบการเมืองการปกครอง (A Form of Government) สามารถนำไปสร้างวิธีการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีหลักการในการปกครอง ตามที่วิสุทธิโพธิ์แท่น (2524, น. 144-145) กล่าวไว้คือ

1) มีหลักการปกครองอยู่ภายใต้กฎหมาย (Rule of Law) ซึ่งตราขึ้นโดยกระบวนการหารือ (Deliberation Process) มาอย่างถูกต้องไม่ยอมรับการปกครองโดยอำเภอใจของบุคคล

2) มีการให้ความคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน

3) มีการคุ้มครองทางกฎหมายแก่ประชาชนทุกคน

4) มีการกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิทั่วไปในการเลือกตั้ง (Universal Suffrage)

โดยจะต้องมีการเลือกตั้งอย่างเสรี (Free Election) ผู้ได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งเป็นวาระ

5) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการให้ความสำคัญแก่ความคิดที่แตกต่างเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ มีการใช้สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น โต้เถียง โดยใช้หลักเหตุผล

6) มีการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นสถาบันทางการเมือง การปกครองคือหลักการแบ่งอำนาจ (Separation of Power) เพื่อถ่วงดุลตรวจสอบซึ่งกันและมีการแบ่งแยกสถาบันที่ใช้อำนาจ

7) มีการตัดสินปัญหาโดยใช้เสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ให้รับฟังและยอมรับเสียงข้างน้อย (Majority Rule and Minority Rights)

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (Ideology) มีหลักการสำคัญคือการยึดมั่นว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุดในการปกครองที่เน้นความสำคัญของประชาชนไม่ใช่บุคคลเดียวหรือกลุ่มเดียว ขณะเดียวกันก็มีความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ในการตัดสินใจเลือกผู้นำเปลี่ยนตัวผู้นำและเลือกแนวทางพัฒนาสังคมของตนเองได้อย่างถูกต้อง (กมล สมวิเชียร, 2516, 23)

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต (Way of Life) การปกครองจะดำเนินไปได้ใกล้เคียงกันกับอุดมคติประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใดนั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ โดยการปกครองของประเทศ คือ ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศ กล่าวคือ ถ้าวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้นดำเนินไปตามครรลองของประชาธิปไตยแล้ว ระบอบการปกครองของประเทศนั้นก็ย่อมจะใกล้เคียงกับอุดมคติของประชาธิปไตยและวิถีชีวิตการปกครองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างมาก (กระมล ทองธรรมชาติ, 2520, น. 17)

สาโรช บัวศรี (อ้างใน จิตนภา ทุนเจริญ, 2529, น. 24) กล่าวว่าบุคคลที่มีการดำเนินชีวิตวิถีประชาธิปไตย หมายถึง บุคคลที่มีสัมพันธภาพระหว่างกัน 3 ประการ คือ

1. การเคารพซึ่งกันและกัน คือ ทุกคนต้องให้เกียรติกันและกัน ทั้งทางกายและวาจา หรือเรียกว่า “คารวธรรม”

2. การแบ่งปันกัน ร่วมมือร่วมใจกัน ร่วมงานกัน มีการประสานงานกันหรือเรียกว่า “สามัคคีธรรม”

3. การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา แก้ไขปัญหาโดยใช้การคิดวิเคราะห์หรือเรียกว่า “ปัญญาธรรม”

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2519, น. 22-23) ได้ให้ความหมายของวิถีชีวิตประชาธิปไตยว่า หมายถึง การใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณอาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก่อนที่จะมีการตัดสินใจจัดการประนีประนอมไม่ตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งด้วย

การใช้กำลังมีขันติธรรมอดทน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตลอดจนยอมรับความเสมอภาคระหว่างบุคคล

โยนงค์ ทิมสุวรรณ (2558, น. 10) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

1. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว โดยครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยสังคมหน่วยย่อยที่สุดของชุมชน ครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของการปลูกฝังประชาธิปไตยซึ่งในทางปฏิบัติเราสามารถปลูกฝังประชาธิปไตยในครอบครัวได้ โดยในประการแรกจะต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลในครอบครัวโดยทุก ๆ เรื่องจะต้องตกลงกันด้วยเหตุผลโดยสันติวิธีเป็นหลัก ประการที่สองสามารถกระทำได้โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ประการที่สามโดยการอบรมสั่งสอนบุตรให้รู้จักใช้เหตุผลและให้มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายและระเบียบแบบแผนในจิตสำนึกของตนเอง และประการสุดท้ายบิดามารดาต้องรักลูกอย่างเท่าเทียมกันเมื่อเติบโตขึ้นจะเป็นผู้มองโลกในแง่ดีและความเชื่อในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

2. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการสอนให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม กระตุ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ฝึกหัดให้ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่น พยายามโน้มน้าวใจให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลในกฎระเบียบต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียว พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก และมีความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกหัดให้ยอมรับในข้อตกลงของกลุ่ม

3. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในชุมชน โดยการร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมของชุมชนอย่างเต็มใจ รับฟังความคิดเห็นของทุกคน และไม่ถือโทษโกรธเคืองเมื่อมีความเห็นที่แย้งกัน ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีการปรึกษาหารือกันในช่วงการทำงาน เคารพกฎระเบียบของชุมชนและกฎหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยวิธีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มด้านอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มนำแนวทางประชาธิปไตยไปใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีอำนาจในการต่อรองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

วิลเลียม อีเบนสไตน์ (อ้างใน อารีย์ โพธิ์บางหวาย, 2550, น. 40) เห็นว่าประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตนั้นประกอบด้วยหลักการสำคัญ 8 ประการ คือ

1. เน้นความสำคัญของปัจเจกชน (Emphasis on the Individual) เห็นว่าบุคคลมีความสำคัญมากที่สุด มนุษย์แต่ละคนจะมีชีวิตความคิดอ่านและค่านิยมของตนเองโดยไม่จำเป็นต้อง

เหมือนกัน สถาบันทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจมีไว้เพื่อให้บุคคลมีความสุขสำราญยิ่งขึ้น ไปได้มีไว้เพื่อรับใช้ประโยชน์ของสถาบันหรือผู้บริหารสถาบัน

2. มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกันเป็นพื้นฐาน (Basic equality of All Human Begins) หมายถึง ความเท่าเทียมกันในขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน และการแสวงหาความสุข ไม่ได้หมายความว่าทุกคนมีความสุขเท่ากัน แต่หมายความว่ามิสิทธิเลือกหาความสุขจากชีวิตจากการทำงานตามวิถีทางที่เขาต้องการ ไม่ว่าจะแตกต่างกันด้วยเหตุผลอื่น เช่น ชาติ ชนชั้นวรรณะ เพศ หรือกล่าวอีกทางหนึ่งว่าความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตยหมายถึง ความเสมอภาคแห่งโอกาสทุกคนมี โอกาสเท่าเทียมกันที่จะมีชีวิตที่ดีมีความสุขตามที่ตนปรารถนาแม้ว่าความสามารถของบุคคลจะไม่เท่ากันแต่รัฐบาลประชาธิปไตยที่ดีก็ควรจะทำให้มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันมากขึ้น

3. ยึดถือทฤษฎีที่ว่ารัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน (Instrumental Theory of the State) หน้าที่หลักของรัฐบาลคือ การรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนั้นแล้วประชาชนเขาจะจัดการไปตามความประสงค์และความสามารถของเขาเองรัฐบาลเป็นเพียงกลไกที่จะบริการประชาชนให้สามารถประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์สูงสุด รัฐไม่ควรก้าวก่ายเว้นแต่กรณีจะเป็นที่ประชาชนทำไม่สำเร็จ

4. ยึดหลักเหตุผลที่สมเหตุสมผล (Rational Empiricism) เป็นหลักการที่สำคัญ ที่สุดในวิถีชีวิตประชาธิปไตยหลักการนี้มีรากฐานจากความเคารพเชื่อมั่นในเหตุผลและนำหลัก เหตุผลนั้นไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านวัตถุและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และมีความ เชื่อมั่นว่าบรรดาความรู้ทั้งหลายนั้น ได้มาจากประสบการณ์ ดังนั้นความรู้ที่ได้จึงเป็นเพียงความจริง ในชั่วขณะซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีความรู้และประสบการณ์มากขึ้นหรือถูกพิสูจน์ให้เป็นอย่าง อื่น

5. เน้นความสำคัญของวิธีการ (Emphasis on Means) ในสังคมประชาธิปไตย วิธีการกระทำกับเป้าหมายเป็นสิ่งสัมพันธ์กัน โดยใกล้ชิดไม่ยอมให้ถือว่าจะทำอย่างไรก็ตามตราบดีที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเชื่อว่าโดยทั่วไปแล้ววิธีการอันหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายอันหนึ่งเป้าหมายอันนั้นเองก็จะเป็นวิธีการ ไปสู่เป้าหมายอันต่อไป

6. หลักแห่งความสมัครใจ (Principle of Voluntarism) ความสมัครใจเป็นแกนของกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะระบอบนี้รังเกียจการบังคับให้มีการกระทำตามเชื่อแต่ต้องให้บุคคลมีเสรีภาพและเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ

7. แนวความคิดว่ามีกฎหมายอยู่เบื้องหลังกฎหมาย (The law Behind the Law) แนวความคิดนี้มาจากลัทธิเสรีนิยม Liberalism หลักการนี้ถือว่าสังคมเกิดขึ้นจากความสมัครใจมา

รวมกลุ่มกันรัฐเองก็มีอำนาจได้เพราะประชาชนนิยม ดังนั้นหากรัฐกดขี่ข่มเหงประชาชน ประชาชนอาจไม่ยอมและพร้อมใจกันถล่มรัฐบาลเสีย ข้อตกลงหรือกฎหมายนี้จึงอยู่สูงกว่ารัฐแต่มีมาก่อนรัฐ

8. การอภิปรายและการหาข้อตกลง (Discussion and Consent) เป็นวิธีการที่สังคมประชาธิปไตยใช้ตัดสินข้อพิพาทข้อขัดแย้งทางความคิดเห็นและผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและด้วยการใช้ เพราะคงไม่มีความคิดของใครเหตุผลถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดเป็นการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

กล่าวโดยสรุปวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย คือ การดำเนินชีวิตที่นำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้เป็นวิถีทางในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ ทุกคนจะต้องยอมรับการเอาหลักการใหญ่ ๆ ของประชาธิปไตย คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการยอมรับในเหตุผลการใช้เสียงข้างมากในการตัดสินปัญหา รับฟังเสียงข้างน้อย เพราะเสียงข้างมากอาจไม่ถูกต้องเสมอไป การประนีประนอมการเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง รูปแบบการปกครองซึ่งให้สิทธิประชาชนในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมือง (Conclusion) การปกครองใดคำนึงถึงเสียงข้างมากเป็นสำคัญ อาจมีได้ใน 3 รูปแบบ คือ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครอง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ และประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

ในการที่จะช่วยสร้างเสริมประชาธิปไตยสามารถกระทำได้หลายแนวทาง เช่น การใช้สิทธิและเสรีภาพด้วยความเป็นธรรม การจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชน การจัดตั้งหรือการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง การใช้สติปัญญาในการเลือกตั้ง การจัดกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ประชาธิปไตย และการส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้ง เป็นต้น

4.2 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

ช้อยอนันต์ สมุทวณิช (2519, น. 5-15) ได้อธิบายถึงหลักการและลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

4.2.1 หลักเสรีภาพ ฐานความคิดในเรื่อง เสรีภาพ เชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการใช้สติปัญญา ใช้เหตุผลในการเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น มนุษย์จึงควรมีเสรีภาพที่จะดำรงชีวิตตามที่ตนเองพึงพอใจ มีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น เสรีภาพที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2.2 หลักความเสมอภาค ในทางประชาธิปไตยไม่ได้มีความหมายถึงการที่มนุษย์จะต้องมีความเท่าเทียมกันในทางกายภาพ ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ความเป็นอยู่ รายได้ทาง

เศรษฐกิจ เพราะตามข้อเท็จจริง ความข้อเท็จจริงย่อมเป็นไปได้ ความเสมอภาคในที่นี้จึงเป็น ความเสมอภาคทางการเมือง กฎหมาย สาระสำคัญของหลักความเสมอภาค ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เช่น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีคะแนนเสียงหนึ่งเสียงเท่ากันหมดในการลงคะแนนเสียงอันมีผลต่อผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเสมอกัน ความเสมอภาคในเรื่องนี้ได้ผ่านการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมา นับตั้งแต่สมัยนครรัฐกรีก ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการปกครองประชาธิปไตยโดยตรง ที่จำกัดสิทธิพลเมืองไม่ให้ผู้หญิง เด็ก ทาส คนต่างถิ่น มีสิทธิทางการเมือง จากนั้นจึงได้มีการพัฒนาระบบการเลือกตั้งใหม่ไปสู่ประเด็นการเลือกโดยให้สิทธิตามฐานะทางเศรษฐกิจ จนมาถึงปัจจุบันที่มีข้อจำกัดเพียงเรื่องอายุ คนต่างถิ่น สัญชาติ เป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

2) ความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิพื้นฐานของพลเมือง อาทิ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ มีอากาศที่บริสุทธิ์หายใจ มีที่อยู่อาศัย มีน้ำสะอาดดื่ม มีอาหารการกินพอเพียง การได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล ฯลฯ สิทธิต่างๆ เหล่านี้แม้จะปรากฏเป็นหลักประกันตามรัฐธรรมนูญ แต่ในความเป็นจริงก็มีข้อจำกัดอยู่มาก

3) ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้มีการยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม

(1) มาตรา 43 (3) บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือคัดค้านการดำเนินใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 12)

(2) มาตรา 133 (3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของรัฐต่อสภาผู้แทนราษฎรได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 38)

(3) มาตรา 256 (1) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 76)

4) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เห็นว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสมอเหมือนกัน ไม่มีใครล่วงละเมิดความเป็นมนุษย์ของบุคคลใดได้ ไม่ว่าจะเป็สถานภาพทาง

สังคม ขศถาบรรดาศักดิ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความรู้ ความสามารถ การศึกษา แตกต่างมากน้อยเพียงใด มนุษย์ทุกคนต่างมีความเป็นคนเท่ากัน

4.2.3 หลักเหตุผล เป็นหลักการเบื้องต้นของประชาธิปไตย บนสมมติฐานที่สำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งที่ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล กระทบสามารถใช้เหตุผลที่ตนมีอยู่แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเผชิญอยู่ รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาความเป็นอยู่ของตนให้ความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ” อย่างไรก็ตามก็มีผู้โต้แย้งว่า พฤติกรรมการกระทำของมนุษย์ไม่ใช่เหตุผลและสติปัญญาเสมอไป การแสดงออกทางการเมืองอาจเกิดจากแรงผลักดันปลูกเร้า หรือสัญชาตญาณ ได้ ซึ่งอาจเห็นการแสดงออกของมนุษย์ที่เป็นไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกและไร้เหตุผล

4.2.4 หลักการยินยอม การยินยอมหรือความสมัครใจเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยประชาธิปไตยเชื่อมั่นในจิตวิญญาณเสรีของมนุษย์ การที่สังคมจะมีระบอบการปกครองได้ สมาชิกในสังคมต้องยินยอมพร้อมใจที่จะสละความมีเสรีภาพบางส่วนของตนให้ผู้ปกครอง เช่น เสรีภาพในการลงโทษผู้ที่มาละเมิดสิทธิเสรีภาพของตน ให้อำนาจเป็นของผู้ปกครองไป เป็นต้น ความยินยอมหรือความสมัครใจจึงเป็นสาระสำคัญของประชาธิปไตย เพราะถ้าปราศจากซึ่งการยินยอมของประชาชน (ผู้ให้การปกครอง) แล้วการปกครองนั้นก็จะเป็นการปกครองแบบเผด็จการ

4.2.5 หลักศีลธรรมและคุณธรรม หลักการข้อนี้เป็นผลมาจากสมมติฐานที่ว่า มนุษย์ สัตว์โลกมีศีลธรรม จริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัวจนเกินไป มีคุณกรรม ความเสียสละที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

พลตักดิ์ จิตรโกศิริ (2529, น. 22) โสเครติส (469-399 ก่อนคริสตกาล) เห็นว่า มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขต้องยึดมั่น ในคุณธรรม ผู้ปกครองต้องมีคุณธรรม และเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในคุณธรรม เพื่อให้ทุกคนตระหนักในคุณค่าของคุณธรรมและยึดถือเป็นคุณค่าแห่งชีวิต เพื่อชีวิตที่ดีของสังคม คุณธรรมที่สำคัญตามแนวคิดของโสเครติส ประกอบด้วย

1) ปัญญา คือ ความรู้เกี่ยวกับความดี อะไรคือความดี ความเลว ความดีสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล และเหตุผลของความดีทำให้มนุษย์มีความสุข

2) ความกล้าหาญ คือ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เราควรกลัวหรือไม่ควรกลัว และมีความกล้าหาญที่จะทำความดีในทุกสถานการณ์ แม้ว่าความดีนั้นจะเสี่ยงกับชีวิตก็ตาม

3) การควบคุมตนเอง คือ การมีชีวิตตามทำนองคลองธรรมแห่งความดี ไม่ปล่อยให้ชีวิตตกเป็นทาสของอารมณ์และความปรารถนาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมไม่ควร

4) **ความยุติธรรม** คือ การแสดงออกในรูปของการกระทำที่เคารพสิทธิคนอื่น และการไม่ยอมกระทำความชั่วต่อผู้อื่น คนที่ยุติธรรมจะต้องไม่ตอบแทนการกระทำที่อธรรมของผู้อื่นด้วยความอธรรม

โสเครตีส ซึ่งให้เห็นว่า ชีวิตที่มีคุณธรรม คุณธรรมจะส่งเสริมให้มีชีวิตที่ดี ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่มีคุณค่าคือชีวิตที่มีคุณธรรม ชีวิตที่ไร้คุณธรรมคือชีวิตที่ไร้ค่า ผู้มีคุณธรรมย่อมเอาชนะผู้ไร้คุณธรรมเสมอ

4.2.6 หลักความสามารถในการปกครองตนเอง นักคิดประชาธิปไตยเชื่อว่า มนุษย์มีความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า มีความเจริญทั้งความคิด สติปัญญา ความรับผิดชอบชั่วดี และวิทยาการต่าง ๆ ในมนุษย์แต่ละคนมีศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ ศักยภาพนี้เองที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีจิตใจที่เป็นอิสระ ประกอบด้วยความสุขและความสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ (ประเวศ วะสี, 2544, น. 21)

4.2.7 หลักการปกครองตนเอง การปกครองตนเองนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์มีสติปัญญา มีเหตุผล มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสมอเหมือนกัน จึงไม่มีใครมีสิทธิ์อำนาจเหนือใครในการปกครอง จนกว่าจะได้รับการตกลงยินยอม การปกครองนั้นจึงจะมีความชอบธรรมอย่างไรก็ตาม การปกครองตนเองหรือประชาธิปไตยโดยตรงควรเป็นทางเลือกอันดับแรก ดังนครรัฐกรีกโบราณที่ถือเป็นตัวอย่างคลาสสิกของการปกครองตนเองที่พลเมืองทุกคนมีส่วนร่วมโดยตรงในการรับผิดชอบด้วยตนเอง

โดยหลักการประชาธิปไตยแล้ว การปกครองตนเองถือเป็นหลักการปกครองที่ดีที่สุดที่เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้ใช้เสรีภาพอย่างมากที่สุดในการออกแบบวิถีชีวิตของตนเองและชุมชนสังคมที่ตนอยู่ด้วย หลักการประชาธิปไตยเชื่อว่าหนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของประชาชน คือ ให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาและมีข้อตกลงใจในเรื่องนั้นด้วยเห็นว่าคนหมู่มากถ้าได้รวมใจกันแล้วน่าจะคิดและปฏิบัติได้ดีกว่าคนหมู่น้อย การที่ให้ประชาชนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือใช้ความคิดก็เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการใช้ความสามารถ คุณธรรมร่วมกัน เสมือนหนึ่งการดำเนินการโดยคน ๆ เดียว

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการท่านอื่นๆ ได้อธิบายและกล่าวถึงหลักการสำคัญของประชาธิปไตย ดังนี้

พระธรรมปิฎก (2543, น. 16-18) ได้ให้หลักการของประชาธิปไตยเพื่อให้มีประสิทธิผลในการใช้โอกาส ทั้งโอกาสที่จะพัฒนาตนเองและโอกาสที่จะให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนออกไปเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมว่าต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ประเด็น คือ

1. มีเสรีภาพ เพราะเสรีภาพเป็นเครื่องมือเพื่อจะสร้างและใช้โอกาสคนที่มีโอกาส เสรีภาพเป็นตัวช่วยเปิดโอกาสให้ศักยภาพของเรามีช่องทางออกไปเป็น ประโยชน์ได้จริง

2. มีความเสมอภาค เพราะความเสมอภาคเป็นขอบเขตและเป็นเครื่องสมานการที่จะใช้เสรีภาพต้องมีขอบเขต คือ ความเสมอภาคที่จะไม่ล่วงล้ำก้ำเกิน ไม่ละเมิดต่อผู้อื่นและมีโอกาสที่จะใช้เสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน

3. มีภราดรภาพ คือ ความเป็นพี่เป็นน้องกัน ภราดรภาพนั้นเป็นฐานและเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้การใช้เสรีภาพและความเสมอภาคเกิดผลออกงามและสัมฤทธิ์ผลได้จริง นอกจากนี้ภราดรภาพจะเป็นตัวเพิ่มพลังด้วยคือทำให้เกิดกำลังมากขึ้น

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2540, น. 63) ได้จำแนกหลักการของประชาธิปไตยออกเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (Popular Sovereignty) หลักการข้อนี้จะให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนเพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริงโดยประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งและรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอนผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปได้อีกด้วย

2. หลักความเสมอภาค (Equality) ถึงแม้ว่ามนุษย์เราจะเกิดมามีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างเหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างกันทางกายภาพมนุษย์เกิดมาควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในเรื่องโอกาสในการพัฒนาคุณภาพ และความรู้ความสามารถเพื่อให้ประชาชนสามารถ

3. หลักเสรีภาพ (Liberty) ระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนย่อมมีสิทธิเสรีภาพทั้งในการเมือง เศรษฐกิจและสังคมซึ่งเสรีภาพเหล่านี้จะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่ความเสมอภาคของประชาชน

4. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule, Minority Right) ยึดหลักที่ว่า การตัดสินใจใด ๆ ทางการเมืองต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่จึงกำหนดให้เสียงข้างมากเป็นการตัดสินใจ แต่ก็ไม้อาจจะละเลยสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Right) โดยจะต้องมีหลักประกันที่ให้ความคุ้มครองกับเสียงข้างน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้เสียงส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงเสียงส่วนน้อยปกป้องประโยชน์ของตนได้สำหรับความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางโอกาส ซึ่งหมายถึงประชาชนจะมีโอกาสที่เท่ากันในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

5. หลักกฎหมาย (Rule of Law) ปรัชญาสำคัญของกฎหมาย คือ ชนชั้นใดเป็นผู้บัญญัติกฎหมายย่อมเพื่อประโยชน์ของชนชั้นนั้น ดังนั้นระบอบประชาธิปไตยที่ยึดถือประโยชน์

ของประชาชนเป็นที่ตั้งจึงกำหนดให้ประชาชนมีอำนาจในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้กฎหมายสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ซิกมันด์ นอยมันน์ (อ้างใน จิรโชค วีระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, 2542, น. 288) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่เรียกว่า ทศบัญญัติหรือหลักสิบประการ (Democratic Decalogue) ดังนี้

1. อำนาจอสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยมาจากราษฎร
2. ขั้นตอนการเลือกผู้นำเป็นไปอย่างเสรี
3. ผู้นำมีความรับผิดชอบ
4. ระบอบความเสมอภาคของราษฎรโดยกฎหมาย
5. สนับสนุนพรรคการเมืองที่มีมากกว่าหนึ่ง
6. พึงเห็นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
7. ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนร่วมในการบริหาร
8. เน้นการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย
9. ให้สำนึกเป็นพลเมืองดี
10. มีศรัทธาในมนุษย์ทุกคนหรือมีสุทรศนีย์ต่อโลก

4.3 รูปแบบของประชาธิปไตย

4.3.1 ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)

ประชาธิปไตยทางตรง เริ่มต้นที่ประเทศกรีกที่ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ชายทุกคนมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ และจะมีการลงคะแนนเสียงโดยการยกมือ โดยทาสและผู้หญิงไม่มีสิทธิในการออกเสียง รูปแบบการปกครองในลักษณะนี้ใช้เวลานาน และไม่สามารถใช้ได้กับประชากรที่มีจำนวนมากที่ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกครั้ง ระบบนี้ให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยตนเองหรือใช้ร่วมกัน

ปริญา เทวานฤมิตรกุล (อ้างใน อลงกรณ์ พลบุตร, 2559, น. 5) องค์กรประกอบของประชาธิปไตยทางตรงที่สำคัญ คือ ประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม โดยการริเริ่มจะต้องมีสภาพบังคับให้มีการเริ่มต้นด้วยกระบวนการ และประชาชนจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบขั้นสุดท้ายที่มีความสำคัญมากที่สุด หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไปย่อมทำให้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ๆ ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2555, น. 34) ประชาธิปไตยทางตรง เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุดทางการเมืองของพลเมือง เพราะพลเมืองเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในทางการเมืองด้วยการลงมติตัดสินใจด้วยตนเองและเพื่อตนเองในทุกเรื่องโดยไม่ต้องผ่านผู้แทน

ปัจจุบันมีการใช้ประชาธิปไตยทางตรงในเรื่องการลงประชามติ (Referenda) การถอดถอนผู้แทน (Recall) การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) แม้ว่าประชาธิปไตยรูปแบบนี้จะมีลักษณะที่ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะประชากรในประเทศไทยมีมากกว่า 66 ล้านคน ถือเป็นขนาดประชากรที่มีขนาดใหญ่ มีโครงสร้างทางสังคมที่สลับซับซ้อน การที่จะให้ประชาชนทุกคนในประเทศมาใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ อำนาจด้านนิติบัญญัติ อำนาจด้านบริหาร และอำนาจด้านตุลาการด้วยตนเอง ยังมีข้อจำกัดด้านการประชุม และเวลาในการประชุม รูปแบบประชาธิปไตยที่ใช้ในปัจจุบันจึงเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยผ่านผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

4.3.2 ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy)

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) หรือประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) เป็นระบอบที่ให้ประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน กรณีระบบรัฐสภาจะให้ประชาชนเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติไปแต่งตั้งบริหารเอง และกรณีประชาธิปไตยระบบประธานาธิบดีจะให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล อ้างใน อลงกรณ์ พลบุตร, 2559, น. 5)

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นรูปแบบที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเลือกผู้ที่ตนคิดว่าจะสามารถทำงานสนองเจตนารมณ์ตนเองให้ทำหน้าที่แทนในการบริหารจัดการประเทศในรูปคณะรัฐมนตรี และการออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการประเทศ ในรูปของรัฐบาลด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งโดยทั่วไประบบการเลือกตั้งมีอยู่หลายระบบ สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบการจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment System: MMA) โดยได้กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จำนวน 500 คน แบ่งเป็น ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน และ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ 150 คน และมีการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวเพื่อเลือกผู้แทนและพรรคการเมืองที่ผู้แทนคนนั้นสังกัดในคราวเดียวกัน ในประเทศไทยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่หลักในการควบคุมและดำเนินการเลือกตั้ง

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดนี้ จะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นระบบที่ต้องการหาคนทำงานแทนประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในเรื่องที่มีความสำคัญ คือ การบริหารจัดการประเทศตามกรอบของกฎหมาย โดยบางประเทศมีการกำหนดกฎหมายเป็นข้อรายละเอียดในการบริหารราชการแผ่นดิน บางประเทศอาศัยประเพณีปฏิบัติเป็นหลัก และในการบัญญัติข้อกฎหมายต่าง ๆ มีประเด็นสำคัญ ที่เป็นข้อถกเถียงกันถึงการทำหน้าที่ของผู้ที่ได้รับ

การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนในเรื่องการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จกับเรื่อง การใช้อำนาจบนฐานของเสียงข้างมาก ดังนี้

1. การใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ โดยพรรคการเมืองใดที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำงานในรัฐสภา และสามารถได้รับเลือกให้ทำงานเป็นผู้บริหารประเทศ ในนาม คณะรัฐมนตรี สามารถใช้อำนาจการตัดสินใจได้ในทุกเรื่อง หรือเฉพาะเรื่องที่เป็นไปตามกรอบของ รัฐธรรมนูญ ในประเด็นนี้ เมื่อประชาชนให้อำนาจทำการแทน เป็นการให้อำนาจทำการแทนตาม กรอบของรัฐธรรมนูญ เพราะการใช้อำนาจแทนประชาชนย่อมต้องเป็นไปตามกรอบข้อตกลงที่ต่าง เห็นพ้องต้องกันในสังคม คือ รัฐธรรมนูญของประเทศ ซึ่งเป็นเสมือนสัญญาประชาคม ที่ไม่มีผู้ใด สามารถกระทำการนอกกรอบรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยได้ ดังนั้น ผู้ที่จะมาใช้อำนาจแทน ย่อมต้องเป็นไปตามกรอบที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ และอีกนัยหนึ่ง การดำเนินการเรื่องที่ไม่ได้ กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญย่อมทำไม่ได้ นอกจากจะได้รับความเห็นชอบจากประชาชน ซึ่งอาจใช้ วิธีการขอความเห็นชอบจากประชาชนด้วยการลงประชามติ หรือจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น (Rousseau อ้างใน ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์, 2550, น. 38)

2. การใช้อำนาจบนฐานของเสียงข้างมาก โดยผู้บริหารประเทศทำหน้าที่บน ฐานของเสียงข้างมากที่ตนได้รับเลือกจากประชาชน ซึ่งเมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐบาลแล้ว สามารถดำเนินการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอีกต่อไป เนื่องจากถือได้ว่าได้รับมอบอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแล้ว หรือหมายถึงผู้บริหารประเทศที่ เมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว ต้องมาทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ ของประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์, 2550, น. 38)

ข้อจำกัดของประชาธิปไตยแบบตัวแทนคือ ผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไป ปฏิบัติหน้าที่แทนนั้น มีความเหมาะสมกับการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยหรือไม่ เพราะมัก พบว่า ผู้แทนบางคนใช้อำนาจที่มีอยู่ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การขาด คุณธรรมของนักปกครอง และในบางครั้งก็ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็น สำคัญ

4.3.3 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยทำหน้าที่ในการดูแลประเทศด้วยความรับผิดชอบที่พึงมีต่อชุมชนที่ตนพึงพาอาศัยอยู่ (Milbrath Lestie W. and Goel M.L., 1977) ทั้งทางตรงและผ่านผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจาก ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับ การทำหน้าที่ในการดูแลประเทศโดยตรงของประชาชน โดยมีมุมมองว่า ประชาชนต้องใช้อำนาจ

ตัดสินใจในเรื่องบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะโดยรวมด้วย หรือต้องทำหน้าที่ให้ความคิดเห็น เพื่อให้การตัดสินใจใช้อำนาจของผู้แทนเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่พึงประสงค์หรือบางครั้งต้องเข้าไปร่วมในการริเริ่มการดำเนินกิจการตามกระบวนการต่าง ๆ อีกด้วย

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (อ้างใน อลงกรณ์ พลบุตร, 2559, น. 6) แนวคิดของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และได้มีการเผยแพร่ในโลกตะวันตกอีกครั้งใน ค.ศ.1960 โดย Garol Patman

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียกระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ มิใช่เฉพาะการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว เช่น การเปิดช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวการบริหารจัดการประเทศ โดยผู้แทนให้โอกาสประชาชนในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและถอดถอนผู้แทนที่บริหารงานขาดประสิทธิภาพ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล อ้างใน อลงกรณ์ พลบุตร, 2559, น. 6)

แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนต้องเข้าไปติดตามดูแลผู้บริหารประเทศที่ตนเลือกเข้าไปทำงานอย่างใกล้ชิด โดยมีมุมมองว่า การทำหน้าที่ดูแลประเทศร่วมกันควรมีการวางกรอบกติการ่วมกันเป็นสัญญาประชาคม คือ รัฐธรรมนูญที่กำหนดกรอบแนวทางการบริหารจัดการประเทศ รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ได้กำหนดการสรรหาที่มาของผู้มาทำหน้าที่บริหารดูแลประเทศให้ประชาชน ในบางประเทศที่ประชาชนพอใจกับการบริหารจัดการประเทศของบุคคลที่ตนเลือก ประชาชนจะปล่อยให้กิจการต่าง ๆ ดำเนินไปโดยไม่ค่อยเข้าไปติดตามดูแลจนครบวาระของผู้บริหารประเทศ จึงจะมีการประเมินทบทวนว่ายังคงให้ผู้บริหารประเทศคนนั้น ๆ ทำหน้าที่ต่อไปหรือไม่ ในทางกลับกันในประเทศที่ประชาชนไม่พอใจกับการใช้อำนาจตัดสินใจของผู้บริหารประเทศ จะมีการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจของผู้บริหารประเทศแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ที่ได้กำหนดไว้

4.3.4 ประชาธิปไตยแบบถกเถียงเรียนรู้ (Deliberative Democracy)

แนวคิดประชาธิปไตยแบบถกเถียงเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการทำความคิดเห็นของประชาชนที่ควรเป็นไปด้วยความไตร่ตรองพินิจพิจารณาอย่างรอบคอบ และเป็นความเห็นร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนผู้เกี่ยวข้อง (Farrelly, 2004) องค์ประกอบสำคัญของแนวคิดนี้ คือ การให้และรับข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ การรับฟัง ความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์

ไต่ตรอง การถกเถียง การพิจารณา และหาข้อสรุปที่เห็นพ้องต้องกัน โดยมีประชาชนที่เกี่ยวข้องในประเด็นนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ลักษณะของแนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวทางการประชุมของคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักการที่สำคัญของแนวคิดนี้ คือ การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระปราศจากการครอบงำ การยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย การเคารพความเห็นทุกความเห็น และความเชื่อมั่นในการทำความเห็นที่พ้องต้องกันมากที่สุด โดยไม่ได้มากจากการทำให้เหมือนกัน หรือการใช้อิทธิพลของความเห็นของบุคคลใดบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์ (2550, น. 41) แนวคิดแบบถกเถียงเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ต้องใช้เวลา นับตั้งแต่การค้นคว้ารวบรวม ศึกษาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง การนำมาถกเถียงทำความเข้าใจ การทำความเข้าใจ ประกอบกับผู้ที่เข้าร่วมต่างก็มีภูมิปัญญา ความรู้ ความคิด วิถีทรรศนะ การหล่อหลอมทางความคิด ประสบการณ์ มุมมอง ค่านิยม ความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะใช้เวลาอย่างน้อยต่างกัน

4.3.5 ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อให้รัฐบาลหรือผู้ถืออำนาจใช้ในการปกครองประเทศทั้งด้านการบริหาร และการตรากฎหมาย ฯลฯ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะบัญญัติหลักการประชาธิปไตยที่ต้องปกป้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันเพื่อเป็นหลักประกันที่ต้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและให้เสรีภาพแก่ประชาชน

ปัจจุบันประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้บัญญัติให้มีการยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยมาตรา 2 และมาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 3-4)

ส่วนในเชิงทฤษฎีดาห์ล (Robert A. Dahl) ได้จำแนกประชาธิปไตยออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ประชาธิปไตยแบบแมดิสัน (Madisonian Democracy) ประชาธิปไตยของปวงชน (Populistic Democracy) ซึ่งนับว่าเป็นประชาธิปไตยในอุดมคติ และประชาธิปไตยแบบโพลีอาร์คี (Polyarchival Democracy) เป็นทฤษฎีประชาธิปไตยที่สามารถเกิดขึ้นได้ในโลกของความเป็นจริง ในแง่ระบอบการปกครองหรือรัฐบาลแบบประชาธิปไตยนั้น จำแนกได้เป็น 3 แบบใหญ่ ๆ คือ

1. ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy)
2. ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy)
3. ประชาธิปไตยแบบผสมกึ่งรัฐสภากึ่งประธานาธิบดี

4.4 ประชาธิปไตยชุมชน

4.4.1 ที่มาของประชาธิปไตยชุมชน

จากความล้มเหลวของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน เป็นช่องทางที่ให้ชาวบ้านได้ใช้อำนาจทางตรงในการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองเพื่อนำเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการบริหารจัดการ โครงการ โครงการรวมถึงการดำเนินงานด้านนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ พื้นที่ของตนเอง รวมถึงเป็นการเพิ่มพลังอำนาจของประชาชนในการใช้สิทธิและการมีหน้าที่ รวมถึงความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง และเป็นบทเรียนประชาธิปไตยภาคปฏิบัติของประชาชนที่สามารถแก้ปัญหาปากท้องของชุมชนได้

4.4.2 ความหมายของประชาธิปไตยชุมชน

สน รุปสูง (2553, น. 4) ได้อธิบายไว้ว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมกับการการเมือง องค์กรภาครัฐ และส่วนราชการ ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การตัดสินใจทางการเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งระดับตำบล จังหวัด และระดับชาติ

เชิรชัช ณ นคร, รัฐศิรินทร์ วัจนานนท์, ประรณนา ทองรักษ์, และเรืองระวี สุวรรณปรามโทย (2553, น. 24) ได้ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนโดยในการใช้สิทธิในฐานะพลเมืองนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีสำนึกความเป็นพลเมือง คือ มีความรู้ในสิทธิ หน้าที่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งคนในสังคม และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม โดยมองที่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เมื่อประชาชนมีสำนึกจะนำมาสู่การรวมตัวกันเพื่อจัดการปัญหาของชุมชน หรือประเด็นอื่น ๆ ร่วมกัน

ทศพล สมพงษ์ (2555, น. 50) ได้ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” หมายถึง การใช้อำนาจของประชาชนโดยตรงแบบไม่ต้องผ่านผู้แทน แต่เป็นแบบประชาชนมีส่วนร่วม เป็นผู้ริเริ่มการกระทำจากระดับชุมชน โดยยึดหลักการว่า อำนาจของประชาชน มีอยู่ในตัวประชาชน และสามารถนำออกมาใช้ได้โดยตรง

ชัชวาล ทองดีเลิศ (2549, น. 24) ได้อธิบายว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” เป็นกระบวนการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีการจัดแบ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ มีการจัดสรรแบ่งปันกันอย่างเท่าเทียม ยุติธรรม มีวิธีการจัดการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งการจัดการในมิติต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการเมืองแบบของชุมชน ซึ่งชุมชนมีการปรึกษาหารือ สร้างประสามติ หรือมีกระบวนการสรรหาผู้นำที่ชุมชนพึงประสงค์

อนек เหล่าธรรมทัศน์ (2553, น. 57) ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” เป็นประชาธิปไตยที่เน้นสังคม เน้นให้ประชาชนทำอะไรร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น

จากการให้ความหมายตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนทุกคนในชุมชน มาหลอมรวมความคิดที่จะทำให้ชุมชนเป็นชุมชนปกครองตนเอง ใช้สิทธิร่วมกัน ในการบอกปัญหา ความต้องการของตนเอง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน ที่ตอบสนองกับความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชนที่มีความเป็นธรรม

4.4.3 เป้าหมายของประชาธิปไตยชุมชน

ประชาธิปไตยชุมชนมีเป้าหมายสำคัญ คือ การปลุกความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของชุมชน ตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ การปลุกความตื่นตัว ให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาปกป้อง จัดการปัญหาและแก้ปัญหของชุมชนเอง มีความเสมอภาคในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกหนึ่งที่รวมคนให้มาเรียนรู้ร่วมกัน มาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และมาทำงานพัฒนาด้วยกัน

4.4.4 ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยชุมชน

1) ประชาธิปไตยชุมชนเป็นกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมกับภาคการเมือง องค์กรภาครัฐ และส่วนราชการ ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การตัดสินใจทางการเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งระดับตำบล จังหวัด และระดับชาติ

2) ประชาธิปไตยชุมชนให้รวมถึงชุมชนใช้สิทธิของตนเอง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิชุมชน และบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประชาชน

3) ประชาธิปไตยชุมชนให้รวมถึงการมีส่วนร่วมติดตามผลการพัฒนาของภาคการเมือง องค์กรภาครัฐ และส่วนราชการ การเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาอันเกิดแต่การพัฒนา

4) ประชาธิปไตยชุมชนต้องดำเนินการ โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน

4.4.5 องค์ประกอบของประชาธิปไตยชุมชน

ทศพล สมพงษ์ (2555, น. 29) ได้อธิบายว่า อำนาจอธิปไตยของคนในชุมชนประกอบด้วยอำนาจ 3 ด้าน คือ อำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจในการกำหนดกฎหมายเพื่อใช้ร่วมกันในชุมชน เช่น กฎกติกาว่าด้วยการจัดสวัสดิการสังคม กฎกติกาว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อำนาจบริหาร ได้แก่ อำนาจในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การจัดการเงินและการคลังของชุมชน การจัดการป่าชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น อำนาจตุลาการ ได้แก่ อำนาจในการพิจารณาตัดสินคุณค่าต่าง ๆ ที่ประสงคจะให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การตัดสินใจในการพัฒนาชุมชน การตัดสินใจในทางเลือกที่จะดำเนินการ การตัดสินใจในการกำหนดแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ ที่มีการละเมิดกฎ กติกาที่ชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น เช่น การจับปลาในฤดูวางไข่ การตัดไม้ในเขตป่าชุมชน เป็นต้น เมื่อพลเมืองตระหนักว่าตนเองมีอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ได้โดยตรงจึงขอใช้สิทธิอันพึงมีตามกฎหมาย เช่น สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริการกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นต้น โดยการใช้สิทธิดังกล่าวจะดำเนินการไปเป็นกระบวนการในรูปแบบของการรวมตัวกันของพลเมืองที่หลากหลายทั้งในฐานะปัจเจกและกลุ่มองค์กรที่ร่วมมือกันดำเนินในรูปแบบของประชาสังคมของชุมชนมาร่วมกันขับเคลื่อนใช้อำนาจอธิปไตยของชุมชนเพื่อมาจัดการชุมชนของตนเองให้พลเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยองค์ประกอบที่สำคัญของประชาธิปไตยชุมชน ประกอบด้วย

- 1) ประชาชนมีความเป็นพลเมืองเป็นผู้ริเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วม
- 2) เริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยตนเอง ในการแก้ปัญหาด้วยการยึดหลักการจัดการตนเองเป็นเบื้องต้น
- 3) พัฒนาขึ้นสู่การมีส่วนร่วมทุกระดับของประชาชนในชุมชนกับภาครัฐ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
- 4) การจัดทำแผนพัฒนา ข้อเสนอ หรือนโยบายพัฒนาโดยชุมชน

- 5) การนำแผนพัฒนา ข้อเสนอ หรือนโยบายพัฒนาโดยชุมชนไปปฏิบัติโดยการสนับสนุนของภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
- 6) การร่วมปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนร่วมกันระหว่างชุมชนกับภาครัฐ
- 7) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาโดยชุมชน
- 8) การดำเนินการทั้งหมดนี้ต้องให้ชุมชนได้แสดงออกถึงการใช้อำนาจของชุมชนได้โดยตรง เพื่อเข้าถึงสิทธิในการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม รวมทั้งการบริหารกิจการของชุมชน การตัดสินใจ และการให้คุณค่าโดยชุมชน

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตย

5.1 พฤติกรรมที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเสริมสร้างผ่านทางสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนภายในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างประชาธิปไตย ทั้งการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมณรงค์ และสร้างจิตสำนึก ค่านิยมทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไป แต่การเสริมสร้างประชาธิปไตยจะบรรลุผลสำเร็จได้นั้น เยาวชนและประชาชนจะต้องมีคุณลักษณะของพฤติกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536, น. 32) ได้กำหนดไว้ดังนี้

5.1.1 ยึดมั่นในความกตัญญู เข็ดขุสตาบัน ซาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การยึดมั่นในคุณธรรมการดำเนินชีวิต และตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยหลัก เหตุผลประกอบหลักคุณธรรม

5.1.2 รู้จักบทบาทหน้าที่ รู้จักสถานภาพของตนที่เป็นอยู่ รู้จักสัมพันธ์ภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น

5.1.3 มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบเรียบร้อยจนเป็นนิสัย มีความเที่ยงตรงและยุติธรรมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

5.1.4 ให้เกียรติซึ่งกันและกันตามสมควรแก่ฐานะ และรู้จักยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีโดยปราศจากอคติ

5.1.5 มีความรับผิดชอบ เป็นที่พึ่งของตนเองและไม่เป็นภาระของผู้อื่น ทำหน้าที่การงานสำเร็จอย่างดีตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย

5.1.6 ยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น โดยไม่ก้าวท้าว หรือรบกวนความคิดที่สุจริตของบุคคลอื่น

5.1.7 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ด้วยการปฏิบัติอย่างสุจริต ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

5.1.8 ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น ให้โอกาสบุคคลอื่นแสดงความคิดเห็นและไม่แสดงปฏิกิริยาต่อต้าน

5.1.9 คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเสียสละทรัพย์ กำลังและความคิด โดยพิจารณาตามเหตุผลและความเหมาะสมอันจะเป็นผลดีต่อส่วนรวม

5.1.10 การใช้ปัญญา หรือเหตุผลในการตัดสินใจ ต้องใช้วิจารณญาณเพื่อแยกแยะเหตุผล เพื่อตัดสินใจถูกต้องหรือดีพอและมีประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่

5.1.11 มีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ยอมรับบทบาทที่ได้มอบหมายและทำให้ดีที่สุด

5.2 การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน

จากรายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทองค์กรราชการ ธุรกิจเอกชน นักการเมืองและสื่อมวลชนกับการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ของ เสถียร ศรีบุญเรือง (2537, น. 17) ได้สรุป การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่น่าสนใจไว้ว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยจะต้องเป็นการพัฒนาในด้านการปลูกจิตสำนึกให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับปกครองคือ ระดับรัฐ และระดับประชาชน ซึ่งนับสำคัญเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2.1 นโยบายของรัฐต้องเน้นความเป็นรูปธรรมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ โดยการเผยแพร่ข่าวสาร และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับองค์กรประชาชนในเขตชนบทที่ห่างไกลมากขึ้น

5.2.2 รัฐควรเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งจากระบบการแบ่งเขตเรียงเบอร์มาเป็นระบบแบ่งเขตเบอร์เดียว ในขณะเดียวกันรัฐควรจ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้พรรคการเมืองนั้น ๆ ปลอดจากอิทธิพลทางการเงินและธุรกิจการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นรัฐควรกระตุ้นให้ประชาชนมีการใช้อำนาจภายใต้กฎหมายในการตรวจสอบ และถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมืองที่อยู่ในข่ายสงสัย

5.2.3 รัฐควรมีการกระจายอำนาจการปกครอง และอำนาจในการตัดสินใจไปยังประชาชนในพื้นที่ชนบทให้มากขึ้น โดยจะต้องกระจายอำนาจการปกครองและอำนาจในการตัดสินใจไปยังประชาชนในพื้นที่ชนบทให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องกระจายอำนาจให้กับประชาชนในการเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผ่านองค์กรประชาชนที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

5.2.4 รัฐต้องให้การสนับสนุนโครงการเชิงรุกเพื่อการเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักในเรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น โดยอาศัยรายงานของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ ข้าราชการ สถานศึกษา ของภาครัฐและเอกชนในการเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้นรัฐต้องกระตุ้นให้ประชาชนและองค์กรประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในกระบวนการเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างเต็มที่เพื่อใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่น

5.2.5 รัฐต้องพยายามกระจายและเพิ่มระดับการศึกษาของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น จึงจะมีผลทำให้มาตรการของรัฐที่กล่าวมานั้นสัมฤทธิ์ผลได้เป็นรูปธรรม โดยภาครัฐที่รับผิดชอบได้จัดกิจกรรมณรงค์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านประชาธิปไตยให้กับประชาชนโดยทั่วไป เช่น การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน โดยผู้นำชุมชน การเสริมสร้างประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบของการดำเนินการด้านการเมืองตามโครงการกองทุนกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ มุ่งดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ทหารกองหนุนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น และปลูกฝังอุดมการณ์การเมืองประชาธิปไตยให้กับประชาชนโดยทั่วไป เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ยังมีโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (ผปม.) ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2534 ตามนโยบายรัฐบาลด้านการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองและการบริหารที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนในหมู่บ้านโดยทั่วไป (กองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์, 2530, น. 36)

วิรัตน์ ใจเอื้อ (2546, น. 22) การเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในชุมชนจะมุ่งดำเนินการให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. การเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน คือ กระบวนการในการนำความรู้ทางประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องนโยบายของรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มาเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบโดยผ่านสื่อ หรือกิจกรรมต่าง ๆ

2. การจัดกิจกรรมณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างให้เกิดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และเสริมสร้างค่านิยมทางประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมที่เน้นความสามัคคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักความรับผิดชอบ การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เวทีประชาธิปไตย สภากาแฟ เป็นต้น

3. การสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย คือ การทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยความรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ ได้รับ

การคุ้มครอง และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยม มีวิถีประชาธิปไตย และเป็นนักประชาธิปไตยที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนให้ยึดถือปฏิบัติตาม (คุณฉวี สุทธิปริยาศรี, 2539, น. 22)

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับชุมชนแล้วพบว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องให้ผู้นำชุมชน องค์กร และกลุ่มประชาชน เข้ามาเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยวิถีทางประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหาร การเลือกตั้งทุกระดับให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้แทนในทุกระดับ ตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารทางประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แก่ผู้นำชุมชนเพื่อขยายผลสู่ประชาชนต่อไป

5.3 การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน

กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ประกอบด้วย 5 กระบวนการและมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

5.3.1 การประสานงาน ดำเนินการโดยติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำ องค์กร เครือข่าย และประชาชน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการดำเนินกิจกรรม แต่ละกิจกรรมในชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารแบบเปิด มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับ Deetz (1999) ที่ได้กล่าวถึงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการทางประชาธิปไตย มีความเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนอุดมการณ์ การปรึกษาหารือร่วมกัน การสร้างความเข้าใจ และการแสวงหาทางออกร่วมกัน

5.3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการช่วยเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะในการปกครองตนเอง ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอดและปฏิบัติงานในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ นพเกษตร (2545, น. 16-17) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง โดยการนำประสบการณ์ของสมาชิกมาแลกเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ เกิดความร่วมมือกันค้นหาคำปัญหา

ความต้องการของชุมชนที่แท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ประกอบด้วยการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การแสวงหาความรู้ ข้อมูล ทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไข้ปัญหา การแก้ไข้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้กลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกัน เสริมแรงและให้กำลังใจกัน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ

5.3.3 การวางแผนชุมชน เป็นกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมที่สำคัญโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Grybovyeh (2008) ที่ได้เปรียบเทียบและศึกษาความแตกต่างในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยวที่ขยายได้กรอบการศึกษาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการท่องเที่ยวในรัฐไอโอวา รัฐโอเรกอน และรัฐบริติชโคลัมเบีย จากผลการศึกษารูปได้ว่า การวางแผนชุมชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน การให้ความร่วมมือจากสมาชิก การร่วมตัดสินใจใช้การสื่อสาร การพูดจา และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความมั่นใจในการวางแผน กระบวนการที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เครือข่าย แสดงให้เห็นว่าการวางแผนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยต้องเน้นการออกแบบกระบวนการที่จะช่วยเปลี่ยนจุดสนใจจากผลลัพธ์ไปสู่ความสนใจของเนื้อหา กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนที่มีพื้นฐานอยู่กับการวางแผนและการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สามารถเป็นไปได้จริง

5.3.4 การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยร่วมดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในแผนชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เป็นการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชน และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545, น. 22-24) ที่มีวิธีการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมจากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด โดยระดับการร่วมปฏิบัติเป็นระดับขั้นที่ 5 สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนิน โครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

5.3.5 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรม โดยให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันของทุกฝ่ายในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน วิธีการประเมินเป็นแบบเปิดกว้าง สามารถใช้ได้ทั้งวิธีการเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน และการนำแผนชุมชน ไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

แบบมีส่วนร่วมในชุมชน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, น. 306-309) ที่กล่าวว่า วิธีการประเมินเชิงธรรมชาติและส่วนร่วม ทำให้ผู้ประเมินมีแนวโน้มที่จะเข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประเมินเข้าไปมีส่วนร่วมกับโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานพอสมควร เป็นกระบวนการที่สนับสนุนการประเมินที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนยอมรับปรัชญาในด้านการคิดและความหลากหลายใน การประเมินทางการศึกษา จึงทำให้เกิดการยอมรับในผลการประเมิน

สายฝน วิบูลรังสรรค์, รัตนะ บัวสนธิ์, อรุณี อ่อนสวัสดิ์, และสำราญ มีแจ้ง (2550, น. 37) ได้กล่าวถึง การศึกษาเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมปรากฏว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินส่วนใหญ่มีความพึงพอใจรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมที่นำไปใช้เนื่องจากทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการประเมินและทำให้พัฒนาการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสูงขึ้น

5.4 รูปแบบของการเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน

เชียรชัย ฅ นคร, รัฐศิริรินทร์ ว่างานนท์, ปรรารถนา ทองรักษ์, และเรืองระวี สุวรรณปราโมทย์ (2553, น. 25-26) ได้เสนอแนวคิดของรูปแบบของการเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

5.4.1 การกำหนดกติการ่วมกันของชุมชน ในบางชุมชนได้มีการรวมตัวกันของสมาชิก เพื่อสร้างกติการ่วมกันเพื่อใช้บังคับกับคนในชุมชนโดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกของชุมชน ซึ่งกติกาชุมชนดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย แต่สมาชิกทุกคนในชุมชนต่างยึดถือและประพฤติปฏิบัติร่วมกัน โดยมองถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมกันจากการเคารพกติกาชุมชน

5.4.2 การจัดทำและผลักดันแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติ เป็นการมีส่วนร่วมกำหนดวิถีชีวิตของตนเองอย่างเป็นทางการหนึ่งของคนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการของตนต่อฝ่ายการเมืองหรือผู้มีอำนาจผ่านการจัดทำแผนชุมชน

5.4.3 การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อจัดการตนเองในลักษณะของการสร้างหลักประกันให้แก่คนในชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนแต่ละกองทุนมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ก็ล้วนเป็นไปเพื่อกำหนดสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิก เช่น กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ สวัสดิการเพื่อการรักษาพยาบาล ชุมชนที่เข้มแข็งส่วนหนึ่ง

เกิดจากการมีระบบกองทุนสวัสดิการที่ดี ซึ่งจะลดปัญหาอื่น ๆ ของชุมชน ได้แก่ ภาระหนี้สิน ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองอย่างเต็มที่

5.5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

วิทยากร เชียงกุล (2551, น. 36-37) ระบุว่าประชาธิปไตย นอกจากจะต้องมีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้ง และระบบคานอำนาจแล้ว จะต้องมีการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นประชาธิปไตย นั่นคือ การเสริมสร้างสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคแก่คนส่วนใหญ่ ซึ่งการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วย การปฏิรูปทางสังคม 4 ด้าน ดังนี้

5.5.1 ปฏิรูปด้านการเลี้ยงดูเด็ก โดยเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากการใช้อำนาจคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาเป็นการให้ความรัก ความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ เน้นการมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค และมีการฝึกฝนให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบอย่างมีเหตุผล

5.5.2 ปฏิรูปด้านการศึกษา โดยให้มีครูอาจารย์ที่มีความฉลาดและมีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย เป็นบุคคลที่คุณลักษณะรับฟังผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ เป็นตัวของตัวเอง กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น และการวัดผลทางการเรียนจะต้องเน้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปฏิบัติแทนการท่องจำ รวมทั้งจะต้องมีการขยายการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาความฉลาดทั้งทางปัญญา อารมณ์ และจิตสำนึก ให้ประชาชนทั้งประเทศเข้าถึงอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

5.5.3 ปฏิรูปด้านสื่อสารมวลชน ให้เป็นสื่อสาธารณะของประชาชน เสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน เน้นเชิงวิเคราะห์ ให้ความรู้ ยกย่องความคิดอ่าน และคำนึงทางด้านศิลปวัฒนธรรมของประชาชนเพิ่มขึ้น

5.5.4 ปฏิรูปด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ เป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดแนวคิดค่านิยมเสรีประชาธิปไตย ใจกว้าง อุดมการณ์ เรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ ขอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

การปฏิรูปทางสังคมทั้ง 4 ด้าน จะต้องมีความหมายที่จะช่วยให้พลเมืองมีค่านิยมที่สร้างสรรค์และเป็นประชาธิปไตย ดังนี้

1. เป็นผู้มีเหตุผล ขอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมือง ความเป็นจริงทางสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักร่วมมือ ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพตนเอง เคารพศีลธรรม และประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ชุมชน และประเทศ

2. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ เคารพซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เสียสละเพื่อส่วนร่วม
3. เข้าใจในเหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของชุมชนและประเทศ ปลูกฝังความรักชาติในความหมายของการเห็นแก่ชุมชน ประโยชน์ส่วนรวม
4. เคารพกฎหมายและดำเนินชีวิตในกรอบของกฎหมายที่มีเหตุผลและเป็นธรรม ไม่สนับสนุนการเล่นพรรคเล่นพวก การทุจริตคอร์รัปชัน อันจะทำให้ส่วนร่วมได้รับความเสียหาย
5. มีจิตใจเปิดกว้าง โดยยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ อาจมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและลบ มีความพร้อมจะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
6. มีความรับผิดชอบผูกพันกับสิ่งที่ได้กระทำ และสามารถอธิบายความชอบธรรมอย่างมีเหตุผล
7. มีจิตใจเมตตา เห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่มีความอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น นับถือศาสนาหรือมีเชื้อชาติที่แตกต่างจากตน

6. สภาพทั่วไปของบ้านคลองบอน

บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็น 1 ใน 4 หมู่บ้านในพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้สุดของตำบลเกาะยาวใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 4,470 ไร่ มีครัวเรือนจำนวน 128 ครัวเรือน และมีประชากรจำนวน 503 คน รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปี 60,560.64 บาท ชื่อของหมู่บ้านตั้งชื่อตามชื่อคลองสายเล็ก ๆ ที่ไหลผ่านบริเวณตอนกลางของหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกคลองสายนี้ว่า “คลองบอน” และเรียกหมู่บ้านบริเวณนี้ว่า “บ้านคลองบอน” ซึ่งตอนกลางของหมู่บ้านเป็นที่ราบ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนวทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีความยาวหลายกิโลเมตร มีทัศนียภาพที่สวยงาม และบรรพบุรุษของชาวบ้านบ้านคลองบอนเป็นชาวไทยมุสลิมที่อพยพหนีภัยสงครามในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 มาจากจังหวัดสตูล และมีการตั้งรกรากทำมาหากินในพื้นที่ดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว, 2562)

ประชากรโดยส่วนใหญ่ของบ้านคลองบอน ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์มน้ำมัน ทำประมงพื้นบ้านชายฝั่ง และรับจ้างทั่วไป นอกจากนั้นยังประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่มของสตรีในหมู่บ้านเพื่อผลิตและจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป โดยผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ผลิตภัณฑ์จักสาน เป็นต้น

6.1 ข้อมูลด้านกายภาพ

ศาลาอเนกประสงค์บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ตั้งอยู่ที่สี่ไต่ของอำเภอเกาะยาว อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเกาะยาวประมาณ 8 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านช่องหลาด หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะยาวใหญ่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านโละโป๊ะ หมู่ที่ 1 ตำบลพรุใน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวพังงา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านย่าหมี หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะยาวใหญ่

6.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านคลองบอนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำตอนกลางของหมู่บ้านเป็นที่ราบ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนวทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีความยาวหลายกิโลเมตร มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าแวะเวียนไปสัมผัสกับบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งหญ้าทะเล และหาดทรายที่สวยงาม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะแก่การทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

6.1.2 ลักษณะแหล่งน้ำ

บ้านคลองบอนมีคลองสายเล็ก ๆ ไหลผ่านบริเวณตอนกลางของหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกคลองสายนี้ว่า “คลองบอน” และเรียกหมู่บ้านบริเวณนี้ว่า “บ้านคลองบอน” ตามชื่อคลองสายดังกล่าว มาจวบจนถึงปัจจุบัน

6.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านคลองบอน ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นแถบมรสุม (Am) คือมีฝนตกชุกสลับกับฤดูแล้งสั้น ๆ ภาครใต้ไม่มีฤดูหนาว เนื่องจากอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี จังหวัดที่มีฝนตกชุกที่สุดคือ จังหวัดระนอง และจังหวัดที่มีฝนตกน้อย คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.2 ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง

บ้านคลองบอน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา มีการบริหารจัดการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาตนเองและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 โดยมีคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) มีหน้าที่ด้านอำนวยการ ดำเนินเกี่ยวกับงานธุรการ การจัดเก็บ เอกสารต่างๆ ของหมู่บ้านการจัดประชุม การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินทรัพย์สินของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารสร้างความเข้าใจกับประชาชนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของคณะทำงานในรอบปีว่ามีผลงานในเรื่องใดบ้าง

การประสานจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับคณะทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อดำเนินการหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ประกอบด้วย

1. นายสมปอง	ศรีสมุทร	ประธานคณะกรรมการกลาง (ผู้ใหญ่บ้าน)
2. นางราตรี	นาวิว่อง	รองประธานคณะกรรมการกลาง
3. นายกิติชัย	ไถเหี้ยม	กรรมการกลาง
4. นายพิศาล	บุญสบ	กรรมการกลาง
5. นายอนุพงษ์	สะอะฮาฮี	กรรมการกลาง/เลขานุการ
6. นายพิศาล	บุญสบ	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ
7. นายอนุพงษ์	สะอะฮาฮี	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ
8. นายสมพงษ์	อุส่าห์การ	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ
9. นายประเสริฐ	บุญสบ	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ
10. นางสาววลัยพร	ไถเหี้ยม	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ
11. นางสาวอรพรรณ	เพลินจิตต์	กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการฝ่ายพัฒนา คณะกรรมการฝ่ายปกครอง คณะกรรมการด้านป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย คณะกรรมการด้านการคลัง คณะกรรมการด้านสาธารณสุข คณะกรรมการด้านการศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการด้านสวัสดิการและสังคม คณะกรรมการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ คณะกรรมการด้านการศึกษา กีฬา สถาบันครอบครัว ซึ่งคณะกรรมการแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน แต่ก็มีบูรณาการทำงานร่วมกัน

6.2.1 เขตการปกครอง

บ้านคลองบอน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็น 1 ใน 4 หมู่บ้านของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ ซึ่งนายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่คนปัจจุบัน คือ นายเจริญ หาผลกล้า

6.2.2 การเลือกตั้ง

จากสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 427 คน ได้มีผู้ออกมาใช้สิทธิ 337 คน คิดเป็นร้อยละ 78.92 ของประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จากสถิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประชากรในพื้นที่บ้านคลองบอนมีส่วนร่วมในการสิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (สำนักทะเบียนอำเภอเกาะยาว, 2562)

6.3 ข้อมูลสภาพทางสังคม

6.3.1 การศึกษา

- 1) โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านคลองบอน
- 2) นักเรียน จำนวน 115 คน
- 3) ครู จำนวน 7 คน
- 4) มัสยิด จำนวน 1 แห่ง คือ มัสยิดคารุสลาม
- 5) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จำนวน 1 แห่ง
- 6) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง

6.3.2 อาชญากรรม

ในพื้นที่บ้านคลองบอนไม่พบปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ พื้นที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูง เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะ อยู่ด้วยกันในระบบครอบครัว และเครือญาติ ประชากรส่วนใหญ่ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน ทำประมงพื้นบ้านชายฝั่ง และรับจ้างทั่วไป ประชาชนมีความรักและสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีในชุมชน ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.3.3 ประเพณีและวัฒนธรรม

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของบ้านคลองบอนนับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น ประเพณีและวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา อาทิ พิธีชอลาวาด พิธีคูอาห์ (ขอพร) การละหมาด ประเพณีการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน วันตรุษอิดินฟิตรี วันตรุษอิดินอัชฮา เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 พิธีคูอาห์ (ขอพร)

ภาพที่ 2.2 พิธีชอลาวาด

6.3.4 การสังคมสงเคราะห์

ในพื้นที่บ้านคลองบอน ยังไม่มีสถานสงเคราะห์คนชราหรือผู้ด้อยโอกาส

6.3.5 วิถีชีวิต

สังคมบ้านคลองบอนจัดเป็นสังคมระบบครอบครัว และเครือญาติ ที่เกิดจากระบบเครือขายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือดและแต่งงานกัน ประชาชนมีความรักและสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีในชุมชน มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนให้ความเคารพนับถือผู้นำ มีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต (Way of Life)

6.4 ข้อมูลระบบบริการพื้นฐาน

6.4.1 การคมนาคมขนส่ง

ในพื้นที่บ้านคลองบอน มีถนนสายหลัก คือ ถนนสายคลองเหียบ-ไล่จาก ระยะทางประมาณ 3.5 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอเกาะยาว ประมาณ 8 กิโลเมตร (ระยะทางวัดจากศาลาอเนกประสงค์บ้านคลองบอนถึงที่ว่าการอำเภอเกาะยาว)

6.4.2 การไฟฟ้า

การส่งไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ได้ตั้งสถานีไฟฟ้าย่อย 1 สถานี คือ สถานีไฟฟ้าย่อยของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ซึ่งสามารถจ่ายไฟฟ้าได้อย่างทั่วถึง โดยในเขตพื้นที่บ้านคลองบอน มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

6.4.3 ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่งวัสดุและครุภัณฑ์

ในเขตพื้นที่บ้านคลองบอน ไม่มีที่ทำการไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง วัสดุและครุภัณฑ์ภายในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านใช้บริการจากพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้พื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่ มีจุดบริการงานไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่งเท่านั้น ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านช่องหลาด ห่างจากบ้านคลองบอน ประมาณ 2 กิโลเมตร

6.5 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

6.5.1 การเกษตร

พื้นที่บ้านคลองบอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน และทำประมงพื้นบ้านชายฝั่ง แต่ผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งนำไปจำหน่ายในพื้นที่เศรษฐกิจ คือ พื้นที่จังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้ชาวบ้านยังขาดการรวมกลุ่มและขาดตลาดกลางสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตร

6.5.2 การปลูสัตว์

ในพื้นที่บ้านคลองบอน มีการปลูสัตว์ไม่มากนัก ประชากรส่วนใหญ่ที่ทำการปลูสัตว์ เช่น การเลี้ยงปลา แพะ โค กระบือ และไก่ เท่านั้น

6.5.3 การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของบ้านคลองบอน คือ อ่าวหินกอง น้ำตกหินกอง เกาะกำลาด และเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 1 ใน 33 หมู่บ้านของจังหวัดพังงา

ภาพที่ 2.3 อ่าวหินกอง

ภาพที่ 2.4 เกาะกำลาด

6.5.4 การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

พื้นที่บ้านคลองบอน มีกิจการพาณิชย์อยู่หลากหลายประเภท เช่น ร้านซักรีด ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ ร้านนวดแผนไทย เป็นต้น และมีกลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มปู้ชุมชนเพื่อการเกษตร และกลุ่มสตรีจำหน่ายข้าวสาร

6.5.5 ผลิตภัณฑ์ชุมชน

บ้านคลองบอนมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ผลิตภัณฑ์จักสาน เป็นต้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพล นาคะ โยคี (2543, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง บทบาทของครูผู้สอนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของครูผู้สอนในประเด็นต่อไปนี้ (1) บทบาทของครูผู้สอนทั้งบทบาทภายในชั้นเรียน บทบาทภายนอกชั้นเรียน และบทบาท

ที่มีต่อชุมชน (2) ผลการดำเนินการ และ (3) ปัญหาในการดำเนินการ ประชากรคือครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำนวน 281 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ มีดังนี้ (1) บทบาทภายในชั้นเรียน คือ พยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจมีการปฏิบัติมากถึงมากที่สุด ส่วนการให้นักเรียน ได้มีโอกาสร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทภายนอกชั้นเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ การให้คำแนะนำนักเรียนในการเลือกตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ในกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ส่วนการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการชี้แจงข่าวสารของโรงเรียนให้ประชาชนทั่วไปทราบมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทที่มีต่อชุมชนที่ปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด คือ การให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยสู่ชุมชน ส่วนการมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลของการเสริมสร้างประชาธิปไตย มีดังนี้ ด้านการรวบรวม ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสามัคคีธรรม ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ส่วนการร่วมกันพิจารณาปรับปรุงผลงานของกลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัญญาธรรม ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ พุดและแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล ด้านระบบประชาธิปไตย ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ การปฏิบัติตามแผนงานของกลุ่ม ส่วนการเสนอแนะการทำงานของกลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ (3) ปัญหาในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนที่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

สัจญา โสภา (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้านโป่งเปี้ยว อำเภอโพธิ์ไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้านโป่งเปี้ยว อำเภอโพธิ์ไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 9 กิจกรรม และวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผลการศึกษา เป็นดังนี้

ก่อนการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่เข้าใจจุดเน้นและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับนักเรียน และหลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยนำกลยุทธ์การพัฒนาอันประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ การประชุมเชิง

ปฏิบัติการ การศึกษาคุณภาพโรงเรียนต้นแบบ และการฝึกปฏิบัติจริง 9 กิจกรรม ภายใต้การปฏิบัติตามหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเข้าใจบทบาทการพัฒนางานเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยผู้บริหาร โรงเรียนตระหนักในความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สนับสนุนส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนทุกคนเข้าใจในแนวท้าวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย จัดทำแผนงาน โครงการ โครงการและปฏิทินการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบและดำเนินงาน

2. ครูที่ปรึกษา สามารถเข้าใจบทบาทการพัฒนางานเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีการชี้แนะแนวทางเรื่องการจัดกลุ่ม ร่วมเป็นที่ปรึกษาในการกำหนดนโยบายของกลุ่ม แนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มและติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มทุกขั้นตอน

3. ครูผู้สอน สามารถเข้าใจบทบาทการพัฒนางานเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในการจัดกิจกรรม ชี้แนะให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นประชาธิปไตย

4. นักเรียน มีคารวธรรมความเคารพซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีธรรมแบ่งปัน ร่วมงานและประสานกัน มีปัญญาธรรมความมีเหตุมีผลเพิ่มมากขึ้น

ผลการพัฒนานักเรียนมีคารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกคือ การเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเคารพในความคิดของผู้อื่น เคารพในกฎระเบียบของสังคม ร่วมมือในการทำงานหรือทำกิจกรรมรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การใช้เหตุใช้ผล และการมีส่วนร่วม

วิรัตน์ ใจเอื้อ (2546, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง บทบาทของครูสังคมศึกษาในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชนหมู่บ้านสบขาม ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหัดพะเยา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชนหมู่บ้านสบขาม ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาททางด้านการเผยแพร่ความรู้ในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ชุมชนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ครูสังคมศึกษา ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนเห็นตรงกันว่า ครูสังคมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ เรื่องวิธีการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยมีการเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชน และใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้ผ่านนักเรียนไปสู่ผู้ปกครอง ส่วนเครื่องมือที่ใช้คือ หอกระจายข่าวสารของหมู่บ้าน และใช้ช่วงเวลาปิดภาคเรียน โดยมีอุปสรรคของการเผยแพร่ความรู้ คือ การไม่

มีเวลาเพียงพอ สำหรับจำนวนครั้งและปัจจัยในการเผยแพร่ความรู้ นั้น ครูสังคมศึกษา เห็นว่า 3 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน และงบประมาณคือปัจจัยสำคัญ แต่ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน เห็นว่า มีการเผยแพร่ 1 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน และความพร้อมของครูสังคมศึกษา คือ ปัจจัยสำคัญ

2. บทบาททางด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ประชาชนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งนั้น ครูสังคมศึกษา ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนเห็นตรงกันว่า ครูสังคมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทในการจัดกิจกรรมรณรงค์การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยกลุ่มคนที่จัดกิจกรรมให้มากที่สุด คือ เยาวชน และเครื่องมือที่ใช้ช่วยในการจัดกิจกรรม คือ ป้ายนิเทศ สำหรับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนั้น ครูหมวดวิชาสังคมศึกษาให้ความร่วมมือมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดกิจกรรม คือ ความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายในการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่วนอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมรณรงค์นั้น ครูสังคมศึกษา และตัวแทนประชาชนเห็นตรงกันว่า ควรใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเดินทางรณรงค์ประชาสัมพันธ์ แต่ผู้นำชุมชนเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมอบรมสัมมนา อีกทั้งจำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมนั้น ครูสังคมศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ 2 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน แต่ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน เห็นว่ามีการจัดกิจกรรม 1 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน

3. บทบาททางด้านการสร้างค่านิยมในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ชุมชนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งนั้น ครูสังคมศึกษา ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน เห็นตรงกันว่า ผู้ที่ควรสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นคือ เยาวชน โดยวิธีการที่เหมาะสมในการใช้สร้างค่านิยม คือ การจัดอบรมสัมมนาทางประชาธิปไตย ส่วนเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อช่วยสร้างค่านิยม คือ เทปวีดีโอ สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมในการสร้างค่านิยม คือ ใช้เวลาต่อเนื่องตลอดทั้งปี และปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างค่านิยม คือ ความร่วมมืออย่างจริงจังของทุกฝ่าย ส่วนอุปสรรคที่พบในการสร้างค่านิยม คือ การขาดความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน สำหรับค่านิยมที่ควรสร้างให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ครูสังคมเห็นว่า การเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน เห็นว่า ความสามัคคีในหมู่คณะเป็นค่านิยมที่ควรสร้างขึ้น ส่วนสิ่งที่ครูสังคมศึกษาได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างค่านิยมในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ชุมชนนั้น ครูสังคมศึกษาเห็นว่า คือ การปฏิบัติบทบาทเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม แต่ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนเห็นว่า ครูสังคมศึกษาได้ปฏิบัติบทบาทการยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่นเป็นแบบอย่างในการสร้างค่านิยมในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ชุมชน

รัฐพนธ์ มากแสงศิริ (2548, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย และ (2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริม ประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบงานสร้างเสริมประชาธิปไตยและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5 จำแนกตามสถานภาพ การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้รับผิดชอบงานสร้างเสริมประชาธิปไตย และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 ในปีการศึกษา 2547 จาก 149 โรงเรียน จำนวน 298 คน โดยผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการดำเนินการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างเสริมประชาธิปไตยในชุมชนด้านการนิเทศติดตามผลการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการสร้างเสริมประชาธิปไตย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านการเตรียมการก่อนดำเนินการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนะในการปฏิบัติมากกว่าครูผู้รับผิดชอบงานสร้างเสริมประชาธิปไตยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้านคือ ด้านการดำเนินการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการสร้างเสริมประชาธิปไตยในชุมชน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนะในการปฏิบัติมากกว่าครูผู้รับผิดชอบงานสร้างเสริมประชาธิปไตย

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียนทั้งโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมประชาธิปไตย ที่ครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่คือ ควรมีการเตรียมวางแผนงานร่วมกับทุกฝ่าย ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องอย่างจริงจัง ควร

มีการนิเทศอย่างต่อเนื่องเป็นระบบควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการนิเทศติดตามอย่างเหมาะสม ควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารควรเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชุมชน ควรมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงพัฒนางาน และควรมีการประเมินผลโดยคณะกรรมการ

ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ (2550, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ขบวนการประชาสังคมนับกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำงานของขบวนการประชาสังคมนับและผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการเมืองในชุมชน และเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคมนับกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะของชุมชน ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดเรื่อง The Civil Society Diamond (SVEI) ของ Professor Helmut Anheier ผู้จัดทำตัวชี้วัดประชาสังคม (Civil Society Index (CSI)) ให้กับ CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation ซึ่งได้นำไปใช้กับขบวนการประชาสังคมใน 65 ประเทศทั่วโลก ระหว่างปี 2546-2548 มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

จากผลการสังเคราะห์และประมวลค่าตัวชี้วัดสำคัญตามแนวคิด SVEI ผู้วิจัยพบว่าการทำงานของขบวนการประชาสังคม มีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการเมืองในชุมชนและความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะของชุมชน ในชุมชนที่ศึกษามีการทับซ้อนของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยแบบถกเถียงเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะของชุมชน สอดคล้องกับรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด ขณะที่มีปัญหาการเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

ความสำเร็จและความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคม ในชุมชนที่ศึกษาแตกต่างกันไปตามขนาดของกลุ่ม จำนวนและความหลากหลายของกลุ่มในประชาสังคม และขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ ทุนทางสังคม ความหนาแน่นของทุนทางสังคม เช่น ความผูกพันเป็นเครือญาติ ความสม่ำเสมอในการพึ่งพาช่วยเหลือกัน การมั่นคงในการรักษาคุณค่า วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน นอกเหนือจากปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย 1) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนต่อกิจกรรมของกลุ่ม 2) ศักยภาพของผู้นำในการส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกชุมชน จำนวนของผู้นำที่มีคุณภาพในทางจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความกล้าแสดงออก การมีจิตใจมุ่งมั่นเสียสละ 3) การสนับสนุนจากภายนอก และเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพยากรเงินทุน และข้อมูลข่าวสารที่เท่าทันและเป็นปัจจุบัน บทบาทของเครือข่ายและการสนับสนุนช่วยเหลือจากภายนอก ทั้งจากองค์กรเอกชน นักการเมือง หน่วยงานรัฐ เป็นบทบาทที่มี

ความสำคัญค่อนข้างชัดเจนต่อความเข้มแข็งของขบวนการประชาสังคม รวมทั้งการที่ผู้นำมีความสามารถในการเชื่อมต่อและใช้ทรัพยากรทั้งจากเครือข่ายภาครัฐ ราชการ องค์กรเอกชน และภาคการเมืองในการพัฒนาชุมชน

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อให้ขบวนการประชาสังคมมีความเข้มแข็งโดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การสนับสนุนเชิงนโยบายจากรัฐอย่างจริงจังในการเสริมสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมทางการเมือง การสรรค์สร้างประชาธิปไตยชุมชน ด้วยการสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เป็นจริง รวมถึงการทำให้มีกลไกในรูปแบบสภาประชาธิปไตยชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่การถกเถียงเรียนรู้ทางการเมืองในชุมชน

สุภาภรณ์ เกิดศรี (2550, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาปัญหาพฤติกรรมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 244 คน และนักเรียน จำนวน 393 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาพฤติกรรมการแสดงออกวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการยอมรับ บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ด้านสามัคคีธรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อสร้างเสริมให้นักเรียน กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ด้านปัญญาธรรม กระบวนการจัดการเรียนการสอนครูต้องฝึกให้นักเรียน คิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสรุปผลจากการวิเคราะห์ว่ามีผลกระทบต่อบุคคลรอบตัว ศีลธรรม จริยธรรม มากน้อยเพียงใด

สุภาพร ชัยฤกษ์ (2552, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย: ศึกษาผลการดำเนินงาน โครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาค่านิยมและวัฒนธรรมประชาธิปไตยของประชาชน และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างวัฒนธรรม ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนและเยาวชน และ (3) เสนอแนวทางในการเสริมสร้างวัฒนธรรม ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนและเยาวชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง เยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการในจังหวัดกระบี่และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชน และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการและนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่าก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและ
 ธรรมนูญตำบล ประชาชนและเยาวชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย
 ในเชิงเนื้อหาและหลักการที่เป็นวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิต โดยมองเห็นว่าการเมืองไม่ใช่
 เรื่องของประชาชน ประชาชนมีหน้าที่เพียงการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม
 หลังจากเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมนูญตำบลประชาชนและเยาวชน
 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น และเห็นว่าประชาธิปไตยไม่ใช่แค่
 เรื่องของการเลือกตั้งแต่ประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตชีวิตที่
 สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมโดยการรวมกลุ่มของ
 ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในชุมชนและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน
 ส่วนเยาวชนก็ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากเข้า
 ร่วมโครงการไปขยายผลต่อในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดตั้งชุมนุมในโรงเรียน
 การแสดงละคร การอบรมเรื่องประชาธิปไตย การนำเสนอบทความหน้าเสาธง กิจกรรมเสียงตาม
 สายในโรงเรียน และการแข่งขันตอบปัญหาประชาธิปไตย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทดลองศึกษาเชิงปริมาณจากตัวแทนเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของ
 โครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมนูญตำบลในจังหวัดกระบี่พบว่า เยาวชนที่เข้าร่วม
 กิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น จากก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
 ร้อยละ 66.53 เพิ่มเป็นร้อยละ 80.93 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของโครงการดังกล่าว
 มีส่วนทำให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมนูญตำบลให้แก่
 ประชาชนและเยาวชน ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหาที่
 เป็นหลักการของระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการให้ความรู้ความเข้าใจในเชิงรูปแบบกับ
 ประชาชน เพราะการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่รูปแบบหรือโครงสร้าง แต่
 อยู่ที่การปลูกฝังให้ประชาชนและเยาวชนมีจิตสำนึกมีวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็น
 ประชาธิปไตย

2. ควรมีการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของ
 สังคมไทย เพราะจากการศึกษา พบว่า ค่านิยมของไทยบางประการมีลักษณะไม่สอดคล้องกับ
 วัฒนธรรมประชาธิปไตย เช่น จารีตประเพณี ความเชื่อเรื่องชนชั้น ระบบอุปถัมภ์ ที่อยู่ภายใต้
 ร่มโพธิ์ร่มไทรของผู้มีอำนาจจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตย

3. จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีลักษณะไม่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมประชาธิปไตย ดังนั้น ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการหลาย ๆ ฝ่าย และประชาชนที่สนใจ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เหมาะสม

4. จากการศึกษาพบว่า ชาวชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเรื่องของ รูปแบบ โครงสร้างมากกว่าเนื้อหาประชาธิปไตย ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงระบบการเรียน การสอนเพื่อปลูกฝังอบรมหล่อหลอมกล่อมเกล่าให้ชาวชนมีวิถีคิดและจิตสำนึกที่เป็น ประชาธิปไตย

5. รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายที่มีความชัดเจนในการเสริมสร้างประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนและเยาวชน โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยผ่านครอบครัว กระบวนการศึกษาในและนอกระบบ การรณรงค์เผยแพร่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพราะปัญหา ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีความสัมพันธ์กัน

ศิริวดี ภัทรภูวศล (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการในการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านสำโรงในการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านสำโรงในการพัฒนา ประชาธิปไตยชุมชน และ (3) เสนอแนะแนวทางในการแสดงบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาล ตำบลด่านสำโรงในการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของสมาชิก สภาเทศบาลตำบลด่านสำโรงแบ่งออกเป็น 2 บทบาท คือบทบาทในสภาฯ ได้แก่ การอภิปราย เสนอแนะและนำปัญหาของประชาชนเข้าสู่สภาฯ เพื่อดำเนินการแก้ไขและบทบาทนอกสภาฯ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับฟังและเสนอข้อคิดเห็น ในการประชุมสภาฯ ทุกครั้ง (2) ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทในสภาฯ คือไม่ได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานรับผิดชอบและถูกปิดกั้นในการสืบค้นข้อมูล เพื่อการติดตามตรวจสอบและอภิปราย ในสภาฯ การนำปัญหาของประชาชนเข้าอภิปรายในสภาฯไม่ได้รับการแก้ไขอย่าง ทันท่วงที ต้องรอให้ ประชาชนมาร้องขอโดยตรงกับฝ่ายบริหารเท่านั้นเป็นปัญหาที่สำคัญต่อบทบาทของสมาชิกสภาฯ เพราะทำให้ประชาชนไม่แน่ใจว่าสมาชิกสภาจะสามารถเป็นที่พึ่งในฐานะตัวแทนของประชาชนได้ จริงหรือเปล่า ปัญหาและอุปสรรคนอกสภาฯ คือ การลงพื้นที่พบปะประชาชนเป็นไปอย่างไม่ ต่อเนื่องและไม่สามารถแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ทันท่วงทีประชาชนเห็นแก่ประ โยชน์ส่วนตัว ไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนและการเมืองท้องถิ่นเท่าที่ควร (3) ข้อเสนอแนะและแนวทาง

ในการแสดงบทบาทในสภาฯ สมาชิกสภาฯ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนและมีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอย่างแท้จริง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแสดงบทบาทนอกสภาต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนิน การร่วมรับประโยชน์ และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่น โดยเฉพาะปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

อเนก ปันทะยม (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตย: กรณีศึกษาบ้านกิ้วป่าห้า ตำบลถลัมดอง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมือง (2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตย (3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตย ใช้กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถรองรับสนับสนุนการขยายตัวของกรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่เอื้อต่อแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำระเบียบข้อบังคับหมู่บ้าน กระบวนการตัดสินใจดำเนิน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ผู้ใหญ่บ้านยังมีการแบ่งโครงสร้างการปกครองหมู่บ้านให้มีความแตกต่างตามความสามารถ โดยอาศัยกลไกคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของคณะทำงานด้านต่างๆ เช่น คณะทำงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข คณะทำงานด้านแผนพัฒนา เป็นต้น และที่สำคัญผู้ใหญ่บ้านยังส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาควบคุมกำกับและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านโดยผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน กระบวนการตรวจสอบตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น (2) ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและยังคิดว่าเรื่องดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้นำหมู่บ้าน และที่สำคัญผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านส่งผลต่อความสัมพันธ์และมีผลกระทบในเชิงลบบนพื้นฐานระบบอุปถัมภ์ ตลอดจนประชาชนยังให้ความสำคัญกับการทำมาหากินมากกว่าเรื่องการเมืองการปกครองและขาดความต่อเนื่องในการได้รับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง (3) แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยพบว่าผู้ใหญ่บ้านต้องกระตุ้นให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนบริหารจัดการหมู่บ้านในทุกๆ ด้าน ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของ ผู้ใหญ่บ้านในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านให้มี ประสิทธิภาพ และต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ เข้าใจ และเข้ามามีส่วน ร่วมทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาและสร้างความมั่นคง ด้านรายได้และอาชีพ

สว่าง ไชยสงค์ (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การสร้างเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในสังกัดสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับ ของการสร้างเสริมประชาธิปไตย ในสถานศึกษาสังกัดสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการสร้างเสริม ประชาธิปไตยในสถานศึกษา และ (3) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการสร้างเสริมประชาธิปไตย ในสถานศึกษาดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสภามหาวิทยาลัย ขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 145 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) การสร้างเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษาโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดการบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ระบบ การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อสร้างเสริม ประชาธิปไตย และการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา มีการสร้างเสริมประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการสร้างเสริม ประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2558, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับ กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัด ขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและ กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น (2) ศึกษา เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและ กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น และ (3) ศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนา ประชาธิปไตยชุมชน ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบ วิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงประจักษ์ โดยผลการวิจัย มีดังนี้

1. ผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองส่วนใหญ่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาของประชาชน ร่วมกับ อบต. องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ระดับอำเภอ รวมทั้งทุนทางสังคม วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีความเชื่อ ความศรัทธา สำหรับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชนเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาของชุมชน ร่วมกับ อบต. การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและสำนักงานพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 - 2553) นอกจากนี้พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน (นายก อบต. สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้านบาง คน พระสงฆ์บางรูป ครู อาจารย์ที่เป็นแกนนำชุมชน) มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน กระบวนการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและประชาธิปไตยชุมชน

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลนาชุมแสงกว่า ร้อยละ 56.80 มีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองของตำบลในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นแบบแผนเดียวกันในทุกกลุ่มช่วงอายุ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลอายุระหว่าง 18 – 29 ปี มีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองของตำบลในระดับสูง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.10 รองลงมาคือ กลุ่มอายุระหว่าง 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.70 และเป็นที่น่าสนใจว่ามี จำนวนร้อยละใกล้เคียงกับความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองของตำบลในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 15.40 สำหรับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนของตำบล พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ในตำบลนาชุมแสงมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนของตำบล ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในกลุ่มอายุระหว่าง 51 – 59 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 76.00 และ ผู้ให้ข้อมูลอายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 69.80 ส่วนอายุระหว่าง 30 – 39 และกลุ่มอายุ ระหว่าง 40 - 49 ปี มีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนของตำบลใน ระดับสูง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.90 และ 25.70 ตามลำดับ และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ให้ข้อมูล อายุระหว่าง 30 – 39 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 40 – 49 ปี มีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา ประชาธิปไตยชุมชนของตำบลในระดับต่ำมากที่สุด คือ ร้อยละ 12.30 และ 11.50 ตามลำดับ

ปัญหา และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและ กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน พบว่า ต้องสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาการเมือง ภาคพลเมือง เช่น การสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ภาคพลเมืองประชาธิปไตย และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลร่วมกับประชาชนในตำบลโดย อาศัยการดำเนินกิจกรรมการเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนแบบ ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล อย่างต่อเนื่องหรือเป็นจากองค์กรภายนอกชุมชน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กองทุนพัฒนา

การเมืองภาคพลเมือง และองค์กรภาครัฐในพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นเพื่อจัดการตนเองมากขึ้น

นัยนา สถิตเสถียร (2559, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบและกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน (2) เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยสังเคราะห์รูปแบบและกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากชุมชน ซึ่งได้รับรางวัลชุมชนประชาธิปไตยตัวอย่างในภาคตะวันออก 6 ชุมชน คือ ชุมชนนาพร้าว อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ชุมชนหนองพะยอม ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ชุมชนแพรงกิวารแก้ว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ชุมชนหนองเสม็ดแดง ตำบลคลองปูน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ชุมชนทรัพย์ประเมิน ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และชุมชนห้วยบอน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และนำรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมาปฏิบัติในชุมชนท้ายบ้าน ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบและกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน มีอยู่ 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ผู้นำมีคุณลักษณะ คือ มีคุณธรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย มีจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ ในการบริหารงาน ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน และการปฏิบัติอย่างจริงจัง 2) การวางแผนชุมชน คือ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์สภาพชุมชน การจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม 3) องค์กรเครือข่าย คือ การรวมกลุ่มที่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ องค์กรเครือข่ายด้านการเงิน องค์กรเครือข่ายด้านสังคม องค์กรเครือข่ายด้านสวัสดิการ องค์กรเครือข่ายด้านเศรษฐกิจพอเพียง 4) ประเพณี คือ การสืบสานประเพณีในชุมชน ได้แก่ ประเพณีทั่วไป และประเพณีเฉพาะถิ่น โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

2. กระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ประกอบด้วย 1) การประสานงาน เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยมีการประสานงานแบบเป็นทางการ และไม่ เป็นทางการ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง หลักประชาธิปไตย ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รูปแบบ และกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม 3) การวางแผนชุมชน เป็นกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การศึกษาชุมชน การประเมินสภาพชุมชน และการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม 4) การปฏิบัติตามแผนดำเนินกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผนชุมชน และ 5) การประเมินผลกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษารoles บทบาทอาสาพัฒนาชุมชน โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักรณรงค์ท้องถิ่น กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไป ที่ผู้ศึกษาเลือกเป็นกลุ่มศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาประกอบเชื่อมโยงให้เห็นถึงบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษาตามหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มที่จะเป็นตัวอย่างศึกษาในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 5 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่ม คือ การมีบทบาทในพื้นที่

ในการศึกษารoles บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 กลุ่ม พิจารณาจากการรวมกลุ่มที่เป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาชุมชนและอาสาพัฒนาชุมชน แนวคิดอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร แนวคิดบทบาท แนวคิดประชาธิปไตย และแนวคิดการเสริมสร้างประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่

1.1.1 กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน เป็นกลุ่มอาสาสมัครจากราษฎรในท้องถิ่นหรือชุมชน ที่มีจิตใจเสียสละ มีความสมัครใจอาสาปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมในด้านการพัฒนาชุมชน

1.1.2 กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักการรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนจากประชาชนในการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบล/เทศบาล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่

1.1.3 กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่ในการปกครองและรักษา ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเขตตำบล/เทศบาล หมู่บ้าน/ชุมชน

1.1.4 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค เป็นกลุ่มที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และกำกับดูแล การบริหารงานและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในอำเภอ

1.1.5 กลุ่มประชาชนทั่วไป เป็นกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชน ที่มีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วน ภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ รวม 5 คน ได้แก่

1) นายดุสิต ทองเกิด	ผู้นำ อช. ตำบลเกาะยาวใหญ่
2) น.ส.วลัยพร ไถเหี่ยม	ผู้นำ อช. ตำบลเกาะยาวใหญ่ และ
อช. บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่
3) นายประเสริฐ บุญสบ	อช. บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่
4) น.ส.อรพรรณ เพลินจิตต์	อช. บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่
5) นายสมพงษ์ อู่สำห้การ	อช. บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่

1.2.2 กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน ได้แก่

1) นายเจริญ หาผลกล้า	นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่
2) นางรัตนา เพชรรักษ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่

1.2.3 กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน ได้แก่

- 1) นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่
- 2) นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่

1.2.4 กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค พัฒนาการอำเภอเกาะยาว 1 คน และบรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว 1 คน ได้แก่

- 1) นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว
- 2) น.ส.สุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว

1.2.5 กลุ่มประชาชนทั่วไป ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 4 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากเวทีประชาคม ได้แก่

- 1) นายยุโสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม)
- 2) นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม)
- 3) นายอู่เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม)
- 4) น.ส.จรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และอุปกรณ์ภาคสนาม

2.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่เลือกมาศึกษา เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางแก้ไข และพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาอาศัยข้อมูลที่สังเกตได้จากการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา และจากการได้เข้าร่วมในการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยของกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน

2.3 อุปกรณ์ภาคสนาม ประกอบด้วย สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป หลังจากได้ข้อมูลที่ละเอียดแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ อธิบายปรากฏการณ์ แล้วจึงสรุปในขั้นตอนสุดท้าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างคือ สัมภาษณ์กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค และกลุ่มประชาชนทั่วไป

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาเชื่อมโยงประเด็นในการอธิบายบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความสมบูรณ์ขึ้นอาศัยแนวคิด ทฤษฎีมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในรูปข้อมูลเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตอนที่ 3 ศึกษาเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ตอนที่ 1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นกลไกหนึ่งของการพัฒนาชุมชน โดยทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นในทุก ๆ ด้านอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในชุมชนจะมุ่งดำเนินการให้ครอบคลุมองค์ประกอบใน 3 ด้านด้วยกัน ด้านแรก การเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นกระบวนการในการนำความรู้ทางประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องนโยบายของรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มาเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ โดยผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้านที่สอง การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างให้เกิดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และเสริมสร้างค่านิยมทางประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมที่เน้นความสามัคคี เห็นแก่

ประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักความรับผิดชอบ การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เวทีประชาธิปไตย สภากาแฟ เป็นต้น และด้านที่สาม การสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยความรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ ได้รับการคุ้มครอง และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยม มีวิถีประชาธิปไตย และเป็นนักประชาธิปไตยที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนให้ยึดถือปฏิบัติตาม

อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนทางการเมืองการปกครอง มุ่งเน้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้สภาพปัญหาหมู่บ้านตนเอง วางแผนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน จึงมีบทบาทที่สำคัญในทุกเรื่องที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งเรื่อง การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ สำหรับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา สามารถนำเสนอบทบาทดังกล่าวในรายละเอียด ดังนี้

1.1 บทบาทด้านการประสานงาน

ความสำเร็จของการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและยั่งยืนนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำชุมชนทั้งผู้นำเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น อาสาพัฒนาชุมชน ที่จะนำพาชุมชนนั้น ๆ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยให้การพัฒนาชุมชนเป็นของคนในชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นการใช้ให้สิทธิเสรีภาพ อิสรภาพ และภราดรภาพแก่คนในชุมชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นั้นเป็นผลมาจากอาสาพัฒนาชุมชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เป็นผู้นำทางความคิด เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นผู้ที่ยอมรับของคนในชุมชน และยังสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยหรือเรื่องอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการประสานงานเพื่อการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้ งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้อนกัน ขัดแย้งกัน

หรือเหลื่อมล้ำกัน โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางในการประสานงานกับผู้นำ กลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาชนทั้งภายนอกหมู่บ้าน และภายในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรเทพ จันทร์ควน (2554, น. 16) สรุปถึงบทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับบทบาทภายนอก (External) ไว้ว่า บทบาทในการประสานงานกับภายนอกชุมชน คือ การศึกษา แนะนำความรู้ใหม่ ๆ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาเสนอแนะให้ประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกและบุคคลภายนอกเพื่อถึงความช่วยเหลือเข้ามาสู่ชุมชน และสรุปถึงบทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับบทบาทภายใน (Internal) ไว้ว่า บทบาทในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การชักจูงประชาชนให้มาร่วมมือกันในการทำงานพัฒนา ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในชุมชน

การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นบทบาทหนึ่งของอาสาพัฒนาชุมชน โดยได้รับมอบหมายจากผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ให้ทำหน้าที่ประสานงานติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำ องค์กร เครือข่าย และประชาชน ซึ่งจะใช้เทคนิควิธีในการประสานงาน ได้แก่ การใช้เครื่องมือสื่อสาร การประสานงานด้วยหนังสือ การพบปะด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชน ประกอบไปด้วย การประสานงานภายนอกหมู่บ้าน และการประสานงานภายในหมู่บ้าน ซึ่งจะมุ่งดำเนินการให้ครอบคลุมองค์ประกอบใน 3 ด้าน ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.1.1 การประสานงานภายนอกหมู่บ้าน

เมื่อมีการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ อาสาพัฒนาชุมชนจะติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สนง.กกต.) ประจำจังหวัดพังงา ปกครองอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับอำเภอ (ศส.ปชอ.) อำเภอเกาะยาว เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ อาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน/ตำบล

อื่น ๆ ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ เช่น การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 อาสาพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ประสานกับนักศึกษาและประชาชนในการลงพื้นที่จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ออกเสียงประชามติ ซึ่งเป็นการนำร่างกฎหมาย ร่างรัฐธรรมนูญ และนโยบายที่สำคัญของประเทศไปผ่านการตัดสินใจเพื่อแสดงความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโดยประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อแนวทางการปกครองประเทศ และถือเป็นประชาธิปไตยทางตรงแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประสานงานผ่านอาสาพัฒนาชุมชนให้แจ้งกลุ่มเป้าหมายในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานในกระบวนการจัดทำแผน โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างองค์กรกับประชาชน โดยเบื้องต้นทางเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ได้ทำหนังสือเวียนแจ้งหัวหน้าครัวเรือนทราบแล้ว และในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 อาสาพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้นให้ประสานงานกับปกครองอำเภอ เกาะยาวเรื่องรายละเอียดการเลือกตั้ง และการรณรงค์ให้ชาวบ้านออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

1) การประสานงานภายนอกหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นการประสานงานกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ โดยการนำความรู้ทางประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องนโยบายของรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มาเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบโดยผ่านสื่อ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาศัยเทคนิควิธีในการประสานงาน เช่น การใช้เครื่องมือสื่อสาร การประสานงานด้วยหนังสือ การพบปะด้วยตนเอง

จากการที่อาสาพัฒนาชุมชนเป็นเป็นที่รู้จักและได้รับความไว้วางใจจากคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้ผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชนมอบหมายหรือขอความร่วมมือให้อาสาพัฒนาชุมชนแสดงบทบาทในการประสานงานด้านการเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรง จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัยยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เมื่อ กศน. จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตย จะประสานงานไปกับ อช.ในพื้นที่ เพื่อให้ไปประสานงานต่อกับชาวบ้าน เพราะ เจ้าหน้าที่ของ กศน. ไม่ใช่คนพื้นที่ การฝากเรื่อง ไปกับ อช. จะ ได้ผลที่ดีกว่า เนื่องจากเป็นคนในหมู่บ้าน เป็นที่รู้จักและไว้วางใจของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

การเป็นหนึ่งในคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่อาสาพัฒนาชุมชนใช้ในการประสานงานเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตยแก่ชุมชน อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวคิดของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรวมพลังระหว่างผู้นำ กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ตำบลในการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประสานงานกับภาครัฐและภาคประชาชน ในการบริหารจัดการชุมชน เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถบริหารจัดการชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ อช. เป็นตัวกลางในการประสานงานภายนอกหมู่บ้านแทนประชาชนในหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์ นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนจะนำความรู้ด้านประชาธิปไตยจากการเข้าร่วมอบรมด้านประชาธิปไตยมาเผยแพร่ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักการและแนวคิดของประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง ชัดแจ้ง และรอบด้าน ตามแนวคิดของนายคุสิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “การเป็นผู้นำ อช. ก็เหมือนว่าเราเป็นผู้นำของกลุ่มที่จะต้องได้รับความรู้มาจากส่วนกลางหรือจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ หรือจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่เป็นของเอกชนนำมาเผยแพร่ความรู้กับคนในชุมชน ให้ตระหนักถึงความเป็นประชาธิปไตย อย่างน้อยทำให้บางคนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยได้เรียนรู้ เพราะบางคนยังมีความเข้าใจอย่างผิด ๆ ว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ แต่แท้ที่จริงแล้วประชาธิปไตยนี้เป็นเรื่องของพวกเราทุกคนที่ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามภายใต้ข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญ นั่นคือ สิ่งที่เราต้องสื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้” (สัมภาษณ์นายคุสิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) อีกทั้งอาสาพัฒนาชุมชนยังมีการเผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตยผ่านเวทีต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไกลเข็ม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการประสานงานภายนอกหมู่บ้าน อช. จะได้รับมอบหมาย

จากผู้ใหญ่บ้านให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานจากภายนอกต่าง ๆ ให้นำความรู้ทางประชาธิปไตยไปเผยแพร่ผ่านเวทีต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง” (สัมภาษณ์ นางสาวลลิตพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2) การประสานงานภายนอกหมู่บ้านในการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นรูปแบบการเสริมสร้างประชาธิปไตยผ่านการจัดกิจกรรมรณรงค์ โดยเป็นการประสานงานที่มุ่งเสริมสร้างให้เกิดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และเสริมสร้างค่านิยมทางประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมที่เน้นความสามัคคี เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักความรับผิดชอบ การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เวทีประชาธิปไตย สภากาแฟ เป็นต้น ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงานกับผู้นำ องค์กรเครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น ปกครองอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ เมื่อมีจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ในเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทั้งกิจกรรมที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง และชุมชนดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

อาสาพัฒนาชุมชนเป็นทั้งผู้ประสานงาน และผู้เข้าร่วมรณรงค์กับผู้นำให้ชาวบ้านออกไปใช้สิทธิของตนเอง เช่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อุตสาหการ อาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมา ผมได้รับการประสานงานจากผู้ใหญ่บ้าน ให้ประสานกับปกครองอำเภอเรื่องรายละเอียดการเลือกตั้ง หลังจากนั้น ผมก็นำเรื่องดังกล่าวมาประสานต่อกับชาวบ้าน และร่วมรณรงค์กับผู้นำให้ชาวบ้านออกไปใช้สิทธิของตนเอง” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อุตสาหการ อาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชนจะประสานกับหน่วยงานที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างพลังในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยให้กว้างที่สุด ตามแนวคิดของของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในด้านการประสานงานการจัดกิจกรรมรณรงค์ เช่น อช. จะประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และเอกชนอื่น ๆ เช่น ผู้ประกอบการในพื้นที่ ปกครองอำเภอ พช. กศน. และหน่วยงานอื่นอีกจำนวนมาก เพื่อให้เกิดกระบวนการส่วนร่วมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยมากที่สุด” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

3) การประสานงานภายนอกหมู่บ้านในการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย เป็นการประสานงานโดยมุ่งหวังให้ชุมชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ

ด้วยความรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ โดยจะประสานกับประชาชนในพื้นที่ โดยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นอาสาพัฒนาชุมชนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีค่านิยมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้กลไกในการประสานงานเป็นไปอย่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การประสานงานให้ประชาชนเข้าร่วมในเวทีประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากรู้จักทุกครัวเรือนในพื้นที่เป็นอย่างดี เป้าหมายเพื่อให้เกิดค่านิยมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีที่ดี โดยมองว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน จากคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “เมื่อถึงห้วงเวลาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) จะประสานกับ อช. ในพื้นที่ เนื่องจากรู้จักทุกครัวเรือนในพื้นที่เป็นอย่างดี ให้ประสานกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเวทีประชาคม โดยทางเทศบาลเองนั้นได้ทำหนังสือเวียนให้ อช. ใช้ในการประสานกลุ่มเป้าหมายให้เข้าร่วมในเวทีประชาคม โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีค่านิยมที่ดีในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

1.1.2 การประสานงานภายในหมู่บ้าน หลังจากทีอาสาพัฒนาชุมชนติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชนแล้ว อาสาพัฒนาชุมชนจะนำเรื่องดังกล่าวมาประสานงานต่อกับกลุ่มเป้าหมาย นั่นคือ ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงกำหนดการ ขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการประสานงานภายในหมู่บ้านนั้น อาสาพัฒนาชุมชนทั้ง 4 คน จะประชุมสร้างความเข้าใจและแบ่งความรับผิดชอบก่อนลงมือประสานกลุ่มเป้าหมาย

1) การประสานงานภายในหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นการประสานงานกับประชาชนภายในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตย เทคนิควิธีในการประสานงานที่อาสาพัฒนาชุมชนใช้สำหรับการประสานงานภายในหมู่บ้านมีหลายรูปแบบ เช่น การใช้เครื่องมือสื่อสาร การประสานงานด้วยหนังสือ การพบปะด้วยตนเอง และปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างการประสานงาน ได้แก่ การสื่อสารที่ดี มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมเพื่อการระดมสมอง ความชัดเจนของการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทักษะคิดเชิงบวก มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม

ในการประสานงานเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนที่มีประสิทธิภาพนั้น อาสาพัฒนาชุมชนจะมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและแบ่งหน้าที่ตามโซนที่รับผิดชอบก่อนเริ่มต้นการประสานงาน จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอนกล่าวว่า “เมื่อประสานงานจากภายนอกเสร็จ จะมาประสานงานต่อกันภายในหมู่บ้าน โดยจะประสานงานกับ อช. ในหมู่บ้าน และ อช. ในหมู่บ้านจะประสานกับประชาชนในโซนที่ตนเองรับผิดชอบต่อไป” (สัมภาษณ์ นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2) การประสานงานภายในหมู่บ้านในการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นรูปแบบการเสริมสร้างประชาธิปไตยผ่านการจัดกิจกรรมรณรงค์ โดยการประสานงานจะมุ่งเสริมสร้างให้เกิดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และเสริมสร้างค่านิยมทางประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมที่เน้นความสามัคคี เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักความรับผิดชอบ การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เวทีประชาธิปไตย สภากาแฟ เป็นต้น โดยขั้นตอนการประสานงานภายในหมู่บ้านจะเป็นขั้นตอนหลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนได้ติดต่อประสานงานกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น ปกครองอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ ฯลฯ เรียบร้อยแล้ว

การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนที่ชุมชนดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอกจะมีการประสานงานจากภายนอกก่อนที่อาสาพัฒนาชุมชนจะนำเรื่องมาประสานงานกันภายในหมู่บ้าน จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน “เมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาธิปไตยร่วมกับหน่วยงานภายนอก ขั้นตอนการประสานงานภายในหมู่บ้านจะเป็นขั้นตอนหลังจากที่ อช. รับเรื่องจากหน่วยงานภายนอกมาแล้ว” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

3) การประสานงานภายในหมู่บ้านในการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย เป็นการประสานงานกับประชาชนภายในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยความรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ และสิ่งสำคัญ คือประชาชนต้องได้รับการคุ้มครอง และส่งเสริมให้มีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน มุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยม มีวิถีประชาธิปไตย การประสานงานภายในหมู่บ้านเพื่อสร้างค่านิยมการเสริมสร้างประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ยากที่สุด เมื่อเทียบกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยวิธีการเผยแพร่ความรู้และการจัดกิจกรรมรณรงค์

การเสริมสร้างค่านิยมประชาธิปไตยที่ดี ต้องเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “การประสานของ อช. จะเข้าถึงประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยวิธีการจะใช้วิธีไปหาถึงบ้าน เพื่อให้เข้าใจในรายละเอียด และสร้างค่านิยมที่ดีในเรื่องประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในด้านการประสานงานมีส่วนช่วยให้การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนให้เป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะมีการประสานงานทั้งในส่วนของ การประสานงานภายนอกหมู่บ้าน และการประสานงานภายในหมู่บ้าน โดยการประสานงานภายนอกหมู่บ้าน เป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สนง.กกต.) ประจำจังหวัดพังงา ปกครองอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว สาธารณสุขอำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับอำเภอ (ศส.ปชอ.) อำเภอเกาะยาว เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ อาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน/ตำบลอื่น ๆ ฯลฯ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน และการประสานงานภายในหมู่บ้าน จะเป็นขั้นตอนหลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนได้ติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชนแล้ว โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะนำเรื่องดังกล่าวมาประสานงานต่อกับกลุ่มเป้าหมาย นั่นคือประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงกำหนดการ ขั้นตอนของการดำเนินงาน นำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างการประสานงาน ได้แก่ การสื่อสารที่ดี ความชัดเจนของการดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมเพื่อการระดมสมอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทักษะคติเชิงบวก มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม ซึ่งพบว่าอาสาพัฒนาชุมชนสามารถแสดงบทบาทด้านการประสานงานได้เป็นอย่างดี

1.2 บทบาทด้านการสื่อสารหรือการให้ข้อมูลข่าวสาร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้มีการยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ รัฐต้องให้การศึกษแก่ประชาชนและเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่เน้นบทบาทของภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยยึดหลักการอุดมการณ์ประชาธิปไตย และวิถีประชาธิปไตย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชน ตระหนัก ให้มีความสำคัญ เกิดจิตสำนึก และมีความรู้ความเข้าใจในประชาธิปไตยอย่างรอบด้าน ตลอดจนนำหลักการของประชาธิปไตยไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การสื่อสารที่ถูกต้องและรอบคอบนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการทางประชาธิปไตย มีความเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนอุดมการณ์ การปรึกษาหารือร่วมกัน การสร้างความเข้าใจ และการแสวงหาทางออกร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การชักจูงประชาชนให้มาร่วมมือกันในการทำงานพัฒนา ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในชุมชน

การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำทางความคิด เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และเป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน จะต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางในการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ใช้สื่อหรือช่องทางต่าง ๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการให้เกิดการรับรู้ หรือเปลี่ยนทัศนคติ หรือเพื่อให้เปลี่ยนพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อชุมชนในทางบวก อันจะนำพาชุมชนให้เกิดการพัฒนา ตามหลักการและแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และการพัฒนาคนให้มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุคล์ (อ้างใน อุบัยคิลละห์ มะยะนู, 2556, น. 13-15) สรุปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับบทบาทการให้ข้อมูล (Informing) ไว้ว่า เป็นการบอกให้ทราบถึงข้อมูลและผลการตัดสินใจที่จำเป็นการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา จัดหาเอกสารทางวิชาการที่จำเป็นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีในการปฏิบัติการ และวิธีการที่จะเพิ่มคุณภาพพจน์หรือชื่อเสียงที่ดีขององค์กร

การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จะมีทั้งส่วนที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ

เอง และชุมชนดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ในส่วนที่ชุมชนดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอก อาสาพัฒนาชุมชนซึ่งกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำทางความคิด และได้รับความไว้วางใจจากผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ให้เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการดำเนินกิจกรรม โดยหลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนได้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกแล้ว จะนำรายละเอียดและแนวทางการดำเนินกิจกรรมมาบอกต่อหรือส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร นั่นคือ ประชาชนในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมามากที่สุด โดยปฏิกิริยาตอบสนองนั้นอาสาพัฒนาชุมชนในฐานะผู้นำชุมชนและเป็นผู้ส่งข่าวสารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ประชาชนคนอื่น ๆ ปฏิบัติตาม เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ การร่วมกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยในหมู่บ้าน/ตำบลอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน เป็นต้น ช่องทางการสื่อสารระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับประชาชนในพื้นที่ มีดังนี้

1.1.1 การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน บ้านคลองบอน เป็นหมู่บ้านที่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 99 ของประชาชนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทุกวันศุกร์จะมีประชาชนในหมู่บ้านมาทำพิธีละหมาด และเรียนศาสนาที่มีสัจยิดประจำหมู่บ้าน โดยมีโต๊ะอิหม่ามมาสอน และหลังจากเสร็จสิ้นการสอนก็จะมีการประชุมกันต่อในแผนการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งที่ผ่านมาผู้นำชุมชน รวมถึงอาสาพัฒนาชุมชนได้พยายามเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยในหมู่บ้านมาโดยตลอด โดยทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยความรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ ได้รับการคุ้มครอง และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน และมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยม และมีวิถีประชาธิปไตย

อาสาพัฒนาชุมชนจะแจ้งข้อมูลข่าวสารหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนศาสนา ตามแนวคิดของนายยู โสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ทุกๆ วันศุกร์ของบ้านคลองบอนหมู่ที่ 4 จะการสอนเรื่องศาสนาโดยมีโต๊ะอิหม่ามจากบ้านช่องหลาด หมู่ที่ 2 มาสอน หลังจากสอนเสร็จ ใครมีอะไรก็เข้าประชุมตอนนั้นเลย” (สัมภาษณ์นายยู โสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “วันศุกร์เช้าจะเป็นวันที่คนบ้านคลองบอน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 99 ของประชาชนทั้งหมดในหมู่บ้าน จะมีการเรียน

การสอนศาสนา เรื่องของการปฏิบัติตัวต่าง ๆ เรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม วัฒนธรรม เมื่อเรียนเสร็จก็จะมีการแจ้งข่าวสารผ่านที่ประชุม รวมถึงข่าวสารของเทศบาลเองด้วย” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

ในเวทีวันศุกร์เช้าจะมีการสอดแทรกความรู้ทางประชาธิปไตยในรูปแบบเวทีประชาธิปไตย จากคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อมีเรื่องที่ได้รับการประสานงานมาจากภายนอก ในเวทีของวันศุกร์เช้าหลังการเรียนศาสนาเสร็จ เราจะสอดแทรกความรู้ในเรื่องของประชาธิปไตยหรือเรื่องอื่น ๆ แล้วแต่สถานการณ์ เน้นบทบาทของชาวบ้านในชุมชนในลักษณะเวทีประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

หลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนผ่านการอบรมจะนำความรู้ที่ได้รับมาแจ้งให้ประชาชนรับทราบและเกิดความรู้ความเข้าใจในที่ประชุมวันศุกร์ของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อุตสาหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผมจะได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้ไปอบรมเรื่องประชาธิปไตย หลังจากนั้นจะมาถ่ายทอดให้ประชาชนทราบ โดยใช้เวทีของการประชุมในวันศุกร์เช้า หลังเลิกเรียนศาสนาโดยรวมแล้ว ประมาณร้อยละ 70-80 ของประชาชนทั้งหมดในหมู่บ้านจะไปที่นั่น” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อุตสาหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.1.2 การแจ้งผ่านสภากาแฟ จากสภาพพื้นที่ของอำเภอเกาะยาว มีสภาพเป็นเกาะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง ในช่วงเช้านั้นจะไปทำงาน ชาวบ้านจะมารวมตัวกันเพื่อดื่มกาแฟ พบปะ พูดคุย ที่ร้านกาแฟประจำหมู่บ้านหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “สภากาแฟ” ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน มีการรวมตัวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน

ทุกเช้าก่อนที่แต่ละคนจะออกไปทำงานหรือประกอบอาชีพ ประชาชนในหมู่บ้านจะมาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ร้านกาแฟประจำหมู่บ้าน จากคำให้สัมภาษณ์ของนายคุณิทธิ์ ทองเกิดผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “มีการพูดคุยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ และจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาธิปไตยในหมู่บ้าน ในวงสภากาแฟที่ร้านกาแฟประจำหมู่บ้าน ในช่วงเช้านั้นที่แต่ละคนจะออกไปทำงานหรือประกอบอาชีพ” ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ที่บ้านเป็นร้านขายกาแฟ จะมีชาวบ้านมานั่งดื่มกาแฟ พบปะ พูดคุยกันประจำ และในขณะที่ดื่มกาแฟจะมี

การพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

ประเด็นที่ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือตกลงกันไม่ได้จะมาพูดคุยกันต่อที่สภากาแฟ ตามแนวคิดของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “มีการพูดคุยกันที่ร้าน กาแฟประจำหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า สภากาแฟ ทั้ง 4 ร้าน เกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ ที่มีการจัด กิจกรรมรงค์เผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตย และเมื่อมีประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน จะมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แสดงความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อู่สำห้การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ทุกเช้าก่อน ไปทำสวน จะมานั่งพูดคุยกันที่ร้านกาแฟประจำ หมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่หลังไม่เข้าใจจากเวทีการประชุม” (สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ อู่สำห้การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.1.3 การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน อาสาพัฒนาชุมชนเป็นผู้นำ ข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน ช่องทางการสื่อสารระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับประชาชนในพื้นที่อีกช่องทางหนึ่ง คือ การนำข่าวสารไปเผยแพร่สู่ประชาชนในวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน กล่าวคือ ทุกวันที่ 2 ของเดือนจะแจ้งข่าวสารผ่านกลุ่มออมทรัพย์วิถีชีวิตอิสลามบ้านคลองบอน ทุกวันที่ 15 ของเดือนจะแจ้งข่าวสารผ่านกลุ่มประมงพื้นบ้าน และทุกวันที่ 25 ของเดือนจะแจ้งข่าวสารผ่านกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มสตรี

อาสาพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกองทุนจะนำข่าวสารมาแจ้ง ด้วยตนเอง ในวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “นอกจากจะมีการแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน ที่มีสยิดแล้ว ยังมีการแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยทุกวันที่ 2 ของเดือนแจ้งผ่าน กลุ่มออมทรัพย์วิถีชีวิตอิสลามบ้านคลองบอน ทุกวันที่ 15 ของเดือนแจ้งผ่านกลุ่มประมงพื้นบ้าน และทุกวันที่ 25 ของเดือนแจ้งผ่านกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มสตรี โดยอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งใน คณะกรรมการกองทุนจะนำข่าวสารมาแจ้งด้วยตนเอง” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาว อรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน “นอกจากจะมีพูดคุยกันที่ร้านกาแฟประจำ หมู่บ้านแล้ว ยังมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ ทุกวันที่ 2 15 และ 25 ของเดือนอีกด้วย” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ในวันทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตวิถีชีวิตอิสลามบ้านคลองบอนสมาชิก ของกลุ่มทุกครัวเรือนจะได้รับข้อมูลข่าวสาร จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร

ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในวันที่ 2 ของเดือน ซึ่งเป็นวันทำการของกลุ่มออมทรัพย์ วิถีชีวิตอิสลามบ้านคลองบอน นอกจากจะมีการรับฝากเงินสัจจะแล้ว จะแจ้งข่าวสารให้ประชาชน รับทราบอีกด้วย ซึ่งสมาชิกของกลุ่มทุกครัวเรือนจะได้รับทราบข่าวสารจาก อช. ในวันดังกล่าว” (สัมภาษณ์ นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

1.1.4 การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน ประชาชนบ้านคลองบอนจะมีการปรึกษาหารือ และร่วมถกแถลงอภิปรายข้อปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ในรูปแบบของเวทีชาวบ้าน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) สำหรับชุมชน เพื่อโน้มน้าวพลเมืองคนอื่น และกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์และความเห็นแตกต่างกันด้วยข้อมูลและเหตุผล อันจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกที่เห็นพ้องต้องกัน หรือฉันทามติในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชุมชน ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ ของชุมชน

เมื่อมีเรื่องสำคัญหรือเร่งด่วนที่ต้องการความคิดเห็นจากประชาชน จะมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อร่วมถกแถลงอภิปรายข้อปัญหาต่าง ๆ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “กรณีของบริษัทอินเตอร์คอน จำกัด มาทำโครงการก่อสร้างสะพาน ผมได้นำเรื่องนี้เข้าประชุมโดยใช้เวทีชาวบ้าน โดยร่วมปรึกษาหารือกับประชาชนในหมู่บ้าน และอธิบายว่า นโยบายหมู่บ้านของเรา ไม่ให้ผู้ประกอบการก่อสร้างสะพานลงไปในทะเล เพราะเป็นการลวงล้าล้ำน้ำ ตอนนีบริษัทยังไม่ทำอะไร แต่เขาได้โทรแจ้งกับผู้ใหญ่บ้านแล้วว่า คณะกรรมการจังหวัดผ่านหมดแล้ว ยังเหลือเฉพาะในส่วนของเวทีชาวบ้าน เรื่องแบบนี้ชาวบ้านอย่าอยู่เฉย ๆ เพราะว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต เราต้องมีการเตรียมตัวกันก่อน หากไม่มีการเตรียมตัวที่ดี หากวันนั้นมาถึงเราจะพุดอะไรไม่ออก ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องของเรา ผลประโยชน์จะดีหรือจะเสียเกิดกับพวกเรานั้น” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

เวทีชาวบ้านเป็นเวทีที่ชาวบ้านบ้านคลองบอนจะใช้ในการปรึกษาหารือ และแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ทางออกของปัญหาร่วมกัน ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อมีเรื่องที่ต้องแสวงหาทางออกร่วมกัน ผมและผู้นำคนอื่น ๆ จะใช้เวทีชาวบ้าน ในการปรึกษาหารือ และแสดงความคิดเห็น เช่น กรณีที่นายทุนเข้ามาทำธุรกิจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในหมู่บ้าน อันส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ “ผมได้ถูกเชิญให้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านของคลองบอนอยู่บ่อยครั้ง โดยจะคอยเป็นปรึกษาให้แก่ชาวบ้าน เพื่อให้ทางออกของปัญหาร่วมกัน เวทีชาวบ้านของบ้านคลองบอนเป็นเวทีของการ

แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทุกคนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับกับเสียงข้างมาก เสียงข้างมากว่าอย่างไร ก็ดำเนินการไปตามนั้น” (สัมภาษณ์นายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

1.1.5 การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน บ้านคลองบอนมีพื้นที่ประมาณ 4,470 ไร่ มีครัวเรือนจำนวน 128 ครัวเรือน และมีประชากรจำนวน 503 คน จากขนาดพื้นที่และขนาดประชากรข้างต้นที่ไม่ใหญ่มากนัก ผู้คนในพื้นที่จึงรู้จักกันหมด การสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ คือ การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปากต่อปาก เป็นการบอกต่อข่าวสารจากผู้ส่งข่าวสารคนหนึ่งไปสู่ผู้รับข่าวสารอีกคนหนึ่ง และเป็นวัฏจักรแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนทุกคนเกิดการรับรู้ในสิ่งเดียวกัน ทำให้ประชาชนทุกคนได้รับทราบถึงการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ นำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย

การสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การกระจายข่าวสารให้ประชาชนรับรู้ผ่านการปฏิบัติหน้าที่โต๊ะอิหม่ามที่ลงพื้นที่ไปเยี่ยมประชาชนอยู่เป็นประจำ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายอุเส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน “ในฐานะที่เป็นโต๊ะอิหม่ามของหมู่บ้าน จะลงพื้นที่ออกไปเยี่ยมชาวบ้านบ่อยครั้ง โดยจะนำข้อมูลข่าวสารที่รับจาก อช. ไปแจ้งชาวบ้านด้วย ซึ่งที่สังเกตเห็นคนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายโดยส่วนใหญ่ต้องออกไปทำมาหากิน” (สัมภาษณ์นายอุเส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ด้วยสภาพพื้นที่ของบ้านคลองบอนที่ไม่ใหญ่มาก ส่งผลให้การกระจายข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ โดยการพูดคุยแบบปากต่อปากเป็นไปโดยสะดวก ตามแนวคิดของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เนื่องจากคลองบอนเป็นหมู่บ้านที่ไม่ใหญ่มาก มีครัวเรือน 128 ครัวเรือน ประชากร 503 คน ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม วิธีการสื่อสารนอกจากไลน์และเฟซบุ๊กแล้ว สำหรับผู้ไม่เล่นไลน์ เฟซบุ๊ก อช. จะใช้วิธีพูดคุยแบบปากต่อปาก” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

วิธีการสื่อสารแบบบอกกล่าวต่อ ๆ กัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปากต่อปาก ได้ผลดี ประชาชนจะได้รับทราบถึงข้อมูลที่ชัดเจนและครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน “หลังจากที่ได้รับข่าวสารจาก อช. ดิฉันจะเดินไปบอกกับหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ใกล้เคียง และหัวหน้าครัวเรือนนั้นก็จะพูดคุยและบอกต่อ ๆ กัน วิธีนี้ได้ผลดี เพราะทำให้ชาวบ้านเห็นหน้าและสามารถสอบถามรายละเอียดได้” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.1.6 การปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ด้วยบ้านคลองบอนมีบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสารอยู่ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน หลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนได้ประสานกับผู้นำ กลุ่มองค์กร และเครือข่ายแล้ว ช่องทางการสื่อสารหนึ่งที่อาสาพัฒนาชุมชนใช้ คือ การปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนที่ไม่เล่นไลน์ เฟซบุ๊ก และสื่อโซเชียลต่าง ๆ

ช่องทางการสื่อสารที่สำคัญรูปแบบหนึ่งที่เข้าถึงได้ง่าย นั่นคือ การปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน เหมาะเป็นอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่ไม่เล่นไลน์ เฟซบุ๊ก และสื่อโซเชียลต่าง ๆ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “มีการให้ อช. นำหนังสือราชการหรือปฏิทินกำหนดการไปปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่ไม่เล่นไลน์ เฟซบุ๊ก ได้รับทราบถึงข้อมูลข่าวสาร” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

หลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้นำข่าวสารไปเผยแพร่ก็จะนำมาปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ตามแนวคิดของนางสาววลัยพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “โดยส่วนตัวได้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน จึงได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้นำข่าวสารต่าง ๆ มาประชาสัมพันธ์และปรึกษาหารือกับชาวบ้านผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน รวมถึงการนำหนังสือมาปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ปฏิทินกำหนดการในการจัดเวทีประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ได้ถูกไปปิดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “เมื่อมีข่าวสารที่ต้องการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) จะประสานงานกับ ผู้นำ อช. ในพื้นที่ ให้นำหนังสือเวียนไปแจ้งให้หัวหน้าครัวเรือนทราบ พร้อมให้นำปฏิทินกำหนดการในการจัดเวทีประชาคมไปปิดประกาศไว้ ณ บอร์ดประชาสัมพันธ์ของศาลาอเนกประสงค์ในแต่ละหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

1.1.7 การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ช่องทางหนึ่งที่อาสาพัฒนาชุมชนได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ไปเผยแพร่ไปสู่ประชาชน คือ การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ซึ่งได้ยินทั่วทั้งหมู่บ้าน สามารถใช้เป็นสื่อในการกระจายข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบได้เป็นอย่างดี

ตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “จะมีการใช้ หอกระจายข่าวหมู่บ้านในกระจายข่าว ซึ่งตนเองจะได้ยินอยู่เป็นประจำ” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

ข้อห้ามสำคัญของการใช้มัสยิด คือ ห้ามกระจายข่าวเกี่ยวกับการเมืองที่มีมัสยิด จาก คำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผมได้ใช้ ประโยชน์จากเครื่องขยายเสียงของมัสยิดผ่านหอกระจายหมู่บ้าน โดยหากเป็นข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจะไม่พูดในมัสยิด เนื่องจากเป็นข้อห้าม แต่ผมจะนำไมโครโฟนมาพูดนอกมัสยิด โดยใช้ เครื่องขยายเสียงของมัสยิด ซึ่งจะได้ยินกันทั่วทั้งหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านเป็นช่องทางหนึ่งที่อาสาพัฒนา ชุมชนเลือกใช้ และสามารถกระจายข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบได้เป็นอย่างดี ซึ่ง สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวลลิตพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน นอกจากจะมีการปิดประกาศไว้ที่บอร์ดหมู่บ้านแล้ว ยังเคยแจ้งผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอีก ด้วย ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อในการกระจายข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบได้เป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์นางสาวลลิตพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนา ชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

1.1.8 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากการทำบ้านคลองบอนมีการสร้างกลุ่ม ไลน์หมู่บ้าน เฟซบุ๊กหมู่บ้าน โดยให้คนในหมู่บ้านเข้าร่วมกลุ่มและเข้าร่วมเป็นสมาชิก รวมถึงอาสาพัฒนา ชุมชนในพื้นที่ เป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในทุกด้านของหมู่บ้าน รวมถึงการดำเนินการ เผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน และเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จทุกครั้ง อาสาพัฒนาชุมชนจะลงข่าวผ่านเฟซบุ๊ก หมู่บ้านโดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ เป็นการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปให้รับทราบ รวมถึงเป็นช่องทาง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำ กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่หรือประชาชนทั่วไป ที่ต้องการติดต่อหรือสอบถามเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น จากคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊กของหมู่บ้าน ทั้ง ก่อนและหลังการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย แก่ประชาชนในพื้นที่” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน)

อาสาพัฒนาชุมชนได้ใช้ช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบ รวมถึงการใช้ช่องทางการ สื่อสารผ่านโทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก ตามแนวคิดของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่

บ้านคลองบอน กล่าวว่า“มีการใช้ช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบ รวมถึงการใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านโทรศัพท์ “ไลน์ เฟซบุ๊ก” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “มีการใช้เฟซบุ๊กให้เกิดประโยชน์ โดยการแชร์โพสต์ของบ้านคลองบอนเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

บ้านคลองบอนจะมีกลุ่มไลน์ของหมู่บ้านและอาสาพัฒนาชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในการกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางนี้อย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในหมู่บ้านจะมีกลุ่มไลน์ของหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าจะมีสมาชิกไม่ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนในพื้นที่ แต่ตอนนี้มีสมาชิกอยู่ในกลุ่มไลน์ของหมู่บ้าน จำนวน 97 คน ประมาณการว่าประมาณ 70 ครัวเรือน และเมื่อมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยและเรื่องที่ได้รับการประสานงานมาจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กศน. สสส. กกต. ศส.ปชต. ศส.ปชอ. ก็จะนำมาเผยแพร่ผ่านกลุ่มไลน์นี้เสมอ” (สัมภาษณ์อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เทคโนโลยีในปัจจุบันสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วมาก เพียงไม่ถึงนาทีก็ทราบเรื่องกันหมดแล้ว โดยช่องทางการสื่อสารของ อช. ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน ที่พบเห็นก็คือ ไลน์กลุ่มหมู่บ้าน ไลน์กลุ่ม อช.” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “หากมีเรื่องเร่งด่วน ดิฉันแจ้งข่าวสารผ่านไลน์ของ อช. และ อช. จะแจ้งข่าวสารนั้นทางไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน เฟซบุ๊กหมู่บ้าน เพื่อแจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจุบันวิธีการสื่อสารแบบนี้สะดวกและรวดเร็วมาก” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน อันเป็นกลไกของการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน โดยส่วนใหญ่อาสาพัฒนาชุมชนมีการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

ผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภาทนาย การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีกด้วย เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน และอาสาพัฒนาชุมชนจะมีการชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้น อันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ ที่ถูกต้อง ราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และอาจกล่าวได้ว่า หากมีการประสานงานที่ดี ย่อมนำไปสู่การสื่อสารหรือข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ดีเช่นกัน

อาสาพัฒนาชุมชน เป็นกระบอกเสียงสำคัญและเป็นผู้นำทางด้านการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนรับทราบผ่านการใช้สื่อต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยมีมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการรับรู้ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในทางบวก ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่อาสาพัฒนาชุมชนได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ จะเป็นการบอกให้ทราบถึงกำหนดการ ขั้นตอน และความสำคัญการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งการสื่อสารและให้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว มีหัวใจสำคัญ คือ ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน อันเป็นกลไกหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาทำให้ชุมชนเจริญเติบโตอย่างมั่นคง โดยการเปลี่ยนแปลงเป็นผลจากการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนที่ถูกพอกพูนด้วยค่านิยมของชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ อันนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาประชาธิปไตยของชุมชน

1.3 บทบาทด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนแล้วพบว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จะต้องให้ผู้นำชุมชน องค์กร และกลุ่มประชาชนที่เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของคนในชุมชนเข้ามาเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยวิถีทางประชาธิปไตย นั่นหมายถึง อาสาพัฒนาชุมชน โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารการเลือกตั้งทุกระดับให้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย และมีผู้มาใช้สิทธิ

เลือกตั้งสูงขึ้น นอกจากนี้ควรมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนในระดับ ตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารทางประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แก่ผู้นำชุมชนเพื่อขยายผลสู่ประชาชนต่อไป

อาสาพัฒนาชุมชน มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนในทุก ๆ เรื่องรวมถึงเรื่อง การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชุกส์ (อ้างใน อุบัยดิลละห์ มะยะนู, 2556, น. 13-15) สรุปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับบทบาทในการสร้างแรงจูงใจ (Motivating) ไว้ว่า เป็นการใช้เทคนิคในการมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ค่านิยม อันทำให้คนที่ตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานและยอมรับในวัตถุประสงค์ของงาน ชักจูงให้บุคคลต่าง ๆ ให้การสนับสนุนร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมทั้งการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

หลังจากที่ได้มีการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ และนำข้อมูลข่าวสารมาเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบผ่านช่องทางหรือสื่อต่าง ๆ แล้ว กระบวนการหนึ่งของการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ก็คือ การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ด้วยหลักการที่ว่า ประชาธิปไตยไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของพลเมืองทุกคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยกลวิธีในการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน มีดังนี้

1.3.1 การเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน อาสาพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ต้องแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับการเป็นอาสาพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะที่ทำให้ผู้ตามเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่างได้ ตามแนวคิดของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “การทำงานที่ผ่านมาของ อช. กลุ่มนี้ ผมมีความภูมิใจเป็นอย่างมาก เพราะ อช. กลุ่มนี้ปฏิบัติตนเป็นอย่างดีในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเป็นแบบอย่างที่ดีในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนทั้งในระดับหมู่บ้านและ

ระดับตำบล จนได้รับรางวัลผลงานดีเด่นมากมาย” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ , 29 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนเป็นบุคคลสาธารณะจะต้องปฏิบัติตนในการเป็นแบบอย่างที่ดี จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผมเป็นคนหนึ่งที่ผู้นำ เป็นบุคคลสาธารณะ จะต้องพยายามทำตัวอย่างให้คนอื่นเห็น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่อง ประชาธิปไตยทั้งในหมู่บ้านและตำบลอย่างสม่ำเสมอ” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การเป็นแบบอย่างที่ดีของอาสาพัฒนาชุมชนปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมจากการได้รับรางวัลดีเด่นประเภทต่าง ๆ ตามแนวคิดของนายชูโตบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน “ในการเวทีประชุม อช. จะบอกเล่าถึงความสำเร็จให้ฟัง และนำเอาโล่รางวัลความสำเร็จของหมู่บ้านมาให้ดู ทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นจากคนในชุมชนให้ความสำคัญกับ อช. และยึดเป็นแบบอย่างในการทำงาน” (สัมภาษณ์นายชูโตบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนต้องปฏิบัติตนให้เป็นนักประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “อช. ต้องทำตัวให้เป็นนักประชาธิปไตย และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนให้ยึดถือปฏิบัติตาม เช่น การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ การเข้าร่วมในเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอ” (สัมภาษณ์นายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

1.3.2 การใช้หลักระเบิดจากข้างใน เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน โดยมีหลักการอยู่ว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก ตามแนวคิดของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ในการกระตุ้นประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย จะต้องให้ประชาชนพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาเสียก่อน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการระเบิดจากข้างใน” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

การเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน ความพร้อมของชาวบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญลำดับต้น ๆ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสุข อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงใจ ผมได้นำอ้อมนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชการที่ 9 มาปรับใช้ คือ ระเบิดจากข้างใน โดยการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยหรือทุกเรื่องในชุมชน

ความพร้อมของชาวบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญลำดับแรก” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.3.3 การเคาะประตูบ้าน หลังจากให้ข้อมูลข่าวสารไปแล้ว แต่ไม่ได้ผลตอบรับที่น่าพอใจ อาสาพัฒนาชุมชนจะใช้วิธีเข้าไปพบโดยตรงถึงบ้านหรือสถานที่ทำงาน เพื่อรับฟังปัญหาโดยตรงจากประชาชน หรือเรียกว่า การเคาะประตูบ้าน เป็นการสร้างภาพลักษณ์และแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถเข้าถึง และรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง ตามแนวคิดของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ครั้งแรกจะไม่ค่อยมีใครร่วม ต่อให้ทำอะไรก็ไม่ค่อยมีใครมาร่วม จะต้องกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ โดยการเข้าไปหาถึงบ้านหรือสถานที่ทำงาน หรือที่เรียกว่า เคาะประตูบ้าน” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.3.4 การลงพื้นที่อย่างจริงจัง คนทุกคนไม่มีใครที่เหมือนกัน และเรื่องบางเรื่องก็ยากที่จะที่จะเข้าใจ อย่างเช่น การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน จึงต้องมีการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจโดยการลงพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อคนเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามาสนับสนุนการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตามแนวคิดของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “จะให้นักศึกษา กศน. ลงพื้นที่เพื่อรณรงค์เผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยร่วมกับ อช. และผู้นำในพื้นที่ทุกภาคการศึกษา เช่น กิจกรรมรณรงค์หมู่บ้านไม่ขายเสียง กิจกรรมรณรงค์ให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

การสอดแทรกให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องผ่านเวทีต่าง ๆ ที่อาสาพัฒนาชุมชนได้รับเชิญเป็นวิทยากร จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยมผู้นำอาสาพัฒนาตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “โดยส่วนตัวจะเชิญให้ไปเป็นวิทยากรอยู่บ่อยครั้ง และทุกครั้งจะนำความรู้ทางประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ไปสอดแทรกให้ประชาชนรับทราบ โดยตลอด” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนได้มีการลงพื้นที่อย่างจริงจัง เข้าถึงทุกพื้นที่ ทุกตรอกซอยในทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบล

เกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ ์ให้ประชาชนเข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ จะกระตุ้นให้คนเข้าร่วมโดยมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มโรงเรียน และกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละกลุ่มลงพื้นที่อย่างจริงจัง เข้าถึง ทุกตรอกทุกซอย” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรักรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองบอน กล่าวว่า “โครงการคืนขวดสู่งของ IUCN ที่ร่วมกับมูลนิธิ โคคา-โคล่า ประเทศไทย อช. เป็นแกนนำหลักในการพัฒนาเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารจัดการขยะของชุมชน โดย อช. ได้ลงพื้นที่ อย่างจริงจังในการประสานขอความร่วมมือกับทุกองค์กร ทุกเครือข่าย และทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ให้เข้า มามีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ซึ่งได้ผลการตอบรับที่น่าพึงพอใจ” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนใน พื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.3.5 การกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรม รณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เด็กนักเรียน ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยหากนำเด็กนักเรียนมาเข้าร่วมได้ ก็จะส่งผลต่อการเข้ามามี ส่วนร่วมของผู้ปกครองด้วยเช่นกัน ตามแนวคิดของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ จะกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน และเด็กนักเรียน จะนำไปบอกต่อกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในด้านการกระตุ้นเพื่อในคนเข้ามาส่วนร่วมใน การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก คือ เด็กนักเรียน และเด็กจะไปสื่อสารต่อกับ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองเมื่อเห็นว่าเป็นเด็กก็จะให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในที่สุด” (สัมภาษณ์นาย เจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

1.3.6 การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคีหรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ชุมชนบ้านคลองบอนมีการรวมตัว เกื้อกูลกันในชุมชนและมีความไว้เนื้อเชื่อใจกันในระดับที่สูง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนนั้นสามารถปรับตัวและรวมพลังแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และ นำมาซึ่งความสุขในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการรักษาความยั่งยืนดังกล่าว คือ การจัดกิจกรรมที่เน้น ความสามัคคีหรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนางสาว วลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านกระตุ้นเรื่องประชาธิปไตยจะมีการถ่ายทอดและปลูกฝัง ผ่านการจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคี หรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม เช่น การแข่งขันกีฬาทุกเพศทุกวัยเพื่อสร้างความสามัคคี การทำ

กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดคูโบว์ตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยผ่านกลไก คณะกรรมการหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในช่วงเทศกาลฮารีรายอ คนใน หมู่บ้านและคนที่ไปทำงานต่างพื้นที่จะกลับมาละหมาดร่วมกัน ทำบุญร่วมกัน โดย อช. จะเป็นแกนนำคน สำคัญในการจัดกิจกรรมนี้” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.3.7 การอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญ เมื่อมีการดำเนินการกิจกรรมการเผยแพร่ ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนใน พื้นที่บ้านคลองบอน อช. ต้องทำความเข้าใจและมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงจะสามารถ นำความรู้เหล่านั้นไปอธิบายให้ประชาชนมองเห็นถึงความสำคัญได้ ตามแนวคิดนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า ความชัดเจนของข้อมูลเป็นที่สำคัญ อช. ต้องทำความเข้าใจ เป็นอย่างดี เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ยากสำหรับชาวบ้าน การจะกระตุ้นให้ชาวบ้านให้ความสนใจ หรือเข้าร่วม ต้องสามารถอธิบายความสำคัญของเรื่องนั้นได้” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอุ๋เส็น บุญสุพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการกระตุ้น กรณีบริษัท อินเทอร์เน็ต จจำกัด ที่ต้องการก่อสร้างสะพานในหมู่บ้าน ต้องอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญว่า เหตุใดเราจึงต้อง ร่วมมือกัน และหากมีการก่อสร้างจริง ๆ จะก่อให้เกิดผลดีและผลเสียต่อชุมชนอย่างไรบ้าง” (สัมภาษณ์นายอุ๋เส็น บุญสุพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนใน ด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ โดยภาพรวมอาสาพัฒนาชุมชนจะผู้กระตุ้นให้ประชาชนรู้สภาพ ปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จัก ช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนในทุกๆ เรื่องรวมถึงเรื่อง การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดย กลวิธีในการกระตุ้นหรือสร้างแรงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้หลักระเบิดจากข้างใน การเคาะประตูบ้าน การลงพื้นที่อย่างจริงจัง การกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคีหรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รวมถึงการอธิบายให้เห็นถึง ความสำคัญ โดยพื้นฐานที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ เผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่

ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนเป็นอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และการเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี จะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ส่งผลการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในทุก ๆ เรื่องทำได้ง่ายขึ้น

1.4 บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย

การจะทำให้การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมในระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งเป็นการทำให้มีการติดต่อ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และเกิดการร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ อีกทั้งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 กำหนดให้อาสาพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่เวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล หรือทางราชการมอบหมาย เนื่องจากอาสาพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความไว้วางใจ และเป็นผู้ที่ทราบปัญหาความต้องการของชุมชนนั้น ๆ เป็นอย่างดี ฉะนั้น จากการที่ปฏิบัติงานและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่หลากหลาย ส่งผลดีต่ออาสาพัฒนาชุมชนในการสร้างเครือข่ายในระดับต่าง ๆ นำไปสู่การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุคส์ (อ้างใน อุทัยดิลละห์ มะยะนุ, 2556, น. 13-15) สรุปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับบทบาทในบทบาทการสร้างเครือข่าย (Networking) ไว้ว่า เป็นการพยายามเข้าสังคม เพื่อจะได้พบปะกับบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล และพยายามรักษามิตรภาพนั้นไว้อย่างต่อเนื่อง โดยการไปเยี่ยมเยียน พุดคุยทางโทรศัพท์ ให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือในสิ่งที่เขาต้องการ เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ และกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ

ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กิจกรรมประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ กิจกรรมที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง กิจกรรมชุมชนดำเนินการร่วมกับเครือข่าย และกิจกรรมที่เครือข่ายเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะมีบทบาทและหน้าที่ในการประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมาเข้าร่วมกิจกรรม การทำงานจะเป็นไปในลักษณะเกื้อหนุนพึ่งพากัน เพื่อให้การสร้างเครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ส่งผลให้สมาชิกมี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ โดยเครือข่ายที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สนง.กกต.) ประจำจังหวัดพังงา ปกครองอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว สาธารณสุขอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับอำเภอ (ศส.ปชอ.) อำเภอเกาะยาว กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ (CBT) ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล(ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ โรงพยาบาลเกาะยาวชัยพัฒนา องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย เทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ เทศบาลตำบลพรุใน โรงเรียนบ้านคลองเหียบ โรงเรียนบ้านย่าหมี โรงเรียนบ้านช่องหลาด โรงเรียนบ้านคลองบอน มัสยิดบ้านคลองเหียบ มัสยิดบ้านช่องหลาด มัสยิดนุรุลอิห์ซาน มัสยิดดารุสลาม องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) รวมถึงภาคองค์กรประชาชน

1.4.1 การประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายระดับ

จังหวัด ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สนง.กกต.) ประจำจังหวัดพังงา คือ เครือข่ายระดับจังหวัดที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากอาสาพัฒนาชุมชนเป็นหนึ่งในกรรมการของ ศส.ปชต. ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและสนับสนุนการทำงานของ สนง.กกต. ในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ให้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ตามแนวคิดของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เมื่อ สนง.กกต. ประจำจังหวัดพังงา แจกการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน เช่น การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตย โดย กศน. จะแจ้งผ่าน ศส.ปชต. ซึ่งมี อช. เป็นหนึ่งในคณะกรรมการให้ช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของ สนง.กกต. ตั้งแต่ขั้นตอนการประสานและแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้ประสานงานให้ประชาชนเข้ารับการอบรมเมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ศส.ปชต. ตำบลเกาะยาวใหญ่ ซึ่งผมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการจะร่วมกับ สนง.กกต. ประจำจังหวัดพังงา เพื่อทำโครงการเสริมสร้าง

ประชาธิปไตยแก่ชุมชนอยู่บ่อยครั้ง เช่น การอบรมพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โดยผมจะเป็นคนประสานให้ชาวบ้านเข้ารับการอบรม” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

1.4.2 การประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายระดับอำเภอ

ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กรณีเป็นกิจกรรมที่เครือข่ายระดับอำเภอเป็นผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะได้รับมอบหมายจากเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในระดับอำเภอ ให้ประสานงานความร่วมมือกับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมในทางกลับกันกรณีเป็นกิจกรรมที่ชุมชนผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะประสานขอความร่วมมือให้เครือข่ายในระดับอำเภอมาถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ผลจากการที่อาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนในพื้นที่ รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ทำให้การประสานขอความร่วมมือที่ผ่านกลไกการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชน ได้ผลตอบรับที่น่าพึงพอใจ เครือข่ายระดับอำเภอที่สำคัญ เช่น ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว มีบทบาทที่สำคัญในการเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน กล่าวคือ นำความรู้ทางประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องนโยบายของรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มาเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบโดยผ่านสื่อ หรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้ช่วยสำคัญในการประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสาร และกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด ในส่วนของพัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว มีบทบาทในด้านการพัฒนาคน โดยการอบรมบ่มนิสัยให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีค่านิยมประชาธิปไตย โดยการทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความพึงพอใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยความรู้สึกลึกเหมือนเป็นหน้าที่ และความเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนินการตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ ได้รับการคุ้มครอง และส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยม มีวิถีประชาธิปไตย และเป็นนักประชาธิปไตยที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนให้ยึดถือปฏิบัติตาม และในส่วนของปกครองอำเภอเกาะยาว มีบทบาทในด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยผ่านกลไกคณะกรรมการหมู่บ้าน โครงการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้ประสานกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรม ตามแนวคิดนายชูโตบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่

บ้านคลองบอน กล่าวว่า “จะมีประสานขอความร่วมมือจาก กศน. อำเภอเกาะยาวเป็นส่วนใหญ่ โดย อช.จะเป็นคนประสานขอความร่วมมือกับเครือข่ายระดับอำเภอ เพื่อมาให้ความรู้ทางประชาธิปไตย แก่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็ความรู้เรื่องนโยบายของรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ การใช้สิทธิออกเสียง เลือกลง การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และในบางครั้งก็มีประสานงานจากอำเภออื่น ๆ ในเขตพื้นที่ จังหวัดพังงาและจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย” (สัมภาษณ์นายอุโสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การสร้างเครือข่ายระดับอำเภอ ได้ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน ระดับอำเภอ ให้เข้ามาให้ความรู้ทางประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ เป็นอย่างดี จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาว ใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการสร้างเครือข่ายระดับอำเภอ ได้ ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานระดับอำเภอ เช่น ปกครองอำเภอ กศน. พช. ให้เข้ามาให้ ความรู้ทางประชาธิปไตย การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการสนับสนุนการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนา ชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การประสานงาน พุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการทำงานในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยร่วมกัน ตามแนวคิดของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “บทบาทในด้านการสร้างเครือข่ายในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชน ในเครือข่ายระดับอำเภอ จะเป็นการประสานเพื่อพุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางในการทำงานในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยร่วมกัน” (สัมภาษณ์ นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

การจัดกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยต่าง ๆ จะมีเครือข่ายระดับอำเภอเข้า มาให้ความรู้แก่ประชาชน ตามแนวคิดของนางรัตนา เพชรรัถย์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาว ใหญ่ กล่าวว่า “ในการสร้างเครือข่าย เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของหมู่บ้าน จะมีเครือข่าย ระดับอำเภอที่เข้าร่วมประชุมประชาคม เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว เข้ามาให้ความรู้แก่ ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ก่อนจะมีการเสนอปัญหา ความต้องการของประชาชน” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัถย์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาว ใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อ กศน. จัดกิจกรรมณรงค์ให้คนออกไปออกเสียง ประชามติร่างรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2559 ได้ร่วมกับนักศึกษา กศน. ในอำเภอเดินณรงค์และ

เผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตยแก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

หลักการประชาธิปไตย คือ เคารพเสียงข้างมาก และรับฟังเสียงข้างน้อย อาสาพัฒนาชุมชนได้นำหลักการนี้ไปถ่ายทอดสู่ประชาชนผ่านการเป็นวิทยากร จากคำให้สัมภาษณ์ของ นายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผมเป็น อช. ที่มีความสนใจด้านการเกษตร และได้ทำงานกับเกษตรอำเภอเสียมเป็นส่วนใหญ่ และบ่อยครั้งที่ถูกเชิญให้เป็นวิทยากร ในกรณีที่มีการถกแถลงเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาต่าง ๆ ผมจะใช้หลักการประชาธิปไตยในการทำงาน คือ เคารพเสียงข้างมาก และรับฟังเสียงข้างน้อย” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

ในฐานะกรรมการของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลเกาะยาวใหญ่ และ กรรมการของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว อาสาพัฒนาชุมชน จะเป็นแกนนำสำคัญในการนำสื่อความรู้ประชาธิปไตยมาเผยแพร่สู่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้ สัมภาษณ์ของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “จาก การทำหน้าที่ของกรรมการ ศส.ปชต. และกรรมการการศึกษาของ กศน. อช. จะเป็นแกนนำสำคัญ ในการนำสื่อความรู้ประชาธิปไตยต่างๆ ไปเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ ทั้งใบปลิว แผ่นพับ วนิลิน อินโฟกราฟิก เนื่องจาก อช. รู้จักพื้นที่ดีกว่า กศน.” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

1.4.3 การประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายระดับตำบล

ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กรณีเป็นกิจกรรมที่ชุมชนผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะประสานขอความร่วมมือให้เครือข่ายในระดับตำบลมาถ่ายทอดความรู้และ สนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในทางกลับกันกรณีเป็นกิจกรรมที่เครือข่ายระดับตำบล เป็นผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะได้รับมอบหมายจากเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคองค์กรประชาชนในระดับตำบลให้ประสานกับประชาชน เนื่องจากอาสาพัฒนาชุมชนเป็น คนในพื้นที่ รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี เช่น ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) มี บทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการศึกษาแก่ ประชาชน รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมการตรวจสอบการเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การขยายและพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือการเลือกตั้ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเองของผู้อื่น และของชุมชนตามรัฐธรรมนูญด้วยวิถีทางระบอบประชาธิปไตย โดยอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอนได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) ศูนย์ประสานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) มีบทบาทในการบูรณาการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบล รวมถึงการประสานงาน และการสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตย โดยผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการศูนย์ประสานองค์การชุมชนระดับตำบล เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ มีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ การรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาศตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ และเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีฐานะเป็นสถาบันและเป็นองค์การทางสังคมที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการเตรียมเด็กและเยาวชน ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี ดำรงชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย โดยอาจปลูกฝังเนื้อหาและหลักการทางประชาธิปไตยให้แก่เด็กและเยาวชน เช่น การเลือกประธานนักเรียนอย่างโปร่งใส การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน การร้องเพลงชาติ การยืนตรงเคารพธงชาติ การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสม่ำเสมอ จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้รับการประสานส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของจากเครือข่ายระดับตำบลทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศอช.ต. ทุกหมู่บ้านในตำบลเกาะยาวใหญ่ให้ได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน ทั้งในด้านการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพราะความสำเร็จของโครงการไม่ได้ขึ้นอยู่กับหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง แต่ต้องเป็นความสำเร็จของตำบล” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนเป็นผู้ช่วยในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการทำงานของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ ตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน จะทำเพียงหมู่บ้านเดียวไม่ได้ แต่ต้องสร้างเครือข่ายในการทำงาน โดยเฉพาะเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ซึ่งมีงบประมาณจำนวนมาก จะต้องเข้ามาช่วยเรื่องนี้ และ อช. และผู้นำคนอื่น ๆ ต้องช่วยกันประสานส่งเสริม และสนับสนุนการทำงานของเทศบาลด้วย” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชน

ในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ “ผู้นำ อช. ตำบลเกาะยาวใหญ่ คือ เครือข่ายที่สำคัญ ของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ โดยได้ช่วยประสานงาน ช่วยเหลือ และสนับสนุนการทำงาน ของเทศบาลมาโดยตลอด ในทุกบทบาทและหน้าที่ของเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบ เรียบร้อยของประชาชน การรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ การกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

ในฐานะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่มีส่วนช่วยใน การเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยผ่านการสนับสนุนกระบวนการทางประชาธิปไตย โดยการส่งเสริม การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวคิดของนายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบล เกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในด้านการสร้างเครือข่าย ผมได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการศูนย์ประสาน องค์กรชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ มีบทบาทในการประสานงาน และการสนับสนุนกระบวนการ ทางประชาธิปไตย เช่น การพัฒนาค่านิยมประชาธิปไตย การร่วมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ประชาธิปไตยเมื่อมีโอกาสรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิธีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่ม OTOP และกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ” (สัมภาษณ์นายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

การสร้างเครือข่ายกับ โรงเรียนและมัสยิดในพื้นที่เพื่อประสานงานในกิจกรรม ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในภาพของตำบล จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการสร้างเครือข่าย อช. ทั้ง 4 คน ได้สร้างเครือข่ายกับ โรงเรียน 4 แห่ง และมัสยิด 4 แห่งของตำบลเกาะยาวใหญ่ เพื่อประสานงานในกิจกรรมส่วนร่วม ของตำบล เช่น กิจกรรมส่งเสริมการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เพราะ มีพื้นที่ของบ้านคลองบอน หมู่ที่ 4 เป็นศูนย์กลาง เนื่องจากเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การสร้างเครือข่ายระดับตำบลของอาสาพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนางสาววลัยพร ไถให้ยม กล่าวว่า “ในส่วนของ การสร้างเครือข่ายระดับตำบล เพื่อ การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เช่น กิจกรรมรณรงค์หมู่บ้านไม่ขายเสียง กิจกรรม แข่งขันกีฬา กิจกรรมปั่นจักรยานรอบเกาะ จะมีเครือข่ายระดับตำบล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุก หมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) มาร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง”

(สัมภาษณ์นางสาววัลย์พร ไถ่เหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่กล่าวว่า “ในการประชุมเครือข่ายระดับตำบล ไม่ว่าจะเป็นการประชุมของ ศอช.ต. ศส.ปชต. จะถูกเชิญให้เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอุ่เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อมีการจัดงานของมัสยิดในพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่ ทางโรงเรียนจะมีหนังสือเชิญให้ผู้นำ อช. เข้าร่วมประชุม เพื่อร่วมวางแผนงาน ร่วมปรึกษาหารือ และร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยทุกครั้ง” (สัมภาษณ์นายอุ่เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในด้านการสร้างข่าย มีการสร้างเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือ และสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งองค์กรหลักภาคประชาชนในการสร้างข่าย การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย แก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ก็คือ อาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนรู้จักชุมชนดีที่สุด อีกทั้งเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดี และมีความใกล้ชิดกับประชาชน จนเครือข่ายระดับต่าง ๆ ให้ความไว้วางใจในการเป็นตัวกลางในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายในระดับต่าง ๆ เครือข่ายระดับจังหวัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สนง.กกต.) ประจำจังหวัดพังงา เครือข่ายระดับอำเภอ เช่น ปกครองอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชน (พช.) อำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเกาะยาว สาธารณสุขอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับอำเภอ (ศส.ปชอ.) อำเภอเกาะยาว โรงพยาบาลเกาะยาวชัยพัฒน์ และเครือข่ายระดับตำบล เช่น เทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ เทศบาลตำบลพรุใน เทศบาลตำบลเกาะยาวน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย โรงเรียน 4 แห่งในตำบล มัสยิด 4 แห่งในตำบล กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับตำบล (ศส.ปชต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) โดยในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กรณีเป็นกิจกรรมที่ชุมชนผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะประสานขอความร่วมมือให้เครือข่ายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบล ให้มาถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในทางกลับกันกรณีเป็นกิจกรรมที่เครือข่ายในระดับ

ต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินการเอง อาสาพัฒนาชุมชนจะได้รับมอบหมายจากเครือข่ายระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคองค์กรประชาชนให้ประสานงานกับประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินงานตามกิจกรรม โดยการทำงานระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายในระดับต่าง ๆ จะนำไปในลักษณะที่เกื้อหนุน พึ่งพาซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเชิงแลกเปลี่ยน เพื่อให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย จนประชาชนนำไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหาและหลักการมากกว่าเชิงรูปแบบ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน

อาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นกลุ่มคนที่คอยประสานขอความร่วมมือ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับเครือข่ายที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการดำเนินการ เผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตลอดจนร่วมการปรึกษาหารือ หาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และอธิบายถึงความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในทุกระดับ โดยเฉพาะประชาธิปไตยระดับชุมชน ที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การปลูกความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของชุมชน ตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ การปลูกความตื่นตัว ให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาปกป้อง จัดการปัญหา และแก้ปัญหาของชุมชนเอง มีความเสมอภาคในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกหนึ่งที่รวมคนให้มาเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และร่วมเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยไปด้วยกัน

ตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา สามารถแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ด้านการประสานงาน

ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนที่มีผลต่อการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยลำพัง จะต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เฉพาะในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในด้านการประสานงาน จะมีการประสานงานกับ

ผู้นำ องค์กร เครือข่าย และประชาชน ทั้งการประสานงานภายนอกหมู่บ้าน และการประสานงานภายในหมู่บ้าน โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ ในภาพรวมของปัญหา อุปสรรค เป็นปัญหาที่ผู้ประสานงาน หรืออาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับเงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ปัญหาเครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการประสานงาน ปัญหาในเรื่องความร่วมมือ รวมถึงปัญหาการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไป ปัญหา อุปสรรคเหล่านี้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชน ผู้ประสานงานจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ตลอดจนสามารถทำให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงานอย่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันตามวัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้ได้

2.1.1. ปัญหาที่ผู้ประสานงาน หรืออาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอ

อาสาพัฒนาชุมชน เป็นอาสาสมัครของชุมชนที่ถูกคัดเลือกจากเวทีประชาคมของหมู่บ้าน หมู่บ้านละไม่น้อยกว่า 4 คน มีสัดส่วนของชายและหญิงอย่างใกล้เคียงกัน ในบ้านคลองบอนจะมีจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนอยู่ 4 คน และอาสาพัฒนาชุมชน 1 ใน 4 คนนี้ ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน มีบทบาทและหน้าที่ในการประสานงาน ส่งเสริม และสนับสนุนของอาสาพัฒนาชุมชนจากทุกหมู่บ้านในตำบล และปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 จากบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมีลักษณะของงานที่กว้าง และครอบคลุมการทำงานกับทุกหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนที่มีอยู่ในหมู่บ้านเพียง 4 คนนั้นไม่เพียงพอ จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงาน อยู่ที่จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการประสานงาน เพราะอาสาพัฒนาชุมชนต้องเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน หลายหน่วยงานด้วยกัน” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอนมีลักษณะงานที่กว้างอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ที่มีอยู่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับงานที่ได้รับมอบหมาย ตามแนวคิดของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอบรมและการศึกษา กล่าวว่า “กศน. ได้ประสานงานกับอาสาพัฒนาชุมชนอยู่เป็นประจำในการลงพื้นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคที่พบด้านการประสานงานอยู่ที่จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนพื้นที่ที่ไม่เพียงพอ เพราะการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ที่มีลักษณะงานที่

กว้าง และหวังผลสัมฤทธิ์สูง” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ วิชาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

ในหมู่บ้านจะมีอาสาพัฒนาชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคม จำนวน 4 คน ถือเป็นจำนวนที่น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ตอนนี้ในหมู่บ้านมีอาสาพัฒนาชุมชนอยู่ 4 คน ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ เพราะทุกหน่วยงาน เมื่อมีงานอะไรลงมาในพื้นที่ก็จะประสานผ่านอาสาพัฒนาชุมชนทั้งนั้น ผมคิดว่า จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนที่ไม่เพียงพอ การปฏิบัติงานนี้แหละ ที่เป็นปัญหาด้านการประสานงานที่สำคัญ” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับเงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ให้เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน 2,000 บาทต่อคนต่อปี และอาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้านละ 4 คน ไม่มีเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน ในสังคมปัจจุบันนี้การทำงานอะไรให้สำเร็จต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จากคำให้สัมภาษณ์ของนายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ปัญหาหนึ่งในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในด้านการประสานงานในพื้นที่ คือ เงินค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในสังคมปัจจุบัน ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนใช้เงินเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้สำเร็จและราบรื่น” (สัมภาษณ์นายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนได้รับตอบแทนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ไตรมาสละ 500 บาท ซึ่งไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ปัญหาหนึ่งที่ทำให้การประสานงานติดขัด ก็คือ เงินสนับสนุน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการประสานงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยปกติผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนได้รับตอบแทน ไตรมาสละ 500 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อการให้สนับสนุนการปฏิบัติงาน” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

2.1.3 ปัญหาเครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ ในการประสานงาน สิ่งของ เครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ เป็นสิ่งที่สนับสนุนการประสานงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยจะต้องมีอย่างเพียงพอและครอบคลุมเพื่อช่วยให้การประสานงานในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีในการประสานงานรูปแบบใดก็ตาม ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชนปัญหาด้านการประสานงาน อยู่ที่เครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ ในการติดต่อประสานงานที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม ไม่ว่าจะใช้วิธีในการประสานงานรูปแบบใดก็ตาม” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การพัฒนาด้านการติดตั้งสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ครอบคลุมเต็มพื้นที่ ทำให้การติดต่อประสานงานในบางครั้งประสบปัญหา จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อมีการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่อาสาพัฒนาชุมชนจะติดต่อสื่อสารกับผู้นำ ออค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะ เป็น ปกครองอำเภอเกาะยาวพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว จะใช้โทรศัพท์เสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการไปพบปะด้วยตนเองต้องนั่งเรือข้ามเกาะไปทำให้เสียเวลา แต่ในพื้นที่สัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้การติดต่อประสานงานบางครั้งมีปัญหา” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ขนาดของหมู่บ้านบ้านคลองบอนไม่ใหญ่มากนัก แต่เครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ไม่ครอบคลุมพื้นที่ การพูดคุยติดขัด เสียงขาดๆ หายๆ อยู่เป็นประจำ เมื่อผมเข้าไปทำภารกิจในพื้นที่ ผมจะรีบทำภารกิจให้เสร็จเพราะเกรงว่าหากมีเรื่องสำคัญเกิดขึ้นในพื้นที่จะติดต่อไม่ได้” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

การรับส่งข้อมูลผิดพลาดจากเครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ นำไปสู่การติดต่อประสานงานที่หาข้อสรุปไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการประสานงานในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อยู่ที่การรับส่งข้อมูลผิดพลาดจากเครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ บางครั้งการรับและส่งข้อมูลผิดพลาด นำไปสู่การติดต่อประสานงานที่ไม่รู้จบ” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) และคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับ

คำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการติดต่อประสานงานโดยวิธีไปพบปะด้วยตนเอง เอกสารที่นำไปอธิบายให้ชาวบ้านฟัง เพื่อสร้างความเข้าใจไม่เพียงพอ เนื้อหาน้อยเกินไป และบางครั้งไม่มีความชัดเจน ส่งผลต่อให้ชาวบ้านไม่ให้ความสำคัญในกิจกรรม” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

2.1.4 ปัญหาในเรื่องความร่วมมือ ลักษณะภูมิประเทศของบ้านคลองบอน โดยส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำ ตอนกลางของหมู่บ้านเป็นที่ราบ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนวทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีความยาวหลายกิโลเมตร มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นำแะเวียนไปสัมผัสกับบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งหญ้าทะเลและหาดทรายที่สวยงาม ปัจจุบันเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีนายทุนจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุนในพื้นที่จำนวนมาก จากความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่อย่างไม่หยุดยั้ง มีผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่กลับส่งผลเสียต่อการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญ ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาความร่วมมือในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่มีน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่สมดุลระหว่างคน เวลา และการทำงานของคนในพื้นที่ ตามแนวคิดของนางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ของเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ที่ผ่านมา ปัญหาที่พบจากการประสานงานของ อช. ก็คือ คนเข้าร่วมในเวทีประชาคมน้อย ด้วยเหตุผลติดงานเสียเป็นส่วนใหญ่” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อความเจริญเข้ามาในหมู่บ้าน เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้านก็จะลดน้อยลง เพราะต้องออกไปทำมาหากิน บางคนติดต่อประสานงานแล้ว ประสงค์จะเข้าร่วม แต่ติดงานจึงไม่สามารถที่จะเข้าร่วมได้” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ในหมู่บ้านจะประกอบคนจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และกลุ่มที่ขาดความร่วมมืออยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาในด้านการประสานงานเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน จะมีทั้งกลุ่มคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำงานที่ขอความร่วมมือโดยไม่คิดอะไร

เรียกว่า กลุ่มคนจิตอาสา แต่ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ขอความร่วมมืออะไรไปก็เพิกเฉย ไม่สนใจ รอให้คนอื่น ๆ ทำก่อน สาเหตุมาจากการไม่เข้าใจในเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ และไม่เห็นพ้องในจุดมุ่งหมายของการเสริมสร้างประชาธิปไตยอย่างแท้จริง” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแจ้ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การประสานคนให้ร่วมมือร่วมใจ นำเอาศักยภาพหรือความสามารถออกมาทำให้เกิดผลงานในจุดมุ่งหมายเดียวกันเป็นสิ่งที่ยาก แต่มีความสำคัญ ตามแนวคิดของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานที่แท้จริง คือ การประสานคนให้ร่วมมือร่วมใจด้วยการนำเอาความสามารถออกมาทำให้เกิดผลงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน นับเป็นเรื่องที่ยาก แต่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องธรรมดาที่ในหมู่บ้านที่จะมีคนเห็นแก่ตัว ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การระดมกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การเสริมสร้างประชาธิปไตยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากกิจกรรมนั้นระบุจำนวนหรือเพศผู้ที่จะเข้าร่วม ปัญหาในการให้ความร่วมมือของประชาชนจะมีมากกว่ากิจกรรมที่ไม่ระบุจำนวนหรือเพศผู้ที่จะเข้าร่วม ซึ่งผู้รับผิดชอบการเขียน โครงการต้องรับรู้และเข้าใจบริบทของชุมชนด้วย” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

2.1.5 ปัญหาการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไป อาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนสำคัญที่มีส่วนช่วยให้การพัฒนาชุมชนนั้นประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบล และยังสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงเรื่องเสริมสร้างประชาธิปไตย ในพื้นที่ได้ และสิ่งสำคัญที่ทำให้อาสาพัฒนาชุมชนมีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบลได้ ก็คือ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา สามารถบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด และเป็นไปตามเป้าหมาย และต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ มีการมอบหมายงาน แบ่งหน้าที่หรือความรับผิดชอบให้ชัดเจน และการควบคุมงานเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ดี แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ อาสาพัฒนาชุมชนสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่ล่าช้าเกินไป อาจเป็นผลจากการประสานงานจากหน่วยงานที่เร่งด่วน และจากความรับผิดชอบของอาสาพัฒนาชุมชนเอง ตามแนวคิดของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในชุมชนบ้านคลองบอน บางครั้งผมอยากเข้าร่วม แต่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ เนื่องจาก

อาสาพัฒนาชุมชนมาประสานงานและให้ข้อมูลที่ล่าช้าไป ทำให้ไม่สามารถวางแผนงานล่วงหน้าได้” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอุเอ้เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานที่เร่งด่วนจากหน่วยงาน และความรับผิดชอบของ อช. เอง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับการประสานงานที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไป” (สัมภาษณ์นายอุเอ้เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการประสานงาน ประการแรก เป็นปัญหาที่ผู้ประสานงาน หรืออาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับเงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งไม่เหมาะสมกับการทำงานในพื้นที่ตามสภาพสังคมในปัจจุบัน ประการที่สาม ปัญหาเครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่เพียงพอและครอบคลุมในการช่วยสนับสนุนการประสานงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประการที่สี่ ปัญหาในเรื่องความร่วมมือที่เป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีนายทุนจากในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ซึ่งจากความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่อย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญ และประการที่ห้า ปัญหาการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไป ซึ่งอาจเป็นผลจากการประสานงานจากหน่วยงานที่เร่งด่วน และจากความรับผิดชอบของอาสาพัฒนาชุมชนเอง การประสานงานเป็นสิ่งสำคัญที่เอื้อต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย เพราะความสำเร็จของการเสริมสร้างประชาธิปไตย ทั้งการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยม ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยลำพัง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยอาสาพัฒนาชุมชนเองจะต้องมีการมอบหมายงาน แบ่งความรับผิดชอบให้ชัดเจน และมีการควบคุมงานเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ดี

2.2 ด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสาร

ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ในภาพรวมของปัญหา อุปสรรค

เป็นปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถที่จะกระจายข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากอาสาพัฒนาชุมชนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อย่างไม่ต่อเนื่อง อันเป็นผลให้คนที่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องนี้น้อย และมีความคิดที่ไม่ใช่เรื่องของตนเอง ขาดความเข้าใจในเชิงเนื้อหาและหลักการที่เป็นวิธีคิดและวิธีการดำเนินชีวิต และปัญหาที่ผู้รับข่าวสาร หรือประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยส่วนใหญ่อาสาพัฒนาชุมชนมีการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภาคาเฟ่ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีกด้วย

2.2.1 ปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากอาสาพัฒนาชุมชนที่ไม่สามารถสื่อสารกับประชาชนในเนื้อหาและหลักการของการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้ และไม่สามารถอธิบายหรือให้ความรู้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ทั้งนี้เพราะอาสาพัฒนาชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างถ่องแท้ จึงเป็นสาเหตุให้การสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ได้ผลไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น ตามแนวคิดของนางกรุณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ด้านการสื่อสารแก่ประชาชน ปัญหามีอยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ ตัวอาสาพัฒนาชุมชนที่มีการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเพียงแค่เรื่องวัน เวลาในการทำกิจกรรมเท่านั้น ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจถึงการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในเชิงเนื้อหาและหลักการที่ถูกต้องและรอบด้าน ซึ่งเหตุผลที่อาสาพัฒนาชุมชนไม่สามารถให้ข้อมูลเรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ ก็เพราะอาสาพัฒนาชุมชนบางคนไม่มีความรู้เรื่องนั้นอย่างถ่องแท้” (สัมภาษณ์นางกรุณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ เพราะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน จากคำ

ให้สัมภาษณ์ของนายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ผมเป็นอาสาพัฒนาชุมชนที่เรียนมาน้อย ไม่มีความรู้ทางประชาธิปไตยที่กว้างมากนัก บางครั้งการนำเอาความรู้ที่น้อยนิดไปบอกต่อกับคนที่มีความรู้สูงกว่า อาจเป็นการเอามะพร้าวไปขายสวน” (สัมภาษณ์นายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

ความค้อยในประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเสริมสร้างประชาธิปไตย เป็นผลมาจากตัวของอาสาพัฒนาชุมชนเอง ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาที่พบด้านการให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องกิจกรรมการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อยู่ที่ตัว อช. ที่ไม่เข้าใจประเด็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้สื่อสารหรืออธิบายกับชาวบ้านไม่เข้าใจ” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ปัญหาด้านนี้เกิดจากตัวของ อช. เอง ที่สื่อสารกับประชาชนในเรื่องเนื้อหาและหลักการของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนได้ไม่ครบถ้วน อาจเป็นเพราะ อช. ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างชัดเจน” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

2.2.2 ปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากอาสาพัฒนาชุมชนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภากาแฟ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก อย่างไม่ต่อเนื่อง โดยบางกิจกรรมต้องย้ายเดือนหลาย ๆ รอบ และต้องใช้เวลาเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนัก และให้ความสำคัญกับการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตามแนวคิดของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาการสื่อสารแก่ประชาชนอยู่ที่ความต่อเนื่องของการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยในบางกิจกรรมต้องย้ายเดือนหรือแจ้งหลาย ๆ รอบ และต้องใช้เวลาเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนัก ให้ความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2.2.3 ปัญหาที่ผู้รับข่าวสาร หรือประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เป็นปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนแล้ว แต่ไม่ให้ความสนใจ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาคประชาชนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน

การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นผลมาจากประชาชนไม่มีความรู้ในเชิงเนื้อหาและหลักการของการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน และมองว่าไม่เรื่องของตนเอง หรืออีกเหตุผลหนึ่งก็คือ มีสิ่งอื่นหรือภารกิจอื่นที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องดังกล่าว ตามแนวคิดของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ด้านการสื่อสารแก่ประชาชน ปัญหาที่มีอยู่ 2 ประเด็น ประเด็นที่สอง คือ ผู้รับสารหรือประชาชน ที่รับข่าวสารไปแล้วแต่ไม่สนใจ เพราะประชาชนไม่มีความรู้ในเชิงเนื้อหาและหลักการของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนไม่ให้ความสนใจหรือไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมและสนับสนุนดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ก็เป็นประเด็นปัญหาหนึ่ง จากคำให้สัมภาษณ์ของนายยูโสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาอุปสรรคในด้านการสื่อสารอยู่ที่การรับรู้ของชาวบ้าน ที่ไม่มีความเข้าใจในหลักการและเหตุผล รวมถึงรายละเอียดของกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนที่ชัดเจน ส่งผลให้ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม เพราะมองหาไม่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ไม่เกี่ยวข้องกับการครอบครัวของตนเอง” (สัมภาษณ์นายยูโสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

ปัญหาการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสาร เกิดจากผู้รับข่าวสารหรือประชาชนที่รับทราบแต่ไม่ให้ความสำคัญ หรือคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำ หรือมีสิ่งอื่นหรือภารกิจอื่นที่มีความสำคัญมากกว่าตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาการสื่อสาร ส่วนใหญ่เกิดจากผู้รับสารหรือประชาชน ที่รับทราบกิจกรรมการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่แล้ว ไม่ให้ความสำคัญที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา ที่จัดกิจกรรมขึ้น ซึ่งประชาชนให้เหตุผลว่าต้องออกไปทำมาหากิน ไปออกทะเลหาปลาบ้าง ไปเข้าสวนบ้าง” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสื่อสารเกิดจากผู้รับข่าวสารหรือประชาชนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้ว แต่ไม่อยากเข้าร่วมในกิจกรรมการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำเท่านั้น” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาในด้านการสื่อสารอยู่ที่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีความรู้ในเรื่องแนวทางการประชาธิปไตยชุมชน และมองว่าไม่เรื่องของตนเอง

และมีภารกิจอื่นที่สำคัญมากกว่าต้องทำ” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพ็ญจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ในองค์ประกอบของการเสริมสร้างประชาธิปไตย 3 ด้าน ทั้งการดำเนินการ เผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ ชุมชน ความคิดเห็นที่แตกต่างส่งผลต่อความสนใจในกิจกรรมที่ต่างกัน และเป็นเรื่องธรรมดาที่จะมี ทั้งผู้ที่เห็นด้วยกับผู้ที่ไม่เห็นด้วย จากคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาล ตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “สาเหตุของปัญหาในด้านการสื่อสารมาจากประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ เห็นด้วยกับการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ จึงส่งผลต่อการให้ความสำคัญและ การเข้ามีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

ความเจริญที่รุดหน้าเข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองบอนไม่มีเวลาว่างในการเข้ามีส่วนร่วม ช่วยเหลือการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนได้อย่าง เต็มที่มากนัก ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสื่อสารอยู่ที่ประชาชนในพื้นที่ที่สื่อสารไปแล้ว ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม เสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ได้ เพราะตอนนี้คนในพื้นที่ที่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพเยอะ บ้างก็ทำงานโรงแรม บ้างก็ทำประมง บ้างก็ก่อสร้าง บ้างก็ค้าขาย ทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมทำ กิจกรรม” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การจะทำให้ประชาชนในพื้นที่มีตระหนักและให้ความสำคัญของประชาธิปไตย ต้องใช้เวลาและปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนางสาววลัยพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางของประชาธิปไตยน้อยมาก ต้องใช้เวลาและการปลูกฝังบ่อย ๆ และต้องทำ อย่างต่อเนื่อง จึงจะดึงให้ประชาชนสนใจและมองว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ทุกคนในชุมชนต้อง ร่วมมือกันแสดงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในฐานะพลเมืองคนหนึ่งของสังคม” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนา ชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การที่ประชาชนขาดการใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา สนใจแต่สื่อโซเชียลที่มากพร้อมกับกระแส โลกาภิวัตน์ ทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางประชาธิปไตย จากคำให้สัมภาษณ์ของ นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ประชาชนในพื้นที่อ่านหนังสือ น้อย และส่วนใหญ่จะให้ความสนใจแต่สื่อโซเชียลมาก และใช้สื่อโซเชียลในทางที่ไม่เกิด ประโยชน์ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เมื่อไม่มีความรู้จึงไม่เข้าใจ

ในความสำคัญของประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

ด้วยเนื้อหาที่เป็นวิชาการและเข้าใจยากในเรื่องประชาธิปไตย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของบรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกล่าวว่า “รายละเอียดของประชาธิปไตยเป็นเนื้อหาวิชาการ ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก และยากต่อการถ่ายทอดให้ชาวบ้านเข้าใจได้ ต้องใช้เวลา แม้จะใช้ช่องทางการสื่อสารรูปแบบใดก็ตาม” (สัมภาษณ์บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 4 สิงหาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสื่อสารหรือข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนประการแรก เป็นปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถที่จะกระจายข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน โดยอาสาพัฒนาชุมชนบางคนเข้าใจประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบเท่านั้น ยังไม่เข้าใจในเชิงเนื้อหาและหลักการ ประการที่สอง ปัญหาที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากอาสาพัฒนาชุมชนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อย่างไม่ต่อเนื่อง อันเป็นผลให้คนพื้นที่ที่มีพื้นฐานในเรื่องนี้น้อยไม่เข้าใจ หรือมีความเข้าใจอย่างไม่ถูกต้องและรอบด้าน จึงไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสิ่งที่ต้องการทำได้ และประการที่สาม เป็นปัญหาที่ผู้รับข่าวสาร หรือประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน มองว่าไม่เรื่องของตนเอง หรือมีสิ่งอื่นหรือภารกิจอื่นที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องดังกล่าว ต้องทำ โดยการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนจะสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภากาแฟ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก อีกด้วย

2.3 ด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ

ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นบทบาทของผู้นำในการใช้เทคนิคให้มีอิทธิพลต่อความรู้สึก ค่านิยม อันจะทำให้คนที่ตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานและยอมรับในวัตถุประสงค์ของงาน ชักจูงให้บุคคลต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมทั้งการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมของปัญหา อุปสรรค เป็นปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ต้องอาศัยการฝึกฝน และประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจากเรื่องเล็ก ๆ ไปสู่เรื่องใหญ่ และปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากความรู้ความสามารถของอาสาพัฒนาชุมชนของแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เท่ากันเช่นกัน ซึ่งต้องใช้เวลาและอาศัยประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาตนเองของอาสาพัฒนาชุมชนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านกลวิธีในการกระตุ้นหรือสร้างแรงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้หลักระเบิดจากข้างใน การเคาะประตูบ้าน การลงพื้นที่อย่างจริงจัง การกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคีหรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รวมถึงการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญ โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนเป็นอย่างดี จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และการเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งหากอาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจก็จะทำได้ง่ายขึ้น สามารถช่วยแก้ไข ปัญหา อุปสรรคที่เป็นอยู่ได้

2.3.1 ปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน อาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการมีจิตสำนึกสาธารณะในฐานะที่เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล และให้ความร่วมมือโดยดีเสมอมาในทุก ๆ เรื่องที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงเรื่องการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งคนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความคิด ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ การจะเปลี่ยนสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ต้องอาศัยการฝึกฝน และ

ประพฤติกฎปฏิบัติเป็นประจำจากเรื่องเล็ก ๆ ไปสู่เรื่องใหญ่ ฝึกจนกระทั่งกลายเป็นนิสัยประจำตัว จึงเป็นที่มาของปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองบอน จากคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ อยู่ตรงที่คนไม่พื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ คนที่ให้ความร่วมมืออยู่ก็จะมีแต่หน้าเดิม ๆ การที่จะเปลี่ยนความคิดใครสักคนนั้น ต้องอาศัยการฝึกฝน และประพฤติกฎปฏิบัติเป็นประจำจากเรื่องเล็ก ๆ ไปสู่เรื่องใหญ่” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “กลุ่มคนที่ไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่เป็นเพียงคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ จึงต้องใช้การกระตุ้นเพื่อดึงให้กลุ่มนี้มาให้ความสำคัญกับประชาธิปไตย โดยปัญหาที่พบจากการกระตุ้น คือ ปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ การจะเปลี่ยนความคิดของคนกลุ่มนี้ได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนจนกระทั่งกลายเป็นนิสัยประจำตัว” (สัมภาษณ์นายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้คนทุกคนมาช่วยกันเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ทำไม่ได้กับทุกคน ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ต้องฝึกฝน เน้นย้ำ และปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

ปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในเรื่องประชาธิปไตยเป็นปัญหาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ และสาเหตุของปัญหาอย่างหนึ่งมาจากความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่บ้านคลองบอนอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างแรงจูงใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน พบว่า เป็นปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกในเรื่องประชาธิปไตย การแสดงออกจึงเห็นผลที่ไม่เป็นรูปธรรม” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการกระตุ้นประชาชน คือ ปัญหาการขาดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของประชาชน ซึ่งหลังจากที่ความเจริญเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คนในชุมชนให้ร่วมมือในกิจกรรมเหล่านี้ลดน้อยลง” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2.3.2 ปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนา

ชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดจากความรู้ความสามารถของอาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคนที่มีไม่เท่ากัน จึงเป็นผลต่อความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เท่ากันเช่นกัน ซึ่งต้องใช้เวลาและอาศัยประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาตนเองของอาสาพัฒนาชุมชนเองอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “มันอยู่ที่เรื่อง ถ้าเรื่องไหนที่เราพูด แล้วผู้ฟังเข้าใจ ก็จะได้ผลตอบรับที่ดี แต่หากเรื่องไหนที่เราพูด แล้วผู้ฟังไม่เข้าใจ อาจเป็นเรื่องที่ไกลตัวเกินไปหรือเรามีความรู้ในเรื่องนั้นไม่เพียงพอ การกระตุ้นเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ก็จะจะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

ปัญหาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ เป็นปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชนเอง จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสุภาภรณ์ หาญสำภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกล่าวว่า “ปัญหาด้านการกระตุ้น เป็นปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชน เพราะเรื่องประชาธิปไตยที่เข้าใจยากสำหรับประชาชนทั่วไป” (สัมภาษณ์นางสุภาภรณ์ หาญสำภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 4 สิงหาคม 2562)

ปัญหาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจเกิดจากความคิดของประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประชาชนคนอื่น ๆ ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจเกิดจากความคิดของคนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำ เป็นเรื่องของการเมืองและมองการเมืองว่าไม่ใช่เรื่องประชาชน สิ่งนี้เป็นการปิดกั้นการรับรู้ของประชาชน อห. จึงต้องหมั่นสร้างการรับรู้แก่ประชาชนเสียใหม่ ซึ่งอาจต้องใช้เวลา” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่สำหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผลจากการประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีความรู้ในแนวทางประชาธิปไตย และมองว่าไม่เรื่องของตนเอง ทำให้ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนเข้าใจ สำหรับตัวเองแล้วยังต้องพัฒนาอีกมาก” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นบทบาทของ

ผู้นำในการใช้เทคนิคให้มีอิทธิพลต่อความรู้สึก ค่านิยม อันจะทำให้คนที่ตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานและยอมรับในวัตถุประสงค์ของงาน ชักจูงให้บุคคลต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมทั้งการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ประการแรก เป็นปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะหรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ต้องอาศัยการศึกษา และประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจากรื่องเล็ก ๆ ไปสู่เรื่องใหญ่ และประการที่สอง เป็นปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชนที่แต่ละคนมีไม่เท่ากันของอาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคนส่งผลต่อความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เท่ากัน ซึ่งต้องใช้เวลาและอาศัยประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาตนเองของอาสาพัฒนาชุมชนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านกลวิธีในการกระตุ้นหรือสร้างแรงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้หลักระเบิดจากข้างใน การเคาะประตูบ้าน การลงพื้นที่อย่างจริงจัง การกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคีหรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รวมถึงการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญ โดยอาสาพัฒนาชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนเป็นอย่างดี จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และการเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจก็จะทำได้ง่ายขึ้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหามูลนิธิที่เป็นอยู่ได้ นำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนต่อไป

2.4 ด้านการสร้างเครือข่าย

ปัญหาอุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสร้างเครือข่าย ซึ่งเป็นผลมาจากบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ และ การเป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนโดยเป็นที่ปรึกษา แก่กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร ตลอดจนองค์กรประชาชน และกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เปรียบเสมือนการเปิดประตูสู่ภายนอก ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่ภายนอกชุมชน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในภาพรวมของปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้าง

ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เป็นปัญหาของเครือข่ายที่ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวางพอ โดยเป็นผลจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ ปัญหาเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ปัญหาการขาดปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตลอดจนปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งเครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จอาจประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไปได้ หากไม่ได้นำคนขึ้นมาปรับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นก่อน เพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

2.4.1 ปัญหาเครือข่ายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยภาพรวมของปัญหาเครือข่ายในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เครือข่ายโดยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนอย่างถ่องแท้ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เครือข่ายไม่สามารถช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ และไม่สามารถถ่ายทอดหรือสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนได้อย่างรอบด้าน จากคำให้สัมภาษณ์ของ นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างเครือข่าย เกิดจากเครือข่ายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน จึงไม่สามารถถ่ายทอดหรือสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การที่เครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ไม่มีความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนที่ถ่องแท้ ส่งผลต่อการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ไม่ชัดเจนพอ ตามแนวคิดของนายยูโซบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างเครือข่าย มี 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ปัญหาแรก คือ เครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ไม่มีความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน หรือรู้ไม่ชัดเจนพอ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจได้” (สัมภาษณ์นายยูโซบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ วิชาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เครือข่ายส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ความรู้ที่ถ่ายทอดสู่ประชาชนไม่มีความชัดเจน” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์

หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

เครือข่ายภาคประชาชนเป็นเครือข่ายภาคส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เมื่อไม่มีความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนอย่างถ่องแท้ จึงส่งผลต่อการให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยของประชาชนยังมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณาคงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ปัญหาด้านเครือข่าย คือ เครือข่ายภาคประชาชนไม่มีความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคส่วนที่มีความสำคัญมาก ทำให้การตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่มีน้อย” (สัมภาษณ์นางกรรณาคงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

2.4.2 ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง โดยเป็นผลจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ บ้านคลองบอนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำ ตอนกลางของหมู่บ้านเป็นที่ราบ มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนวทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีความยาวหลายกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านจึงมีลักษณะเป็นเกาะ ส่งผลให้การสร้างเครือข่ายทำได้ แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่กว้างขวางนัก ข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายจากภายนอกที่มีศักยภาพ ตามแนวคิดของนายสมเดช สืบพงษ์ กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ เป็นผลจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ การให้เครือข่ายภายนอกที่มีศักยภาพมาให้ความรู้ไม่มีความคล่องตัว ทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย การเดินทาง และเวลา” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอุ๋เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “การเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายในระดับจังหวัด มีน้อยมาก ที่มีอยู่บ้างก็เห็นเฉพาะ กกต. ของจังหวัด ที่มาให้ความรู้ทางประชาธิปไตย ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ที่มีสภาพเป็นเกาะ ความยากลำบากในการคมนาคม เกิดปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวางพอ” (สัมภาษณ์นายอุ๋เส็น บุญสพ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

2.4.3 ปัญหาเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จากการทำบ้านคลองบอน โดยอาสาพัฒนาชุมชนได้ประสานงานไปยังเครือข่ายในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือหาแนวทางเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่หมู่บ้านอื่น ๆ นั้น ผลปรากฏว่า มีเครือข่ายบางส่วนที่ไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงไม่เข้าร่วมปรึกษาหารือในประเด็นดังกล่าว

รวมถึงไม่ยอมเสียสละเวลาและกำลัง ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินผล ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน “ปัญหาการสร้างเครือข่ายในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน เครือข่ายที่ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือและปรึกษาหารือส่วนใหญ่ไม่เล็งเห็นความสำคัญ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนหรือหน่วยงานภาคีเครือข่ายจัดขึ้น ซึ่งเครือข่ายที่ไม่ค่อยเล็งเห็นความสำคัญ คือ ภาคองค์กรประชาชน และภาคธุรกิจเอกชน อาจเป็นเพราะคิดว่า ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและมีสิ่งอื่นที่มีความสำคัญมากกว่าต้องทำ” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาการสร้างเครือข่าย คือ เครือข่ายไม่เสียสละเวลา ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

2.4.4 ปัญหาการขาดปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เป็นอีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่อาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายขาดการติดต่อประสานงานกันเป็นเวลานาน จนทำให้ความสัมพันธ์ไม่มีความต่อเนื่องหรือขาดหายไป ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งความยั่งยืนของเครือข่ายในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ส่วนหนึ่งเกิดจากเครือข่ายส่วนใหญ่ต่างก็มีภารกิจของตนเอง และอาสาพัฒนาชุมชนเองก็บทบาทและหน้าที่อื่นที่ต้องทำเช่นกัน ความต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยร่วมกันจึงขาดหายไป

ความไม่ต่อเนื่องในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายก็เป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ ทำให้ความสัมพันธ์ไม่ขาดหายไป จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาอีกอย่างหนึ่งด้านการสร้างเครือข่าย เป็นปัญหาความไม่ต่อเนื่องของเครือข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน บางช่วงอาสาพัฒนาชุมชนไม่มีการสร้างสัมพันธภาพหรือสานความสัมพันธ์กับเครือข่ายเลย ทำให้ความสัมพันธ์ขาดหายไป” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายขาดปฏิสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จะมีปฏิสัมพันธ์กันเฉพาะช่วงที่มีกิจกรรมเท่านั้น และเกิดขึ้นกับเครือข่ายในทุกระดับ ทั้ง

เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายตำบล ตามแนวคิดของนายอุโสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างเครือข่าย มี 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ปัญหาที่สอง คือ เครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ขาดการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม” (สัมภาษณ์นายอุโสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ในเครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายตำบล จะจัดขึ้นบางช่วงที่มีกิจกรรมเท่านั้น ขาดการดำเนินร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ช่วงไหนไม่มีกิจกรรมหรือความจำเป็นที่ต้องติดต่อ ก็ไม่มีการติดต่อเลย” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ปัญหาของการสร้างเครือข่ายที่พบ คือ ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม ทำให้ความสัมพันธ์บางช่วงขาดหายไป จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีความต่อเนื่องของการดำเนินงาน อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่าย” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

ความต่อเนื่องในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งเครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบลในกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินผลในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน จากคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ต้องมีความต่อเนื่องของเครือข่าย ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินผลในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

ด้วยเครือข่ายส่วนใหญ่ต่างก็มีภารกิจของตนเอง และอาสาพัฒนาชุมชนเองก็บทบาทและหน้าที่อื่นที่ต้องทำ ทำให้ความสัมพันธ์ไม่มีความต่อเนื่องหรือขาดหายไปในช่วงเวลา สาเหตุหนึ่งมาจากจากความอ่อนแอของเครือข่าย ตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “เครือข่ายมีการติดต่อประสานงานกันน้อยทำให้ บางช่วงขาดการติดต่อเป็นเดือนหรือเป็นปี ส่งผลให้การดำเนินงานขาดช่วงและไม่มีความต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอาสาพัฒนาชุมชนไม่มีการสานสัมพันธ์กับเครือข่ายแบบต่อเนื่อง” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “โดยภารกิจที่

ได้รับมอบหมายนั้นมากและด้วยเวลาที่ไม่สมควรกัน ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) และยังคงคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “จากความอ่อนแอของเครือข่ายนี้เอง เป็นผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของเครือข่ายในการทำกิจกรรมร่วมกัน” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

2.4.5 ปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ เครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จอาจต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป หากไม่ได้มีการสร้างคนขึ้นมารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบัน เพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จึงจำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง การคัดเลือกเครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นบุคคลที่คนส่วนใหญ่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ โดยดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกแกนหลักเพื่อสืบสานหน้าที่ต่อไปเมื่อสมาชิกแกนหลักต้องหมดวาระไป จากคำให้สัมภาษณ์ของนายคุณสิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ปัญหาด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ที่เครือข่ายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 35 - 60 ปี ไม่มีผู้นำคนรุ่นใหม่มาเป็นแกนนำในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ส่งผลให้การเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นทำได้ยาก” (สัมภาษณ์นายคุณสิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

เครือข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วยคนทุกเพศทุกวัย แต่ปัจจุบันพื้นที่บ้านคลองบอนยังขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความคิดเป็นของตัวเองสูง ตามแนวคิดของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาในการสร้างเครือข่าย คือ ยังขาดคนรุ่นใหม่ มาทำงานเพื่อชุมชน เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องของคนทุกเพศทุกวัย และวัยที่มีความคิดเป็นของตัวเองสูงก็คือ วัยรุ่น ควรให้คนวัยนี้เข้ามาทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การขับเคลื่อนการเสริมสร้างประชาธิปไตยในบางเรื่องต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ การคัดเลือกเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่มาสานต่อภารกิจของเครือข่ายต้องคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเยี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ปัญหาการสร้างเครือข่าย เป็นผลมาจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเรื่องบางเรื่อง

ต้องอาศัยผู้นำคนรุ่นใหม่มาช่วยขับเคลื่อน โดยเฉพาะเรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ โดยต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นบุคคลที่คนส่วนใหญ่ยอมรับนับถือ และสามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในเครือข่ายได้” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสร้างเครือข่าย มีประเด็นที่สำคัญคือ ประการแรก ปัญหาเครือข่ายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้อย่างรอบด้าน ทั้งเครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบล ประการที่สอง ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง โดยเป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ การสร้างเครือข่ายทำได้ แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่กว้างขวางนัก ข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายจากภายนอกที่มีศักยภาพ ประการที่สาม ปัญหาเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งแสดงออกผ่านการไม่เข้าร่วมปรึกษาหารือ และการไม่ยอมเสียสละเวลาและกำลัง ตามกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินผล ประการที่สี่ ปัญหาการขาดปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยเครือข่ายมีการติดต่อประสานงานกันน้อยทำให้บางช่วงเครือข่ายขาดการติดต่อทำให้การดำเนินงานขาดช่วงและไม่มีความต่อเนื่อง และประการที่ห้า ปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งพบว่า ไม่มี การสร้างเครือข่ายที่เป็นรุ่นใหม่มารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่ายให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่อาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนนำคนสำคัญในหมู่บ้าน ต้องช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้นำคนอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้รักษาสภาพของเครือข่ายให้มีความยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 3 ศึกษาเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา สามารถแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1 ด้านการประสานงาน

จากการที่อาสาพัฒนาชุมชนได้มีการประสานงานทั้งภายนอกหมู่บ้านและภายในหมู่บ้าน มีส่วนช่วยให้การดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนเกิดพลังร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่การที่ผู้ประสานงาน หรืออาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่มีไม่เพียงพอต่อการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน เงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ในสภาพสังคมปัจจุบัน สิ่งของ เครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่เพียงพอและครอบคลุมในการช่วยสนับสนุนการประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชน ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่มีน้อย รวมถึงการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไป เนื่องจากความบกพร่องของหน่วยงานและการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนเอง จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงต้องเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ เพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ขยายสัญญาโทรศัพท์ทุกเครื่องช่วยให้เต็มพื้นที่ เน้นรูปแบบการประสานงานที่มีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน การประสานงานต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรม รวมถึงอาสาพัฒนาชุมชนต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและทันเวลา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดการงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน

3.1.1 เพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 กำหนดให้มีจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 4 คน ในสัดส่วนชายและหญิงที่ใกล้เคียงกัน จึงควรเพิ่มอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เพื่อช่วยเหลือและแบ่งเบาบทบาทและหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในทุก ๆ เรื่อง รวมถึงเรื่องการดำเนินการเผยแพร่ความรู้

การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของอาสาพัฒนาชุมชน โดยปัจจุบันจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนมีอยู่ 4 คน คือ ผู้ชาย 2 คน และผู้หญิง 2 คน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่มีอยู่ 2 คน โดยเป็นผู้ชายและผู้หญิงอย่างละ 1 คน อาจเพิ่มอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนจากเดิมที่มีอยู่แล้ว 4 คน เพิ่มเป็น 6-10 คน ตามแนวคิดของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “อาสาพัฒนาชุมชนต้องเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน หลายหน่วยงาน จำนวนที่มีอยู่ในพื้นที่ตอนนี้ 4 คนไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเป็น 6-10 คน” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จากเดิมที่มีอยู่ 4 คน เป็น 8-10 คน จะทำให้การปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา กล่าวว่า “จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนพื้นที่ไม่เพียงพอ เพราะการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนมีลักษณะงานที่กว้าง และหวังผลสัมฤทธิ์สูง ควรเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนเป็น 8-10 คน จึงจะมีความเหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

การเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จากเดิมที่มีอยู่ 4 คน เป็น 6-7 คน จะทำให้การประสานงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ผมคิดว่า จำนวน อช. ควรเพิ่มเป็น 6-7 คน จึงจะทำให้การประสานงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ อช. ได้รับมอบหมายให้ทำ” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

3.1.2 เพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ปัจจุบันเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน คือ 2,000 บาทต่อคนต่อปี และอาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน ๆ ละ 4 คน ไม่มีเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน ซึ่งจากสภาพของสังคมปัจจุบันการทำงานอะไรสักอย่าง ต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้วยทั้งนั้น การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนก็เช่นเดียวกัน โดยควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้นำ

อาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) จากเดิมไตรมาสละ 500 บาท เป็นเดือนละ 500 บาท หรือปีละ 6,000 บาท และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ควรมีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้เดือนละ 300 บาท หรือปีละ 3,600 บาท โดยโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ปฏิบัติงานเอง เช่นเดียวกับรูปแบบการจ่ายเงินของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตามแนวคิดของนายคุณิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ควรมีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้ อช. ในพื้นที่เดือนละ 300 บาท หรือปีละ 3,600 บาท โดยโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ปฏิบัติงานเอง เช่นเดียวกับรูปแบบการจ่ายเงินของ อสม.” (สัมภาษณ์นายคุณิทธิ์ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “การประสานงานจะเป็นไปอย่างราบรื่นมากกว่านี้ หากเพิ่มค่าตอบแทนผู้นำ อช. จากไตรมาสละ 500 บาท เป็นเดือนละ 500 บาท หรือปีละ 6,000 บาท รวมถึงเพิ่มค่าตอบแทนให้ อช. ในพื้นที่ด้วย” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

3.1.3 ขยายสัญญาณโทรศัพท์เครือข่ายให้เต็มพื้นที่ ในด้านการประสานงาน การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น สิ่งของเครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ ในการประสานงานจะต้องมีอย่างเพียงพอและครอบคลุม จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อู่สำห้การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การใช้เครื่องมือสื่อสารควรเพียงพอต่อติดต่อประสานงานและสัญญาณโทรศัพท์ต้องใช้ได้ในทุกพื้นที่ พื้นที่ไหนยังใช้การไม่ได้ต้องขยายเพิ่ม” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่สำห้การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การติดตั้งสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ทำให้การประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ กับอาสาพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างสะดวกขึ้น ตามแนวคิดของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ควรเพิ่มสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาการพูดคุยติดขัดเสียงขาด ๆ หาย ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรติดตั้งสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้สะดวกต่อการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ” (สัมภาษณ์นางสาววลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

3.1.4 การประสานงานที่มีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่

ตรงกัน สิ่งสำคัญของการประสานงาน คือ การติดต่อสื่อสารให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ต้องอาศัยการประสานงานที่มีความชัดเจนในเนื้อหาที่ต้องการทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำกัน ตามแนวคิดของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชนต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยเฉพาะเรื่องประชาธิปไตยซึ่งเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมาก” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “เพื่อแก้ไขปัญหาการรับส่งข้อมูลผิดพลาดจากการใช้เครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ควรมีการประสานงานที่ชัดเจน” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

3.1.5 การประสานงานต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และ

กิจกรรม จากความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หมู่บ้านเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มี นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่จำนวนมาก สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านจำนวนมาก แต่ส่งผลเสียต่อการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ปัญหาที่ตามมา คือ ความร่วมมือในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ที่เป็นผลมาจากความไม่สมดุลระหว่างคน เวลา และการทำงาน การประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชนจึงไม่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรมได้ จากคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ควรมีการประสานงานที่ทำให้คนในพื้นที่เข้าร่วมมือกันปฏิบัติงาน โดยมีความสมดุลระหว่างคน เวลา และการทำงาน” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

การประสานงานที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จจะต้องสร้างให้เกิดการร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรม ตามแนวคิดของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานงานต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรม และสามารถกระตุ้นให้คนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวที่ไม่พึงประสงค์” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานงานที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จ ต้องทำ

ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และมุ่งให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

หัวใจของการประสานงานต้องมุ่งให้เกิดความคิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และมีการแสดงความสามารถออกมาทำให้เกิดผลงานในจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการประสานเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน ต้องประสานงานให้เกิดความคิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเห็นพ้องในจุดมุ่งหมายของการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การประสานงานต้องมุ่งให้เกิดการประสานที่แท้จริงและถือเป็นหัวใจของการประสานงาน คือ การประสานคนให้ร่วมมือร่วมใจ ด้วยการแสดงความสามารถออกมาทำให้เกิดผลงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

3.1.6 อาสาพัฒนาชุมชนต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและทันเวลา

อาสาพัฒนาชุมชน เป็นกลุ่มคนสำคัญที่ส่วนช่วยให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบล และยังสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยหรือเรื่องอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ สิ่งสำคัญที่ทำให้อาสาพัฒนาชุมชนมีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน ตำบล ก็คือ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและเป็นไปตามเป้าหมาย การสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารให้รวดเร็วจึงเป็นความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ตามแนวคิดของนายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “อาสาพัฒนาชุมชนต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและทันเวลา เพื่อให้สามารถวางแผนงานได้ ลดความผิดพลาดของงาน” (สัมภาษณ์นายสมเดช สืบพงษ์ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

การให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไปของอาสาพัฒนาชุมชนอาจทำให้เครือข่ายระดับต่าง ๆ ทั้งเครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบลไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายอู่เส็น บุญสบ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “การให้ข้อมูลที่รวดเร็วเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก โดยการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไปของอาสาพัฒนาชุมชนอาจทำให้เครือข่ายต่าง ๆ ไม่สามารถมาเข้าร่วมได้ และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายอีกด้วย” (สัมภาษณ์นายอู่เส็น บุญสบ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการประสานงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ สามารถให้ข้อมูลแก่ทุกฝ่ายได้อย่างถูกต้องและตรงกัน และเกิดพลังร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น มีประเด็นที่สำคัญคือ ประการแรก เพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยเพิ่มอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนจากเดิมที่มีอยู่ 4 คน เป็น 6-10 คน ประการที่สอง เพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน โดยควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) จากเดิมได้ประมาณ 500 บาท เป็นเดือนละ 500 บาท หรือปีละ 6,000 บาท และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ควรค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้เดือนละ 300 บาท หรือปีละ 3,600 บาท ประการที่สาม การประสานงานที่มีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำกัน ประการที่สี่ การประสานงานต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรม ทำให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมกันปฏิบัติงาน โดยต้องสร้างความสมดุลระหว่างคน เวลา และการทำงาน และประการที่ห้า อาสาพัฒนาชุมชนต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและทันเวลา การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลาทำให้เห็นภาพรวมของงาน ช่วยให้สามารถวางแผนงานได้ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และยังคงสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวของอาสาพัฒนาชุมชนอีกด้วย

3.2 ด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสาร

จากการที่อาสาพัฒนาชุมชนมีการสื่อสารและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภาคาเฟ่ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้น ทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนอย่างทั่วถึง แต่การที่ผู้ส่งข่าวสาร หรืออาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน และขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถที่จะกระจายข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน และการที่ผู้รับข่าวสาร

หรือประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่อาสาพัฒนาชุมชนในประเด็นการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนก่อนดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและรอบด้าน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ และด้านการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน การฝึกอบรมทักษะภาวะผู้นำของอาสาพัฒนาชุมชน รวมทั้งการเพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3.2.1 ฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน การที่อาสาพัฒนาชุมชนไม่มีความรู้หรือรู้อย่างไม่ชัดเจนเรื่องการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ส่งผลให้ไม่สามารถสื่อสารเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ได้อย่างสมบูรณ์และครบถ้วน ซึ่งหากอาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้เมื่อประชาชนมีประเด็นหรือเกิดข้อสงสัยก็จะสามารถตอบข้อสงสัยนั้นได้ทันที ที่สำคัญเป็นการช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรมีการฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ อช. ก่อนดำเนินกิจกรรม เพราะหาก อช. มีความรู้เมื่อประชาชนเกิดข้อสงสัยก็จะสามารถตอบข้อสงสัยนั้นได้ทันที และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ อช. อีกด้วย” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางจุรีงานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “จำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่ อช. ก่อน เพราะ อช. บางคนไม่มีความรู้เรื่องดังกล่าวเลยเพื่อให้สามารถนำความรู้ที่นั่นมาสื่อสารกับชาวบ้านให้เข้าใจและมองเห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมนั้นได้” (สัมภาษณ์นางจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

3.2.2 ฝึกอบรมทักษะภาวะผู้นำของอาสาพัฒนาชุมชน ภาวะผู้นำเป็นการสร้างสัมพันธภาพในเรื่องของการใช้อิทธิพลที่มีต่อกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตามที่มุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างและการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่การรักษาสถานภาพเดิม ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการผู้นำไม่ได้เป็นผู้กำหนด แต่เป็นที่วัตถุประสงค์กำหนดร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม อันจะ

ก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวบุคคลให้มุ่งไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการอย่างแท้จริง โดยการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่อาสาพัฒนาชุมชนจะต้องมีทักษะภาวะผู้นำ ได้แก่ การทำให้เกิดความร่วมมือ การมีทักษะการพูดที่ดี การมองเห็นความผิดปกติ กล้าเปลี่ยนแปลง รู้จักเรียนรู้ มีความเชื่อมั่น มีความรับผิดชอบ เข้าถึงง่าย พร้อมให้คำปรึกษาและเปิดโอกาส จากคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “จำเป็นต้องอบรมเพิ่มทักษะภาวะความเป็นผู้นำให้แก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเรื่องทักษะการพูด เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สามารถสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์และครบถ้วน” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคนจะมีทักษะด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยไม่เท่ากัน อาสาพัฒนาชุมชนกลุ่มนี้ควรได้รับการฝึกอบรมทักษะภาวะความเป็นผู้นำที่จำเป็น ตามแนวคิดของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “โดยส่วนตัวเป็นคนที่ไม่พูดไม่เก่ง อยากให้มีฝึกอบรมทักษะภาวะความเป็นผู้นำให้ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ควรมีการอบรมทักษะภาวะความเป็นผู้นำที่จำเป็นสำหรับอาสาพัฒนาชุมชน ได้แก่ การทำให้เกิดความร่วมมือ การมองเห็นความผิดปกติ การมีทักษะการพูดที่ดี กล้าเปลี่ยนแปลง รู้จักเรียนรู้ เข้าถึงง่าย การมีความเชื่อมั่น การมีความรับผิดชอบ พร้อมให้คำปรึกษาและเปิดโอกาส” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

3.2.3 เพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือสอดคล้องกับ

ความต้องการของประชาชน อาสาพัฒนาชุมชนต้องมีการใช้เครื่องมือและเครื่องใช้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยช่องทางการสื่อสารระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับประชาชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภาคาแฟ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ก็คืออยู่แล้วให้คงไว้ แต่ควรเพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เช่น คู่มือการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การสื่อสารผ่าน youtube การสื่อสารผ่านกลุ่มประชาธิปไตย วิดีโอประชาธิปไตย ชุดเล่านิทานประชาธิปไตย แบบสอบถามความต้องการ หนังสือหรือแผ่นพับที่ง่ายต่อการรับรู้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประชาธิปไตยชุมชน จากคำให้สัมภาษณ์ของนายยุโสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน

กล่าวว่า “ตอนนี้เครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่ใช้อยู่ก็คืออยู่แล้ว แต่ผมคิดว่า ควรเพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ชาวบ้านสามารถเข้าใจในเนื้อหาและรายละเอียดของเรื่องที่จะทำมากกว่านี้ เช่น คู่มือการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การสื่อสารผ่าน youtube การสื่อสารผ่านกลุ่มประชาธิปไตย วิดีโอประชาธิปไตย ชุดเล่านิทานประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์นายอุโสบ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การทำแบบสอบถามรูปแบบการกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ก็เพื่อที่จะได้ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสุภาภรณ์ ชาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกล่าวว่า “ควรมีการทำแบบสอบถามรูปแบบการกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่เสียก่อน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมตรงกับความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่มีความสำคัญ” (สัมภาษณ์นางสุภาภรณ์ ชาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 4 สิงหาคม 2562)

การใช้เครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่ง่ายต่อการรับรู้ของประชาชน และเครื่องมือและเครื่องใช้ที่ใช้ต้องเอื้อต่อการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแนวคิดของนางสาวลลิตพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่เป็นหนังสือที่มีรายละเอียดหรือแผ่นพับเพื่อให้ผู้อ่านได้อ่านรายละเอียดของกิจกรรม และเนื้อหาและรูปแบบการเขียนต้องเข้าใจง่ายโดยอาจทำเป็นอินโฟกราฟิก” (สัมภาษณ์นางสาวลลิตพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “เพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ควรมีสุนัขข้อมูลข่าวสารประชาธิปไตยชุมชนสำหรับเป็นแหล่งสำหรับการค้นคว้าความรู้เรื่องประชาธิปไตยสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562) และยังคงสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการกรณีที่มีการเลือกตั้งในทุกระดับ การออกเสียงประชามติ การทำประชาพิจารณ์ การทำกิจกรรมที่ต้องการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน อยากให้อช.ในพื้นที่ประสานงานผ่านผู้ใหญ่บ้าน และให้ทำหนังสือแจ้งทุกครัวเรือนให้เข้าร่วม พร้อมอธิบายให้ทุกครัวเรือนทราบอย่างละเอียด โดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่ประชาชนเข้าใจง่าย” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนabatบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสื่อสารหรือข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถสร้างการรับรู้ต่อประชาชนได้อย่างสมบูรณ์และครบถ้วนนั้น มีประเด็นที่สำคัญ คือ ประการแรกฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน เพราะการที่อาสาพัฒนาชุมชนไม่มีความรู้ในเรื่องการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ทำให้ไม่สามารถสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้อย่างรอบด้าน ซึ่งหากอาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้เมื่อประชาชนมีประเด็นหรือเกิดข้อสงสัยก็จะสามารถตอบข้อสงสัยนั้นได้ทันที และเป็นการช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ประการที่สองฝึกอบรมทักษะภาวะผู้นำของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างและการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่การรักษาสถานภาพเดิม ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการผู้นำไม่ได้เป็นผู้กำหนด แต่เป็นที่วัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม อันจะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวบุคคลให้มุ่งไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการอย่างแท้จริง ภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับอาสาพัฒนาชุมชน ได้แก่ การทำให้เกิดความร่วมมือ การมองเห็นความผิดปกติ การมีทักษะการพูดที่ดี กล้าเปลี่ยนแปลง รู้จักเรียนรู้ เข้าถึงง่าย มีความเชื่อมั่น มีความรับผิดชอบ พร้อมให้คำปรึกษาและเปิดโอกาส และประการที่สาม เพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ได้แก่ คู่มือการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การสื่อสารผ่าน youtube การสื่อสารผ่านกลุ่มประชาธิปไตย วิดีโอประชาธิปไตย ชุดเล่นิทานประชาธิปไตย แบบสอบถามความต้องการ หนังสือหรือแผ่นพับที่ง่ายต่อการรับรู้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประชาธิปไตยชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดการรับรู้ในเรื่องประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น นำไปเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3.3 ด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ

ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ เพื่อชักจูงให้บุคคลต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ร่วมมือ ช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน แต่ในบางครั้งการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจก็มีปัญหาอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งจิตสำนึกสาธารณะไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ต้องอาศัยการฝึกฝน และประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจากเรื่องเล็ก ๆ ไปสู่เรื่องใหญ่ และปัญหาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์

ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชนที่ไม่เท่ากันของอาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคน ส่งผลต่อความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เท่ากันเช่นกัน ซึ่งต้องอาศัยเวลา ประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองของอาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ รู้จักสละและแบ่งปันทรัพยากรหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้แก่สังคมส่วนรวม และการจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของอาสาพัฒนาชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาตนเองให้มีพลังในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน อันจะส่งผลต่อความสำเร็จของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

3.3.1 การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เป็นการทำให้ประชาชนนั้นตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน รู้จักเสียสละหรือแบ่งปันทรัพยากรหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้แก่สังคมส่วนรวม เพื่อให้สังคมนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ดังกล่าวมาก่อให้เกิดประโยชน์หรือสร้างคุณค่าต่อสมาชิกในสังคมตลอดจนผู้ให้เอง โดยอาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการมีจิตสำนึกสาธารณะในฐานะที่เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล จากคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนให้มากกว่านี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการพื้นฐานของการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจประชาชนให้มีความสำคัญกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี่ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การมีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนจะนำไปสู่การเปิดใจที่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม สำหรับบางคนนั้นการทำให้มีจิตสำนึกสาธารณะได้ต้องอาศัยเวลาและการเรียนรู้ ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในด้านการสร้างแรงจูงใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ควรเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในพื้นที่เสียก่อน เพราะจิตสำนึกจะนำไปสู่การเปิดใจที่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อู่ส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายคุณิทธิ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิด

การตระหนักรู้ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักเสียสละเพื่อคนอื่น ซึ่งจะนำไปสู่ การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ อาจต้องใช้เวลาและการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลง คนบางคนให้มีจิตสำนึกสาธารณะได้” (สัมภาษณ์นายคุณิติ ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบล เกาะขาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นประจำ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชน เกิดความรักและเปลี่ยนความคิดที่จะทำความดีเพื่อสังคมส่วนรวม ตามแนวคิดของนางสาวลัดพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะขาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็น ประจำ เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนเกิดความรักและมีความคิดที่จะทำความดีเพื่อส่วนรวม” (สัมภาษณ์ นางสาวลัดพร ไถเหี้ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะขาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชน บ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การแข่งขันกีฬา ร่วมกัน การทำบุญร่วมกัน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมกัน การช่วยเหลือกันในทุก ๆ เรื่อง ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนเกิดจิตสำนึกสาธารณะที่จะทำเพื่อคนอื่น” (สัมภาษณ์นาย สมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

รูปแบบหรือวิธีการในการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนควรหลากหลายและสร้างสรรค์ จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “อาจมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนโดยการทำป้ายหักมุม เช่น กรณีให้ช่วยกันรักษาความสะอาดภายในหมู่บ้าน อาจทำป้ายที่ มีข้อความว่า ถ้าทิ้งขยะตรงนี้ จะทำมาหากินไม่รุ่งเรือง” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ นางสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกล่าวว่า “ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ ชุมชนแบบโต้ตอบ ให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ไม่ใช่ให้ถูกอบรมอยู่เพียงฝ่ายเดียว” (สัมภาษณ์นางสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย, 4 สิงหาคม 2562)

3.3.2 การจัดเวทีสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตย แก่ชุมชนแก่อสาพัฒนาชุมชน ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองบอนของอาสาพัฒนาชุมชนที่แต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งต้องใช้เวลาและอาศัย

ประสบการณ์ ทำให้อาสาพัฒนาชุมชนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการการจัดเวทีสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยการอภิปรายหัวข้อที่จะดำเนินการระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนด้วยกันเอง หรืออาสาพัฒนาชุมชนร่วมกับเครือข่ายจากภายนอก ให้มีความคิดความเข้าใจที่ตรงกันเสียก่อน หลังจากนั้นจึงนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่บุคคลอื่น อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนที่ต้องการ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การที่จะกระตุ้นคนอื่นได้ ต้องเริ่มจากการกระตุ้นตัวเองก่อน โดยตัวของ อช. เอง จะต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง หรือการจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง อช. ด้วยกันเอง หรือ อช. ร่วมกับเครือข่ายจากภายนอก” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนด้วยกันเองเป็นสิ่งสำคัญ จะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนทุกคนมีความรู้ในเรื่องเดียวกัน มีความเข้าใจที่ตรงกัน สามารถนำไปถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของนางสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวว่า “อช. ต้องมีเวทีสัมมนา เพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ระหว่าง อช. ด้วยกันเอง ให้มีความคิดและความเข้าใจที่ตรงกัน ก่อนที่จะออกไปสู่ภายนอกเพื่อกระตุ้นคนอื่น” (สัมภาษณ์นางสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 4 สิงหาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ด้านกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ ควรเริ่มต้นจากตัวของ อช. ที่ต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะไปถ่ายทอดอย่างชัดเจน โดยอาจมีการประชุมสัมมนา พูดคุย อภิปราย เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ก่อนนำความรู้ นั้นไปถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การอบรม การประชุม การสัมมนา และการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ อุส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ควรมีเวทีสำหรับเพิ่มศักยภาพหรือความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ อช. ก่อนที่ อช. จะนำความรู้ นั้นไปกระตุ้นประชาชน เช่น การอบรม การประชุม การสัมมนา การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อุส่าห์การ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

3.3.3 การสร้างพลังในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง อาสาพัฒนาชุมชนต้องมีการพลังในการทำงานให้แก่ตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การรักในงานที่ทำ การคิดบวกอย่างสม่ำเสมอ การคาดหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ การรู้จักใส่ใจคนอื่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ การมีพลังในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชนตลอดเวลาทำให้การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของอาสาพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายตามแนวคิดของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่กล่าวว่า “การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจต้องอาศัยพลังในการทำงานของ อช. โดย อช. ต้องสร้างพลังในการทำงานให้แก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การรักในงานที่ทำ การคิดบวกอย่างสม่ำเสมอ การคาดหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ การรู้จักใส่ใจคนอื่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่กล่าวว่า “อช. ต้องเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อว่าตนเองทำได้ มีความรักและมีความสุขกับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดพลังและความพร้อมในการทำงานตลอดเวลา” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ มีประเด็นที่สำคัญ คือ ประการแรก การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เป็นการทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน รู้จักเสียสละหรือแบ่งปันทรัพยากรหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้แก่สังคมส่วนร่วม เพื่อให้สังคมนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ดังกล่าวมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกในสังคมตลอดจนผู้ให้เอง โดยอาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการมีจิตสำนึกสาธารณะในฐานะที่เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ประการที่สอง การจัดเวทีสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่อาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ต้องอาศัยเวลา ประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองของอาสาพัฒนาชุมชน และประการที่สาม การสร้างพลังในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง อาสาพัฒนาชุมชนต้องมีการสร้างพลังในการทำงานให้แก่ตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การรักในงานที่ทำ การคิดบวกอย่างสม่ำเสมอ

การคาดหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ การรู้จักใส่ใจคนอื่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ หลักการสำคัญในการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชน คือ ก่อนที่จะไปกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจแก่บุคคลอื่น ต้องเริ่มจากการกระตุ้นพลังในการทำงานของตนเองให้มีความพร้อมเสียก่อน

3.4 ด้านการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ รวมทั้งปัญหาจากการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนตามบทบาทต่าง ๆ ของอาสาพัฒนาชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรภายในชุมชน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่ภายนอกชุมชน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนมีการบูรณาการจากทุกภาคส่วน เพราะทุกภาคส่วนที่ทำงานกับชุมชนต่างมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และการพัฒนาคนให้มีความสุข แต่ในบางครั้งการสร้างเครือข่ายก็มีปัญหา อุปสรรคอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเครือข่ายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง โดยเป็นผลจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ ปัญหาเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยแสดงออกผ่านการไม่เข้าร่วมปรึกษาหารือ และการไม่ยอมเสียสละเวลาและกำลังในกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชน ไปปฏิบัติ และการประเมินผล ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของเครือข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เครือข่ายมีการติดต่อประสานงานกันน้อย และในบางช่วงก็ไม่มีติดต่อกันเลย ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง และปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ซึ่งพบว่า ไม่มีการสร้างเครือข่ายที่เป็นรุ่นใหม่มา接班ไม่ผลัดต่อ จึงจำเป็นต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย การถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเครือข่าย รวมถึงการสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของเครือข่ายต่อไป

3.4.1 การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย เป็นการช่วยเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะในการปกครองตนเอง ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอดและปฏิบัติงานในชุมชน โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง โดยการนำประสบการณ์ของเครือข่ายมาแลกเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ เกิดความร่วมมือกัน ค้นหาปัญหาความต้องการที่แท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ประกอบด้วยการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การแสวงหาความรู้ ข้อมูล ทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหา การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้กลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกัน เสริมแรงและให้กำลังใจกัน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “จากการที่หมู่บ้านได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยของจังหวัดพังงา ทำให้หมู่บ้านเป็นที่รู้จักจากภายนอกเพิ่มขึ้น ได้มีเครือข่ายจากภายนอกมาศึกษาดูงานในพื้นที่ หมู่บ้านมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

การที่เครือข่ายโดยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ความรู้ที่นำไปถ่ายทอดสู่ประชาชนไม่ชัดเจน จึงต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย ตามแนวคิดของนางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “เครือข่ายส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ความรู้ที่นำไปถ่ายทอดสู่ประชาชนไม่มีความชัดเจนตามไปด้วย จะต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ” (สัมภาษณ์นางสาวสุภาภรณ์ หาญสำเภา บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว, 4 สิงหาคม 2562)

การจัดประชุมสัมมนาระหว่างเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องของทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมมือกัน สนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามแนวคิดของนายยู โสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการสร้างเครือข่าย ควรมีการจัดประชุมสัมมนาระหว่างเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ภาคส่วนทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ให้เครือข่ายมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น รู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรม และนำความรู้ไปถ่ายทอดสู่ประชาชน โดยให้หน่วยงานทางราชการระดับสูงที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยเสริมสร้างทักษะด้านนี้ให้แก่เหล่าเครือข่าย” (สัมภาษณ์นายโยสภ เพลินจิตต์ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว กล่าวว่า “ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้ที่ตรงกัน ก่อนทำกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์นางกรรณา คงด้วง พัฒนาการอำเภอเกาะยาว, 2 สิงหาคม 2562)

3.4.2 การถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรม เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงต่อไป ประกอบด้วย 4 คำถามหลัก ได้แก่ หนึ่ง เหตุที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง แรงจูงใจที่เข้ามาทำงาน สอง โครงการเกิดขึ้นเพราะอะไร ความสำเร็จที่คาดหวังคืออะไร และอะไรคือความจริงที่เกิดขึ้น สาม อะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความจริงเช่นนั้น และสี่ ได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่เกิดขึ้น และจะมีข้อเสนอแนะอย่างไร ซึ่งการถอดบทเรียนหรือวิเคราะห์บทเรียนที่ได้รับจากการทำกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การถอดบทเรียนเป็นการอภิปรายแลกเปลี่ยน ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือวินิจฉัยว่าใครถูกใครผิด การถอดบทเรียนไม่ใช่การบ่น แต่เป็นการใช้สุนทรียสนทนาที่มีเป้าหมายและให้บทเรียนของเครือข่าย บรรยายการถอดบทเรียนต้องไม่ทำลายคุณค่าของเครือข่าย โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีคิด ระบบ และคุณค่าของบุคคล กลุ่ม และองค์กร ตามแนวคิดของนายสมพงษ์ อุตสาหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน “ในการสร้างเครือข่าย จะต้องมียุทธศาสตร์เพียงพอที่จะดึงดูดให้เครือข่ายเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อให้เครือข่ายรู้สึกมีคุณค่าต่อกิจกรรมร่วมกัน โดยหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมทุกครั้ง อช. จะต้องให้เครือข่ายเข้าร่วมการถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไป ในประเด็น 4 คำถาม ได้แก่ หนึ่ง เหตุที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง แรงจูงใจที่เข้ามาทำงาน สอง โครงการเกิดขึ้นเพราะอะไร ความสำเร็จที่คาดหวังคืออะไร และอะไรคือความจริงที่เกิดขึ้น สาม อะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความจริงเช่นนั้น และสี่ ได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่เกิดขึ้น และจะมีข้อเสนอแนะอย่างไร” (สัมภาษณ์นายสมพงษ์ อุตสาหการ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการสร้างเครือข่าย อาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายควรมีสรูปผลและถอดบทเรียนสิ่งที่ได้รับจากการดำเนินงาน เพื่อทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่ผ่านมาร่วมกัน โดยการถอดบทเรียน คือ การวิเคราะห์จุดเด่น

จุดค้อยของกิจกรรม เพื่อพัฒนาต่อยอดในส่วนที่เป็นความสำเร็จ และปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหา” (สัมภาษณ์นางสาวจุรี งานแข็ง ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

3.4.3 การสร้างสัมพันธภาพกับเครือข่าย การสร้างสัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป เป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อใดที่เครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกันหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพก็จะเริ่มแตกร้าว ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่จัดในช่วงที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น จากคำให้สัมภาษณ์ของนางอุไรวรรณ ไถเหี้ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กล่าวว่า “เมื่อมีนายทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่ผลประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ ต้องให้นายทุนมาคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน หาทางออกของปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย” (สัมภาษณ์นางอุไรวรรณ ไถเหี้ยม ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562)

เมื่อมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่าย ก็จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น ตามแนวคิดของนางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การสร้างเครือข่าย อช. ต้องมีความสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายตลอดเวลาและมีความต่อเนื่อง กรณีที่เครือข่ายมีกิจกรรม อช. จะต้องไปเข้าร่วมในทางกลับกัน เมื่อ อช. จัดกิจกรรม เครือข่ายก็จะมาเข้าร่วมอย่างเต็มใจ งานดำเนินไปอย่างราบรื่น” (สัมภาษณ์นางสาวอรพรรณ เพลินจิตต์ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน และนำไปสู่การให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ตามแนวคิดของนายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการสร้างเครือข่าย อช. และเครือข่ายต้องมีการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยกิจกรรมที่จัดต้องมีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ เมื่อไม่มีกิจกรรมก็ไม่มีกลไกที่จะดึงเข้าหากัน เครือข่ายก็จะไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อการปฏิสัมพันธ์ลดลงก็ส่งผลให้เครือข่ายเริ่มอ่อนแอ จนล้มไปในที่สุด” (สัมภาษณ์นายประเสริฐ บุญสบ อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 29 กรกฎาคม 2562) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “การสร้างเครือข่าย ต้องมีการให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีปัญหา อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งโดยปกติแล้วเครือข่ายอาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดี

คอยให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่ง อช. เป็นคนในพื้นที่ย่อมรู้วิธีและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีกว่ากว่าคนนอก” (สัมภาษณ์นายเจริญ หาผลกล้า นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่, 31 กรกฎาคม 2562)

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การสร้างเครือข่ายควรเป็นไปในลักษณะที่กว้าง และมีการเชื่อมความสัมพันธ์กันตลอดเวลา ไม่จำกัดพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “ไม่ใช่ที่เราจะอยู่เฉพาะคลองบอน หมู่บ้านอื่นอย่างช่องหาด ย่าหมี คลองเหี้ย เราก็สามารถเชื่อมได้ รวมถึงตำบลอื่นด้วย เพื่อที่จะเอาข้อมูลเอาความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” (สัมภาษณ์นางรัตนา เพชรรัักษ์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

3.4.4 การสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จอาจต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป หากไม่ได้มีการสร้างคนขึ้นมารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จึงจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยการคัดเลือกเครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับนับถือ และสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นแกนหลัก เพื่อสืบสานบทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายต่อไป จากคำให้สัมภาษณ์ของนายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวว่า “การสร้างเครือข่ายต้องสร้างกลุ่มคนในวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน และควรฝึกฝนให้รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นและเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้มีหัวใจของการทำงานจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม เมื่อพบเจอปัญหาแล้วสามารถหาทางออกของปัญหาได้ โดยใช้เครือข่ายเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้รู้จักกันมากขึ้น” (สัมภาษณ์นายดุสิต ทองเกิด ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่, 29 กรกฎาคม 2562)

ในการสร้างเครือข่ายของอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ซึ่งขาดคนรุ่นใหม่ เพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย เพราะการเสริมสร้างประชาธิปไตยเป็นเรื่องของกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจสูงอย่างวัยรุ่น ต้องมีการสร้างเครือข่ายจากคนวัยนี้ ตามแนวคิดของนายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน กล่าวว่า “ในการสร้างเครือข่าย อช.ในพื้นที่ซึ่งขาดคนรุ่นใหม่ ต้องสร้างเครือข่ายให้คนรุ่นใหม่มาทำงานเพื่อชุมชน เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องของคนทุกเพศทุกวัย และวัยที่ความคิดเป็นของตัวเองสูงก็คือ วัยรุ่น ควรดึงคนเหล่านี้มาร่วมเป็นเครือข่าย” (สัมภาษณ์นายสมปอง ศรีสมุทร ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

อาสาพัฒนาชุมชนต้องนำความรู้เรื่องประชาธิปไตยไปปลูกฝังให้กับคนวัยเรียน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีพัฒนาการทางการรับรู้สูง โดยใช้รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เพื่อที่สร้างคนรุ่นใหม่ให้มีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางสาว วลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน กล่าวว่า “การสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าถึงทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะวัยเรียน โดยอาสาพัฒนาชุมชนต้องนำความรู้เรื่องประชาธิปไตยไปปลูกฝังให้กับคนวัยนี้ เพื่อที่สร้างคนรุ่นใหม่ให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และความรู้เหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปสู่เพื่อนและครอบครัวต่อไป” (สัมภาษณ์นางสาว วลัยพร ไถเหี่ยม ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน, 31 กรกฎาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ในด้านการสร้างเครือข่าย มีประเด็นที่สำคัญคือ ประการแรก การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเป็นการช่วยเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะในการปกครองตนเอง ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอดและปฏิบัติงานในชุมชน ประการที่สอง การถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรม เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงงานในครั้งต่อไป ประกอบด้วย 4 คำถามหลัก ได้แก่ หนึ่ง เหตุที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานนี้เข้ามาทำงาน สอง โครงการเกิดขึ้นเพราะอะไร ความสำเร็จที่คาดหวังคืออะไร และอะไรคือความจริงที่เกิดขึ้น สาม อะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความจริงเช่นนั้น และสี่ ได้เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่เกิดขึ้น และจะมีข้อเสนอแนะอย่างไร ซึ่งการถอดบทเรียนหรือการวิเคราะห์บทเรียนที่ได้รับมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ประการที่สาม การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเครือข่าย เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีอันเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป เปรียบเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อใดที่เครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกันหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพก็จะเริ่มแตกร้าง ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ประการที่สี่ การสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จอาจต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป หากไม่ได้มีการสร้างคนขึ้นมา接班ไม่ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของ

เครือข่าย จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยการคัดเลือกเครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับนับถือ และสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นแกนหลัก เพื่อสืบสานงานของเครือข่ายตามบทบาทและหน้าที่ต่อไป

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อมุ่งศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
3. เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

กลุ่มประชากร

1. กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน
2. กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น
3. กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น
4. กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค
5. กลุ่มประชาชนทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน ได้แก่ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลเกาะยาวใหญ่ และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ รวม 5 คน
2. กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน
3. กลุ่มนักปกครองท้องถิ่น ได้แก่ กำนันตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 1 คน

4. กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ พัฒนาการอำเภอเกาะยาว 1 คน และบรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเกาะยาว 1 คน

5. กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ 4 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากเวทีประชาคม

1. สรุปการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นลักษณะเดียวกันในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า ในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน อาสาพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน สำหรับขั้นตอนการประสานงาน จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ และมีการประสานงานทั้งภายนอกหมู่บ้านและภายในหมู่บ้าน โดยการประสานงานภายนอกหมู่บ้าน เป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพังงา ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว พัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว ปกครองอำเภอเกาะยาว เกษตรอำเภอเกาะยาว องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลเกาะยาวใหญ่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยอำเภอเกาะยาว กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ อาสาพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน/ตำบลอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ส่วนการประสานงานภายในหมู่บ้าน จะเป็นขั้นตอนหลังจากที่อาสาพัฒนาชุมชน ได้ติดต่อสื่อสารกับผู้นำ องค์กร เครือข่ายภายนอกชุมชนแล้ว โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะนำเรื่องดังกล่าวมาประสานงานต่อกับกลุ่มเป้าหมาย นั่นคือ ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงกำหนดการ แนวทาง ขั้นตอน การดำเนินงาน นำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ การแสดงออกซึ่งความจงรักภักดี การสนับสนุนการเลือกตั้ง

การออกเสียงประชามติ ประชาพิจารณ์ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การจัดเวที ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางประชาธิปไตย การเป็นพลเมืองที่ดี วิธีประชาธิปไตย และในขั้นตอนการสื่อสารหรือให้ข้อมูลแก่ประชาชน อาสาพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการเสริมสร้างให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวผ่านช่องทาง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภากาแฟ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าว หมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลข่าวสารการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยม ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนเป็น กระบอกเสียงสำคัญและเป็นผู้นำทางด้านการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนรับทราบถึงข้อมูล เพื่อ มุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการให้เกิดการรับรู้ หรือเปลี่ยนทัศนคติ หรือเปลี่ยนพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในทางบวก และอาสาพัฒนาชุมชนยังแสดงบทบาทการกระตุ้นหรือสร้าง แรงจูงใจ โดยจะเป็นผู้กระตุ้นให้ประชาชนรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อ แก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา หมู่บ้านของตนในทุก ๆ เรื่อง รวมถึงเรื่องการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยกลวิธีใน การกระตุ้นหรือสร้างแรงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้หลักระเบิดจากข้างใน การเคาะประตูบ้าน การลงพื้นที่อย่างจริงจัง การกระตุ้นผ่านเด็ก นักเรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคี หรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม การอธิบายให้เห็น ถึงความสำคัญ และประการสุดท้ายอาสาพัฒนาชุมชนมีการสร้างเครือข่าย โดยจะเป็นกลุ่มคนที่คอย ประสานขอความร่วมมือ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบล ที่รวมตัวกัน โดยมี วัตถุประสงค์เดียวกันในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์ และสร้างค่านิยมใน การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตลอดจนร่วมกันปรึกษาหารือ หาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และอธิบายถึงความสำคัญของการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในทุกระดับ โดยเฉพาะประชาธิปไตยระดับชุมชนที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การปลูก ความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของชุมชน ตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ การปลูก ความตื่นตัว ให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาปกป้อง จัดการปัญหาและแก้ปัญหามาของชุมชนเอง ใช้หลัก

ความเสมอภาคในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกหนึ่ง ที่รวมคนให้มาเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหา ร่วมกัน และร่วมเสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยไปด้วยกัน โดยกระบวนการทำงานระหว่าง อาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงองค์กรหลักภาคประชาชน จะเป็นไปในลักษณะที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน นับว่าเป็นการสร้างและรักษา สัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป

1.2 ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า อาสาพัฒนาชุมชนไม่สามารถ แสดงบทบาทด้านการประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจาก อาสาพัฒนา ชุมชนในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการประสานงาน เงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนา ชุมชนไม่เหมาะสมกับการทำงานในพื้นที่ในสภาพของสังคมปัจจุบัน เครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ มิไม่เพียงพอและครอบคลุมในการช่วยสนับสนุนการประสานงาน ตลอดจนความร่วมมือของ ประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนมีน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่อย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ ส่งผลเสียต่อการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมใน การเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของ ประชาชนในพื้นที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงาน รวมถึงการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไปจาก การประสานงานจากหน่วยงานที่เร่งด่วน และจากความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตัว อาสาพัฒนาชุมชนเอง และพบว่าอาสาพัฒนาชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชน และขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทำให้ไม่ สามารถแสดงบทบาทด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างครบถ้วนและ สมบูรณ์ และยังพบอีกว่าประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญใน การดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน และการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจยังทำได้ยาก เพราะการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน รวมทั้งความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชนที่ไม่เท่ากันของอาสาพัฒนา ชุมชนแต่ละคนก็จัดเป็นปัญหาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจที่มีความสำคัญ เพราะส่งผลต่อ การรับรู้ของประชาชน และอีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือ ปัญหาเครือข่ายขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงทำให้ไม่

สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้อย่างรอบด้าน ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง โดยเป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ ปัญหาเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งแสดงออกผ่านการไม่เข้าร่วมปรึกษาหารือ และการไม่ยอมเสียสละเวลาและกำลังในกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการ การประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินผล ปัญหาการขาดปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน โดยเครือข่ายจะมีการติดต่อประสานงานกันน้อยในบางช่วง และปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งพบว่าไม่มีการสร้างเครือข่ายที่เป็นรุ่นใหม่มารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย ในฐานะที่อาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนนำคนสำคัญของหมู่บ้านต้องร่วมมือกับผู้นำคนอื่น ๆ ในพื้นที่ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่าย เพื่อให้รักษาสภาพของเครือข่ายให้มีความยั่งยืนต่อไป

1.3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า การที่อาสาพัฒนาชุมชนจะเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนผ่านการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จะต้องเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนจากเดิมที่มีอยู่ 4 คน เป็น 6-10 คน เพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน โดยควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จากเดิมไตรมาสละ 500 บาท เป็นเดือนละ 500 บาท หรือปีละ 6,000 บาท และอาสาพัฒนาชุมชนควรมีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้เดือนละ 300 บาท หรือปีละ 3,600 บาท และการประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชนเองต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน และต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรม บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำกัน ในส่วนของการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชนในรูปแบบเชิงปฏิบัติการ และฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้แก่อาสาพัฒนาชุมชน เช่น ทักษะภาวะ

ความเป็นผู้นำ ซึ่งจะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนสามารถสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้
 อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ และควรเพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือ
 สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ในปัจจุบัน เช่น คู่มือการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่
 ชุมชน การสื่อสารผ่าน youtube การสื่อสารผ่านกลุ่มประชาธิปไตย วิดีโอประชาธิปไตย ชุดเล่า
 นิทานประชาธิปไตย แบบสอบถามความต้องการ หนังสือหรือแผ่นพับที่ง่ายต่อการรับรู้ และควรมี
 ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประชาธิปไตยชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการรับรู้ในเรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น
 นำไปการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้เป็นชุมชนประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และการกระตุ้นหรือสร้าง
 แรงจูงใจ ต้องเริ่มจากการกระตุ้นที่ตัวของอาสาพัฒนาชุมชนเองก่อน เมื่อตัวของอาสาพัฒนาชุมชน
 มีความพร้อมแล้วจึงที่จะไปกระตุ้นบุคคลอื่น ด้วยการสร้างพลังในการทำงานให้แก่ตนเองอย่าง
 ต่อเนื่อง ได้แก่ การรักในงานที่ทำ การคิดบวกอย่างสม่ำเสมอ การคาดหวังในสิ่งที่เป็นไปได้
 การรู้จักใส่ใจคนอื่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ นอกจากนี้ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึก
 สาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอน เพื่อให้ประชาชน
 ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้าง
 ค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน รู้จักเสียสละหรือแบ่งปัน
 ทรัพยากรหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้สังคมส่วนร่วม เพื่อให้สังคมนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์
 ดังกล่าวมาก่อนให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกในสังคมตลอดจนผู้ให้เอง โดยอาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่ม
 คนที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ในฐานะที่เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน
 ตำบล และต้องมีการจัดเวทีสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน
 แก่อาสาพัฒนาชุมชน เนื่องจากความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่
 แต่ละคนมีไม่เท่ากัน และในการสร้างเครือข่ายต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย
 เพื่อช่วยเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนา
 กิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะในการปกครองตนเอง ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝน
 ความเป็นประชาธิปไตย การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพและให้เกียรติ
 ซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอด
 และปฏิบัติงานในชุมชน และต้องมีการถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งเป็น
 การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรม เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุง
 งานในครั้งต่อไป และต้องมีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์
 เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และกิจกรรมดังกล่าวควรจัดอย่างสม่ำเสมอ
 ไม่ใช่จัดในช่วงที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น การสร้างสัมพันธ์ที่ดีนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง
 ในการรักษาเครือข่ายให้มั่นคงและยั่งยืน รวมถึงต้องมีการสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

ให้มารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย โดยเครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นแกนหลัก เพื่อสืบสานบทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายต่อไป

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้ศึกษาแยกการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า อาสาพัฒนาชุมชนมีการแสดงบทบาททั้งบทบาทในลักษณะของโครงสร้าง นั่นคือ บทบาทที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย และบทบาทในลักษณะทางสังคมที่เกิดจากความยอมรับของคนในสังคม สำหรับการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนนั้น อาสาพัฒนาชุมชนจะแสดงบทบาทในลักษณะทางสังคมมากกว่าบทบาทในลักษณะของโครงสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากอาสาพัฒนาชุมชนที่ในพื้นที่บ้านคลองบอนเป็นคนในพื้นที่ จึงมีความรักในบ้านเกิดของตนเอง อีกทั้งเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำข่าวสารจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชน เป็นผู้นำทางความคิด และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และจะเข้าไปมีบทบาทในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการประสานงาน โดยเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ โดยได้รับมอบหมายจากผู้นำที่เป็นทางการให้ทำหน้าที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และจะมีการประสานงานทั้งภายนอกหมู่บ้านและภายในหมู่บ้าน โดยการประสานงานจะมุ่งดำเนินการให้ครอบคลุมองค์ประกอบใน 3 ด้าน ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนอย่างบูรณาการ และขั้นตอนการสื่อสารหรือให้ข้อมูลแก่ประชาชน อาสาพัฒนาชุมชนจะได้รับมอบหมายจากผู้นำที่เป็น

ทางการ ให้ช่วยสื่อสารหรือให้ข้อมูลแก่ประชาชนรับทราบถึงกำหนดการ รายละเอียด ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านช่องทาง การประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ได้แก่ การแจ้งผ่านที่ประชุมทุกวันศุกร์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านสภากาแฟ การแจ้งผ่านวันทำการของกองทุนสวัสดิการชุมชน การแจ้งผ่านเวทีชาวบ้าน การบอกกล่าวต่อ ๆ กัน การปิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน การแจ้งผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และขั้นตอนการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ อาสาพัฒนาชุมชนยังแสดงบทบาทการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ โดยจะเป็นแกนนำหลักในการกระตุ้นให้ประชาชนรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ บ้านคลองบอนผ่านกลวิธีในการกระตุ้นหรือสร้างแรงใจของอาสาพัฒนาชุมชนต่อประชาชน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้หลักระเบิดจากข้างใน การเคาะประตูบ้าน การลงพื้นที่อย่างจริงจัง การกระตุ้นผ่านเด็กนักเรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นความสามัคคี หรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม รวมถึงการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญ และในขั้นตอนการสร้างเครือข่าย อาสาพัฒนาชุมชนจะเป็นบุคคลที่คอยประสานขอความร่วมมือ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เครือข่ายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับอำเภอ และเครือข่ายระดับตำบลให้เข้ามาเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ด้วยความตั้งใจจริงและการมีจิตสำนึกสาธารณะของอาสาพัฒนาชุมชนเองที่มีอยู่สูงมาก ทำให้เครือข่ายให้การยอมรับและไว้วางใจ การเกิดขึ้นของเครือข่ายเริ่มต้นจากการที่เครือข่ายภายนอกเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับอาสาพัฒนาชุมชนก่อน หลังจากการทำงานร่วมกันหลาย ๆ ครั้ง ก่อเกิดเป็นสัมพันธภาพที่ดี จึงทำให้เครือข่ายภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนจึงถือเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญมากในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุคล์ (อ้างใน อุบัยดิลละห์ มะยะนู, 2556, น. 13-15) สรุปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ผู้นำไว้ 11 บทบาทย่อย ได้แก่ บทบาทในการสร้างแรงจูงใจ บทบาทในการประกาศเกียรติคุณและให้รางวัล บทบาทการให้การสนับสนุน บทบาทการจัดความขัดแย้งและการสร้างทีมงาน บทบาทการสร้างเครือข่าย บทบาทการให้ข้อมูล บทบาทในการสร้างความชัดเจน บทบาทการติดตาม บทบาทในการแก้ปัญหา บทบาทในการวางแผนและจัดองค์การ บทบาทในการปรึกษาและมอบหมายงาน ซึ่งจากผลการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนได้แสดงบทบาทของการเป็นผู้นำเพียง 3 บทบาท นั่นคือ บทบาทในการสร้างแรงจูงใจ บทบาทการสร้างเครือข่าย และบทบาทการให้ข้อมูลเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรรณิการ์ ทาอินทร์ (2553, น. 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า

บทบาทสามารถให้มุมมองได้ใน 2 ลักษณะ คือ บทบาทในลักษณะของโครงสร้าง และบทบาทในลักษณะทางสังคม ซึ่งในบทบาทที่เป็นลักษณะของโครงสร้างนั้น คือ การทำหน้าที่บทบาทตามที่ได้มีการแต่งตั้งมีกรอบแนวทางที่ได้รับมอบมาเพื่อให้ปฏิบัติตาม มีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ส่วนในบทบาทที่มีลักษณะเป็นสังคมนั้นย่อมจะหมายถึงเป็นการเข้ามามีบทบาทโดยการได้รับการยอมรับจากสังคมนั้น ๆ ไม่มีกรอบในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแต่ได้รับการยอมรับให้ทำบทบาทนั้น ๆ ซึ่งจากผลการศึกษายบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน แสดงบทบาททั้ง 2 บทบาท คือ บทบาทในลักษณะของโครงสร้าง และบทบาทในลักษณะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรเทพ จันทร์ควน (2554, น. 16) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้นำชุมชนตามบทบาทภายนอกและบทบาทภายใน ไว้ว่า บทบาทภายนอก คือ บทบาทในการประสานงานกับภายนอกชุมชน คือ การศึกษา แนะนำความรู้ใหม่ ๆ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาเสนอแนะให้ประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกและบุคคลภายนอกเพื่อถึงความช่วยเหลือเข้ามาสู่ชุมชน และบทบาทภายใน คือ บทบาทในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การชักจูงประชาชนให้ร่วมมือกันในการทำงานพัฒนา ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษายบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน แสดงบทบาททั้ง 2 บทบาท คือ บทบาทภายนอก และบทบาทภายใน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2559, น. 11) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ไว้ว่า กระตุ้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้านและสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาโดยเป็นที่ปรึกษา แก่กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร ตลอดจนองค์กรประชาชน และกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือเอกชนอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่เวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล หรือทางราชการมอบหมาย

2.2 ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญต่อบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน คือ อาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ไม่

เพียงพอต่อการประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน โดยปริมาณงานกับคนต้องมีความสอดคล้องเหมาะสม เงินในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนไม่เหมาะสมกับการทำงานในพื้นที่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลจากพื้นที่บ้านคลองบอนและพื้นที่อำเภอเกาะยาวเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพสูง ในการทำงานแต่ละอย่างจะต้องใช้เงินเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ เครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่เพียงพอและครอบคลุมในการช่วยสนับสนุนการประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชน ตลอดจนปัญหาความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ยังมีน้อย รวมถึงการให้ข้อมูลที่ล่าช้าเกินไปของหน่วยงานและจากความรับผิดชอบของตัวอาสาพัฒนาชุมชนเอง และจากการอาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน และขาดความต่อเนื่องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ และยังพบอีกว่าประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ และการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจประชาชนยังทำได้ยาก เนื่องจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนที่มองว่าไม่เรื่องของตนเอง และด้วยความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาพัฒนาชุมชนแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน ได้ส่งผลต่อความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่เท่ากันเช่นกัน และอีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือ ปัญหาจากการสร้างเครือข่าย โดยเครือข่ายขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน จึงไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนได้ ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง และปัญหาในด้านการสร้างเครือข่ายพบว่า มีเครือข่ายไม่เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ซึ่งแสดงออกผ่านการไม่เข้าร่วมปรึกษาหารือ และการไม่ยอมเสียสละเวลาและกำลังตามกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมเตรียมการประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชน การนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และการประเมินผล ปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับเครือข่ายที่ไม่กว้างขวาง โดยเป็นผลจากสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านที่เป็นเกาะ ปัญหาการขาดปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยการขาดการติดต่อประสานงานกันเป็นเวลานาน ทำให้ความสัมพันธ์ไม่มีความต่อเนื่องหรือขาดหายไป รวมถึงปัญหาการขาดเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งพบว่าไม่มีการสร้างเครือข่ายที่เป็นรุ่นใหม่มารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นปัจจุบันเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย ในฐานะที่อาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนนำคนสำคัญในหมู่บ้านต้อง

ร่วมมือกับผู้นำคนอื่น ๆ ในพื้นที่ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่ายเพื่อให้รักษาภาพของเครือข่ายให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพบูลย์ ช่างเรียน (2516, น. 19-30) กล่าวไว้ว่า บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนครองอยู่และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัย ความคิดอ่าน ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ ความพอใจ และการอบรมขัดเกลาทางสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร เทพสิทธิ์ (2541, น.1) ได้กล่าวว่า “อาสาสมัคร” หมายถึง ผู้สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงิน นอกจากนี้หมายถึงบุคคลที่เป็นรูปธรรม ยังหมายถึงจิตวิญญาณอาสาสมัครที่เป็นนามธรรมด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของจารุพงศ์ พลเดช (อ้างใน ชาญณรงค์ วงศ์วิชัย 2559, น. 26) กล่าวถึงลักษณะของอาสาสมัคร ไว้ว่า การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “เต็มใจ” งานอาสาสมัครไม่มีการบังคับหรือขู่เชิญให้ทำ แต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาที่ดีต่อบุคคลอื่น อยากเห็นบุคคลอื่นมีความสุข การเป็นอาสาสมัครจะต้อง “ตั้งใจ” เมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้วจะส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรือความยากลำบากอดทน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถ โดยมีต้องให้ใครมาบังคับหรือขู่เชิญ และการเป็นอาสาสมัครจะต้อง “พอใจ” พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ โดยผลงานที่ออกมาจะเป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้บุคคลอื่นนั้นเข้าใจ ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข ความสำเร็จ ความสมหวัง เกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเสาวนีย์ เสนาสุ (2529, น. 29-30) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกคนในชุมชนมาทำหน้าที่ด้านอาสาสมัครไว้ว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในงานอาสาสมัครเป็นอย่างดีและมีความรับผิดชอบ ผู้ที่มีความรู้ในงาน มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เอาใจใส่มุ่งมั่นในงานที่ทำจนบรรลุผลสำเร็จ บุคคลเช่นนี้อาจจะอยู่ในองค์การภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ หรืออาจเลือกคนที่มีตำแหน่งหรือคนที่อยู่ในท้องถิ่นก็ได้ ซึ่งหากได้คนในชุมชนเองก็จะเป็นการดี เพราะคนในชุมชนย่อมรู้ปัญหาของชุมชนดีที่สุด

2.3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่อาสาพัฒนาชุมชนจะเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนผ่านการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น อาสาพัฒนาชุมชนจะต้องแสดงออกซึ่งบทบาทอย่างเต็มกำลัง

และความสามารถ พร้อมแก้ไขในข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ได้แก่ บทบาทด้านการประสานงาน บทบาทด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน บทบาทด้านการกระตุ้นหรือสร้างจูงใจ และบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย และเพื่อให้การทำงานตามบทบาทดังกล่าวมีความต่อเนื่องและยั่งยืนนั้นจะต้องเพิ่มจำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ให้เกิดความทั่วถึงในการปฏิบัติงาน เพิ่มเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน การประสานงานของอาสาพัฒนาชุมชนเองต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาและทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ตรงกัน และต้องมุ่งให้เกิดร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลาและกิจกรรม บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดกระบวนการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำกัน และสิ่งสำคัญต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชนในรูปแบบเชิงปฏิบัติการ และฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้แก่อาสาพัฒนาชุมชน เช่น ทักษะภาวะความเป็นผู้นำ ซึ่งจะทำให้อาสาพัฒนาชุมชนสามารถสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ควรเพิ่มเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในสังคมปัจจุบัน อาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดจะเป็นกลุ่มคนที่สามารถสื่อสารกับประชาชนได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และเป็นกลุ่มคนที่คอยกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ ให้คนพร้อมที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรก็ตามตัวของอาสาพัฒนาชุมชนเองต้องสร้างพลังในการทำงานให้แก่ตนเอง ต้องมีการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ หรือเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บ้านคลองบอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน รู้จักเสียสละหรือแบ่งปันทรัพยากรหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้แก่สังคมส่วนร่วม เพื่อให้สังคมนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ดังกล่าวมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกในสังคมตลอดจนผู้ให้เอง โดยอาสาพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มคนที่เป็นอย่างที่ดีของการมีจิตสำนึกสาธารณะในฐานะที่เป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล และต้องมีการจัดเวทีสัมมนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนแก่อาสาพัฒนาชุมชน และต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเพื่อช่วยเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะในการปกครองตนเอง ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การเรียนรู้ที่ดี ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่สามารถ

นำมาต่อ ยอดและปฏิบัติงานในชุมชน การนำประสบการณ์ของเครือข่ายมาแลกเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ เกิดความร่วมมือกัน ค้นหาปัญหาความต้องการที่แท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือดีและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง สามารถช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และต้องมีการถอดบทเรียนผลสำเร็จหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรม เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป อีกทั้งต้องมีการสร้างสัมพันธภาพกับเครือข่าย ผลจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน เป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อเลี้ยงการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งเมื่อใดที่เครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน โดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพก็จะเริ่มแตกร้าง ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ รวมถึงต้องมีการสร้างเครือข่ายผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รักษาเครือข่ายให้มั่นคงและยั่งยืน โดยเครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ และต้องเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปิยากร หวังมหาพร (2556, น. 25) คุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งของงานอาสาสมัคร คือ การทำงานด้วยความสมัครใจ เป็นการทำงานที่ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช่ทำงานในอาชีพ เป็นการทำเพื่อชุมชนและสังคมส่วนรวม ซึ่งอาสาสมัครถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ช่วยให้ผู้มีสุขภาวะที่ดี ในประเทศที่มีประชากรมีคุณภาพ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สูง ซึ่งจะนำไปสู่สภาพประชาสังคม (Civic Society) ที่ประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะในสภาวะที่ประเทศชาติมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณด้านบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2534, น. 6) ได้อธิบายว่า “อาสาสมัคร” คือ ผู้ที่มีความศรัทธาในการทำงาน สาธารณประโยชน์ โดยคำนึงถึงเวลาว่าง ความสามารถ และความถนัดที่ตนเองมีอยู่ เป้าหมายของงานก็เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม และแก่ผู้ประสบความเดือดร้อน โดยไม่มีค่าตอบแทนในการทำงานและมีได้จ้างงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวนีย์ เสนาสุ (2529, น. 29-30) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกคนในชุมชนมาทำหน้าที่ด้านอาสาสมัคร ไว้ว่า ควรให้อาสาสมัครรู้ชัดแจ้งถึงข้อผูกพันที่ต้องรับผิดชอบ โดยข้อผูกพันที่กล่าวถึงได้แก่ การอุทิศเวลาทำงานของตนให้แก่ชุมชน การอุทิศพยายามที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ความตั้งใจในการเข้ารับการศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่อง การยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามหลักประชาธิปไตยและใช้คำแนะนำนั้นให้เป็น

ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมากที่สุด และยังคงคล้องกับแนวคิดของโยนงค์ ทิมสุวรรณ (2558, น. 10) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยไว้ว่า การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในชุมชน โดยการร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมของชุมชนอย่างเต็มใจ รับผิดชอบต่อความคิดเห็นของทุกคน และไม่ถือโทษโกรธเคืองเมื่อมีความเห็นที่แย้งกัน ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีการปรึกษาหารือกันในช่วงการทำงาน เคารพกฎระเบียบของชุมชนและกฎหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยวิธีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มด้านอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มนำแนวทางประชาธิปไตยไปใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีอำนาจในการต่อรองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษาเบื้องต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 อาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ควรนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นแนวทางในการปฏิบัติบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น

3.1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น

3.1.3 อาสาพัฒนาชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่อื่นที่ต้องการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ควรนำผลการศึกษายบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

3.1.4 ควรนำปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ไปวิเคราะห์

หรือสังเคราะห์ จัดทำเป็นแผนพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ให้ได้ผลยิ่งขึ้นต่อไป

3.1.5 ควรนำแนวคิดและแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ไปจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน เพื่อให้ประชาธิปไตยปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.2 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษารูปแบบหรือวิธีการในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ที่ได้รับความสนใจจากประชาชน โดยใช้หลักการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน

3.2.3 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาบทบาทของภาคประชาชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.4 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.5 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.6 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.7 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษาบทบาทของเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.8 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรจะศึกษานโยบายรัฐบาลกับการเสริมสร้าง
ประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

3.2.9 ควรศึกษาชุมชนต้นแบบในการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย
แก่ชุมชนในพื้นที่ที่เข้มแข็ง และนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย
แก่ชุมชนในพื้นที่บ้านคลองบอนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2559). *คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมสามัญการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). *คู่มือนิเทศการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรรณิการ์ ทาอินทร์. (2553). *บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์ใหม่ จังหวัดเชียงราย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์. (2530). *เพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผลิตและเผยแพร่เอกสาร กองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์.
- กิตติพงษ์ สุขสา. (2550). *บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กรุณา คงด้วง. (2562, 2 สิงหาคม). พัฒนาการอำเภอเกาะยาว สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- คณินิจ ศรีบุญเยี่ยม และคณะ. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: ปัญหาอุปสรรคและทางออก*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- จินตนา พูนเจริญ. (2529). *อุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรโชค วีระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์, และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. (2542). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จรี งานแจ้ง. (2562, 29 กรกฎาคม). ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม) สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- จรรยา สุภาพ. (2534). *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- เจริญ หาผลกล้า. (2562, 31 กรกฎาคม). นายกเทศมนตรีตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย
สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัด
พังงา.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2520). *การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ประสานมิตร.
- ซัชชัย จันทร์สว่าง. (2545). *บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการทำงานร่วมกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบล: กรณีศึกษาอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- ซัชวาล ทองดีเลิศ. (2549). *องค์กรชุมชนกับการปฏิรูปสังคมและการเมือง*. กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย*.
กรุงเทพมหานคร: พิงแณศ.
- _____. (2538). *อนาคตการเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาญณรงค์ วงศ์วิชัย. (2559). *คุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข*.
(สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
- จิรวัดน์ นิเจนตร. (2528). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตต์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.
- จิตยา สุวรรณชะฎ. (2529). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2527). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรินทร์ งามวงษ์. (2556). *บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่เสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นใน
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, นนทบุรี.

- ณัฐพล นาคะโยคี. (2543). *บทบาทของครูผู้สอนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.*
- คุณฉวี สุทธิปริยาศรี. (2539). *กระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.*
- คุณฉวี ท่องเกิด. (2562, 29 กรกฎาคม). ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- ทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2540). *การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.*
- ทศพล สมพงษ์. (2545). *วิกฤตเกษตรกรรม: วิกฤตสังคมไทย สู่วางรอดในโลกใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: สถาบันพัฒนาสี่แยกอินโดจีน.*
- _____. (2555). *การสังเคราะห์บทเรียนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง.*
- เชิรชัย ณ นคร, รัฐศิรินทร์ วัจนานนท์, ปรรารถนา ทองรักษ์, และเรืองระวี สุวรรณปราโมทย์. (2553). *ประชาธิปไตยชุมชน กลไกการขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง.*
- นัยนา สถิตเสถียร. (2559). *รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.*
- นิภาพรรณ เทียมธรรม. (2547). *การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2526). “ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท (หน่วยที่ 1-7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- _____. (2528). *แนวทางการพัฒนาอาสาพัฒนาชุมชน (อช.). กรุงเทพมหานคร: กรมการ-พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.*
- นิรุฒ ไชยกุล. (2522). “การพัฒนาชุมชน” ใน *คู่มือการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานวารสารพัฒนาชุมชน.*

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2555). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญมาก ช้างโสภณ. (2539). *การศึกษาปัญหาการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน และข้าราชการในระดับจังหวัดในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 6 ศึกษากรณีจังหวัดพิจิตร*. พิษณุโลก: ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 6.
- บุญเชิด ทองกล่อม. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมประดู่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2532). “การพัฒนาคืออะไร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารพัฒนาชนบท (หน่วยที่ 1-7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2522). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2544). *ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- _____. (2550). *ประชาธิปไตยชุมชน รากฐานของการเมืองสมานฉันท์และการเมืองคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ประเสริฐ บุญสบ. (2562, 29 กรกฎาคม). *อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา*.
- ปรีชา กลิ่นรัตน์. (2520). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนในชนบท*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปียากร หวังมหาพร. (2556). *พัฒนาการเชิงนโยบายอาสาสมัครไทย: จากความมั่นคงสู่การพัฒนาสังคม*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีปทุม*, 43(5), 16-17.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2529). *ความคิดทางการเมืองเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พจน์ วรกวิน. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทเกษม.
- พัทธา สายหู. (2516). *ความเข้าใจกับกลไกของสังคม*. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.

- พิทยา ว่องกุล. (2542). *สร้างสังคมใหม่ชุมชนอาชีพไทย*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์.
- ไพบูรณ์ ช่างเรียน. (2526). *การปกครองมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพรัตน์ เจริญรินทร์. (2524). *การบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2525). “การพัฒนาชนบท” ใน *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน*.
กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัคราณา).
- _____. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร:
ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- _____. (2534). *จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก.
- ยุโสภ เพ็ญจิตต์. (2562, 29 กรกฎาคม). ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม) สัมภาษณ์โดย
สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัด
พังงา.
- ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ. (2558). “ประชาธิปไตยกับบทบาทสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนา
ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีไทย” ใน *เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเรื่องประชาธิปไตยกับ
บทบาทสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีไทย*. นนทบุรี:
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ.
- รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 3-4, 12, 38, และ 76.
- รัฐพนธ์ มากแสงศิริ. (2548). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริม
ประชาธิปไตย ตามทัศนะของครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา-
บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- รัตนา เพชรรักษ์. (2562, 29 กรกฎาคม). สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย
สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัด
พังงา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์. (2550). *ขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

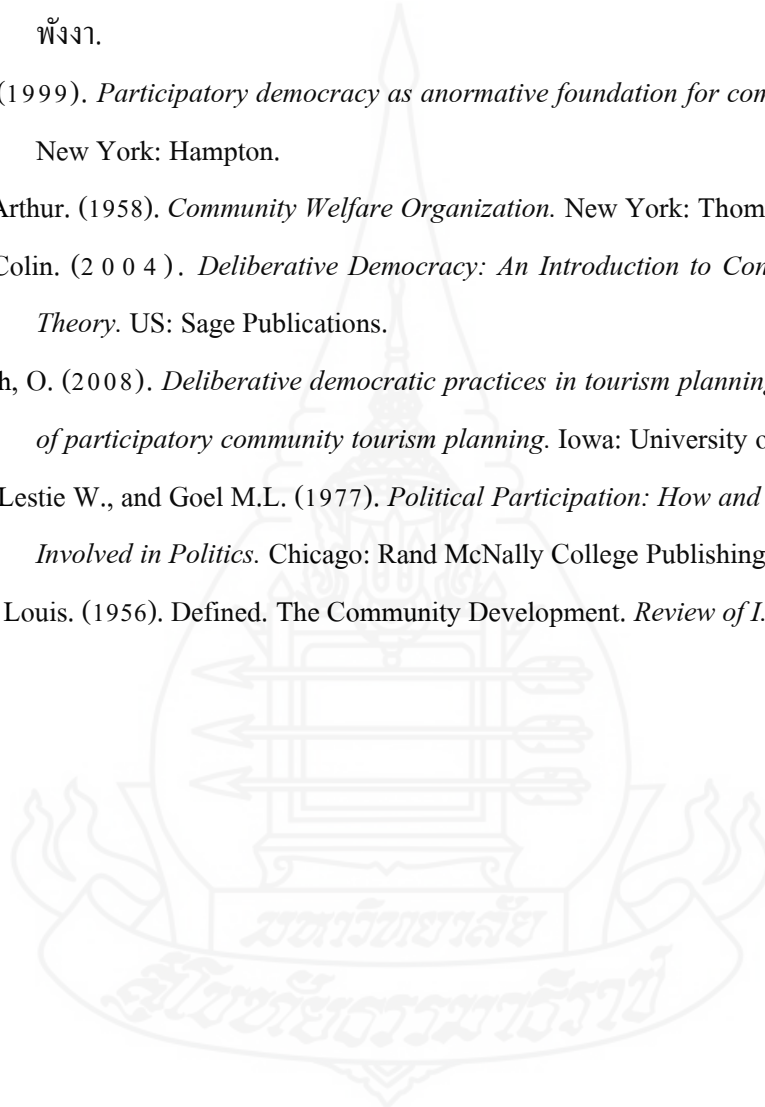
- วัลย์พร ไถหิ่ยม. (2562, 31 กรกฎาคม). อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์ โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- วิชาญ ชิตวิมาน. (2553). *บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิทยา เชียงกูล. (2527). *พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2551). *แนวทางสร้างประชาธิปไตยทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม*. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 6(3), 36-37.
- วิรัตน์ ใจเอื้อ. (2546). *บทบาทของครูสังคมศึกษาในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชนหมู่บ้านสบขาม ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2544). *ประชาธิปไตย: แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สน รูปสูง. (2553). *คู่มือประชาธิปไตยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). *วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา. (2544). *การมีส่วนร่วมของชาวนบพผู้ยากจนในโครงการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2558). *การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สมบัติ ชำรงค์ชูวงศ์. (2540). *การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สมปอง ศรีสมุทร. (2562, 31 กรกฎาคม). ผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์ โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- สมพงษ์ อู่สำห้การ. (2562, 29 กรกฎาคม). อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2541). อุดมการณ์และบทบาทอาสาสมัคร แนวคิด และทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในไทย. กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมเดช สืบพงษ์. (2562, 29 กรกฎาคม). กำนันเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- สว่าง ไชยสงค์. (2556). การสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดสภวิทยเขตเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2523). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สัญญา โสภา. (2546). การพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้านโป่งเป่า อำเภอโพธิ์ไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สายฝน วิบูลรังสรรค์, รัตนะ บัวสนธ์, อรุณี อ่อนสวัสดิ์, และสำราญ มีแจ้ง. (2550). การพัฒนาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว. (2562, 14 พฤษภาคม). ที่ว่าการอำเภอเกาะยาว หมู่ที่ 1 ถนนกัลยกุล ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
- สำนักทะเบียนอำเภอเกาะยาว. (2562, 15 พฤษภาคม). ที่ว่าการอำเภอเกาะยาว หมู่ที่ 1 ถนนกัลยกุล ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
- สุภาพร ชัยฤกษ์. (2552). การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย: ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

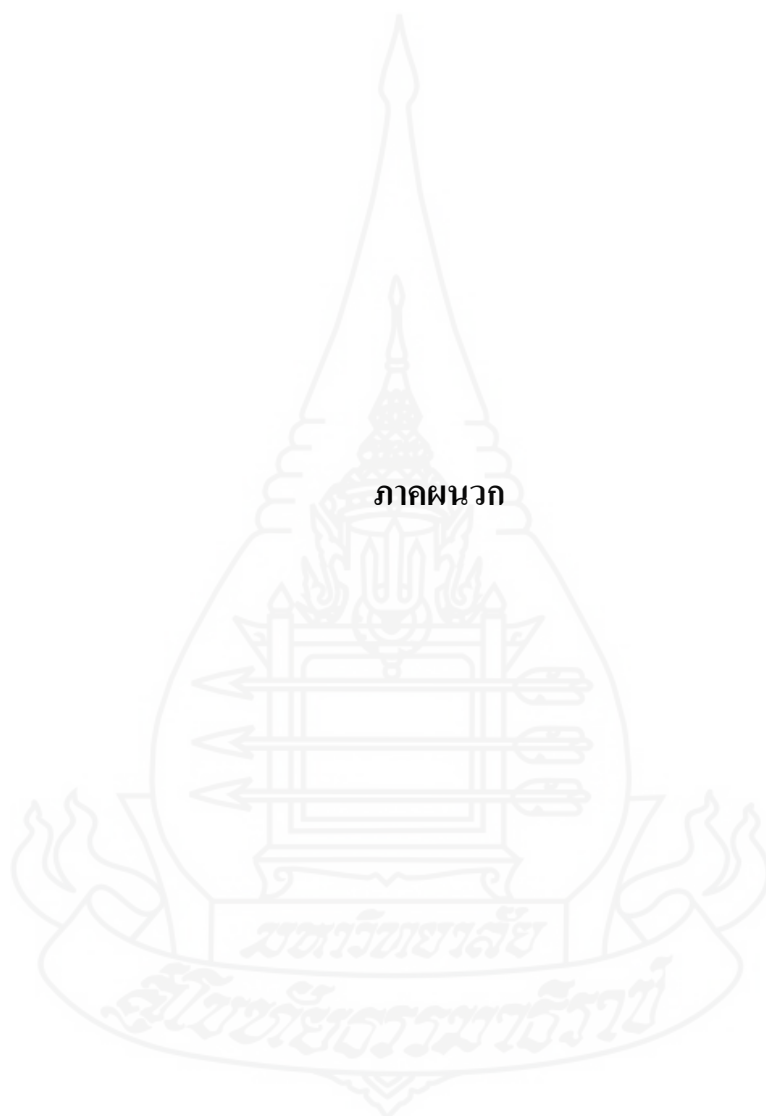
- สุภาภรณ์ หาญสำเภา. (2562, 4 สิงหาคม). บรรณารักษ์ปฏิบัติการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะยาว สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- สุภาภรณ์ เกิดศรี. (2550). การนำเสนอแนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์, และภูมิธรรม เวชยชัย. (2527). ปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานอาสาสมัคร ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร.
- เสถียร ศรีบุญเรือง. (2537). บทบาทองค์กรราชการ ธุรกิจเอกชน นักการเมืองและสื่อมวลชนกับการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวนีย์ เสนาสุ. (2529). “งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน” ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ศิริชัย ไตรสารศรี. (2539). การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดทำทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคลองหลวง อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริวดี ภัทรภูวดล. (2555). บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ในการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิริวัตร บุญประสบ. (2541). การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านสวาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- ศุภรัตน์ รัตนมูขย์. (2551). *ระบบการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร ศึกษากรณี มูลนิธิพุทธฉือจี้ ได้หัววัน*. กรุงเทพฯ: เซน ปรีนติ้ง.
- _____. (2558). *การจัดระบบการบริหารจัดการงานขององค์กรอาสาสมัครในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ศูนย์ส่งเสริมการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม.
- อมรเทพ จันทร์ควน. (2554). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการบริหารงานของเทศบาล ตำบลในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- อรพรรณ เพลินจิตต์. (2562, 31 กรกฎาคม). *อาสาพัฒนาชุมชนบ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา*.
- อลงกรณ์ พลบุตร. (2559). “หลักประชาธิปไตย” ใน *เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเรื่อง 8 ทศวรรษการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย*. นนทบุรี: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2553). *ประชาธิปไตยชุมชน รัฐศาสตร์สำหรับสภาองค์กรชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- อเนก ปันทะยม. (2555). *ผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตย: กรณีศึกษาบ้านกิวป่าห้า ตำบลถ้ำมดอง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อารีย์ โพธิ์บางหวาย. (2550). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อุทมพร จามรมาน. (2536). *เทคนิคการสำรวจความต้องการ การบริหารและการจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 8 – 15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุทัยดิษฐ์ มະยูน. (2556). *บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาบ้านทอน หมู่ที่ 11 ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

- อุไรวรรณ ไถเหี่ยม. (2562, 29 กรกฎาคม). ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม) สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- อุเส็น บุญสพ. (2562, 29 กรกฎาคม). ประชาชนในพื้นที่ (ตัวแทนประชาคม) สัมภาษณ์โดย สนั่นศักดิ์ สมทอง บ้านเลขที่ 56/8 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา.
- Deetz, S. (1999). *Participatory democracy as anormative foundation for communication studies*. New York: Hampton.
- Dumhan Arthur. (1958). *Community Welfare Organization*. New York: Thomas Y. crowell.
- Farrelly, Colin. (2 0 0 4). *Deliberative Democracy: An Introduction to Contemporary Political Theory*. US: Sage Publications.
- Grybovych, O. (2008). *Deliberative democratic practices in tourism planning: Towards a model of participatory community tourism planning*. Iowa: University of Iowa press.
- Milbrath, Leslie W., and Goel M.L. (1977). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- Miniclier, Louis. (1956). Defined. The Community Development. *Review of I.C.A.* No 3.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์
การศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรื่อง

บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน
ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา

.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา

ตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา

แบบสัมภาษณ์นี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับที่สุด ผู้ศึกษาจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากท่าน และขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายสนั่นศักดิ์ สมทอง

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสัมภาษณ์
การศึกษาค่าน้ำใจ
(สำหรับกลุ่มตัวอย่างอาสาพัฒนาชุมชน)

เรื่อง บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

ที่อยู่.....

วุฒิการศึกษา.....สาขาวิชา.....

สถานศึกษา.....

อาชีพปัจจุบันของท่าน.....

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ 1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านมีบทบาทด้านการประสานงานในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีบทบาทด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีบทบาทด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านคิดว่า ด้านการประสานงาน มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน มีปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการสร้างเครือข่าย มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

ตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการประสานงานในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนอย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาการสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์
การศึกษาค้นคว้าอิสระ
(สำหรับกลุ่มตัวอย่างอื่น)

เรื่อง บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

ที่อยู่.....

วุฒิการศึกษา.....สาขาวิชา.....

สถานศึกษา.....

อาชีพปัจจุบันของท่าน.....

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ 1 บทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านคิดว่า อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. มีบทบาทด้านการประสานงานในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านคิดว่า อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. มีบทบาทด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านคิดว่า อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. มีบทบาทด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านคิดว่า อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. มีบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านคิดว่า ด้านการประสานงาน มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจ มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

- ท่านคิดว่า ด้านการสร้างเครือข่าย มีปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้างในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน

ตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนต่อการเสริมสร้างประชาธิปไตยในพื้นที่บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการประสานงานในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชนอย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการสื่อสารหรือให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

- ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและพัฒนาการสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสร้างค่านิยมในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแก่ชุมชน อย่างไรบ้าง

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสนั่นศักดิ์ สมทอง
วัน เดือน ปีเกิด	5 ตุลาคม 2531
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมยาง) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
ตำแหน่ง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

